

DEPARTAMENTO DE GREGO

PROGRAMACIÓN

GREGO

CULTURA CLÁSICA

**IES VALLE-INCLÁN
36006729
PONTEVEDRA**

Curso 2018 – 2019

ÍNDICE

	pág.
1. CONTEXTUALIZACIÓN	4
1.1. Membros do departamento e carga horaria	
1.2. Marco legal	
2. VALORES E ENSINANZAS TRANSVERSAIS	6
3. COMPETENCIAS	8
Contribución ao desenvolvemento das competencias clave	
3.1. Competencia en Comunicación lingüística (CCL)	9
3.2. Competencia matemática e en ciencia e tecnoloxía (CMCCT)	13
3.3. Tratamento da información e competencia dixital (CD)	16
3.4. Competencia para aprender a aprender (CAA)	18
3.5. Competencias sociais e cívicas (CSC)	20
3.6. Sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE)	22
3.7. Conciencia e expresións culturais e artísticas (CCEC)	24
4. GREGO - Bacharelato	27
4.1. Introducción	
4.2. Obxectivos	33
5. GREGO I - 1º de Bacharelato	35
5.1.1. Temario: Contidos - Obxectivos - Competencias	
5.1.2. Estándares de aprendizaxe y avaliación	46
5.2. Orientacións metodolóxicas	57
5.3. Materiais e recursos didácticos	59
5.4. Criterios de avaliación e cualificación	61
5.5. Procedementos e instrumentos de avaliación	63
5.6. Mínimos esixibles	66
6. GREGO II - 2º de Bacharelato	68
6.1.1. Temario: Contidos - Obxectivos - Competencias	
6.1.2. Estándares de aprendizaxe y avaliación	74
6.2. Orientacións metodolóxicas	80
6.3. Materiais e recursos didácticos	84
6.4. Criterios de avaliación e cualificación	85
6.5. Procedementos e instrumentos de avaliación	86
6.6. Mínimos esixible e continuidade 1º- 2º	88
7. CULTURA CLÁSICA - Educación Secundaria Obrigatoria	90
7.1. Introducción	
7.2. Obxectivos	93

8.	<u>CULTURA CLÁSICA - 3º y 4º ESO</u>	95
	8.1.1. Temario: Contidos - Obxectivos - Competencias	
	8.1.2. <u>Estándares de aprendizaxe y avaliación</u>	104
	8.2. <u>Orientacións metodolóxicas</u>	113
	8.3. <u>Materiais e recursos didácticos</u>	115
	8.4. <u>Criterios de avaliación e cualificación</u>	117
	8.5. <u>Procedementos e instrumentos de avaliación</u>	119
	8.6. <u>Mínimos esixibles</u>	121
9.	<u>MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE</u>	123
10.	<u>SEGUIMIENTO E RECUPERACIÓN DE MATERIAS PENDENTES</u>	126
11.	<u>ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES</u>	130
12.	<u>ACTUACIÓN S PREVISTAS DE ACORDO CO PLAN LECTOR</u>	132
13.	<u>ACTUACIÓN S PREVISTAS DE ACORDO CO PLAN TIC</u>	133
14.	<u>AVALIACIÓN DA PROGRAMACIÓN</u>	134

A palabra "comunicación" soa moi moderna e ligada ao sistema cultural contemporáneo nesta era da información global e tecnolóxica. O tema da información e a comunicación é hoxe un dos máis aludidos e debatidos ata o abuso, e parece que a habilidade comunicativa é requisito esencial para orientarse e saír adiante no mundo actual. E con todo atopámonos ante o paradoxo de que a capacidade de expresarse de modo claro e correcto vai reducíndose cada vez máis. Políticos, vendedores, comunicadores, publicistas aluden con frecuencia á formación humanística e ao desenvolvemento da linguaxe como elementos imprescindibles na formación do individuo e no progreso da sociedade, pero ao mesmo tempo vemos que na escola mingua a grandes pasos a atención ás materias que redundan na devandita formación. E así ocorre coa cada vez maior presenza de materias tecnolóxicas, en detrimento da nosa materia de Grego, que se vai quedando arrinconada no sistema e que poucos alumnos, entre a variada oferta de optativas, de cando en cando elixen, mentres outros mesmo de cando en cando saben sequer da súa existencia ou do seu valor.

Membros do departamento e carga horaria

O Departamento de Grego está composto por un só profesor, que, ademais de atender aos grupos de Grego de 1º e 2º de bacharelato (en ambos turnos, diurno e nocturno), imparte tamén a Cultura Clásica de 3º e 4º ESO.

O grupo de 2º de bacharelato está composto (salvo excepcións) polos alumnos que cursaron o ano pasado Grego 1, e que tiveron entón bós resultados. Os grupos de 1º (Grego 1) son en xeral máis numerosos e máis desiguais, mais é aínda pronto para facer unha valoración neste senso, pois a matrícula pode ser moi cambiante dun ano a outro.

Marco legal - Textos en que se basa a presente Programación Didáctica:

- Lei Orgánica 2/2006, do 3 de maio, de Educación (LOE)-Texto consolidado
- Lei Orgánica 8/2013, do 9 de decembro, para a mellora da calidade educativa
- Real decreto 1105/2014, do 26 de decembro, polo que se establece o currículo básico da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato (BOE del sábado 3 de xaneiro de 2015, Suplemento en lingua galega ao nº 3)
- Orde ECD/65/2015, do 21 de xaneiro, pola que se describen as relacións entre as competencias, os contidos e os criterios de avaliación da educación primaria, a educación secundaria obrigatoria e o bacharelato.

- Decreto 86/2015, do 25 de xuño, polo que se establece o currículo da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato na Comunidade Autónoma de Galicia.
- Real Decreto 665/2015, de 17 de julio, por el que se desarrollan determinadas disposiciones relativas al ejercicio de la docencia en la Educación Secundaria Obligatoria, el Bachillerato, la Formación Profesional y las enseñanzas de régimen especial, a la formación inicial del profesorado y a las especialidades de los cuerpos docentes de Enseñanza Secundaria
- Real Decreto 310/2016, de 29 de julio, por el que se regulan las evaluaciones finales de Educación Secundaria Obligatoria y de Bachillerato (BOE nº 183 de 30 de julio de 2016)
- Instrucións no curso académico 2016/2017 para a implantación do currículo da ESO e do bacharelato nos centros docentes da Comunidade Autónoma de Galicia
- Aclaracións relativas a diversos aspectos do bacharelato derivados do réxime transitorio da implantación da LOMCE para o curso 2016/2017
- Resolución do 15 de xullo de 2016, da Dirección Xeral de Educación, Formación Profesional e Innovación Educativa, pola que se ditan instrucións para a implantación, no curso académico 2016/17, do currículo establecido no Decreto 86/2015, do 25 de xuño, da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato nos centros docentes da Comunidade Autónoma de Galicia.
- Resolución do 20 de xullo de 2017, da Dirección Xeral de Educación, Formación Profesional e Innovación Educativa, pola que se ditan instrucións para o desenvolvemento, no curso académico 2017/18, do currículo establecido no Decreto 86/2015, do 25 de xuño, da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato nos centros docentes da Comunidade Autónoma de Galicia.
- ORDE do 28 de maio de 2018 pola que se aproba o calendario escolar para o curso 2018/19 nos centros docentes sostidos con fondos públicos na Comunidade Autónoma de Galicia (DOG nº 109 do 8 de xuño de 2018).

2. VALORES E ENSINANZAS TRANSVERSAIS

Unha das achegas do actual sistema educativo foi atender ao desenvolvemento integral dos alumnos. Este carácter integral do currículo implica que hai que incorporar, nas diferentes áreas, elementos educativos básicos contidos nos valores e nas ensinanzas transversais.

- A expresión oral e escrita, a comunicación audiovisual, as Tecnoloxías da Información e a Comunicación, o emprendemento e a educación cívica e constitucional traballaranse en todas as materias sen prexuízo do seu tratamento específico nalgunhas das materias de cada etapa.

- Educación moral e cívica:
 - ✓ Utilizando a lingua oral e escrita como instrumento para relacionarse cos demais e chegar a acordos.
 - ✓ Reflexionando sobre o uso da lingua como medio para transmitir ideas, pensamentos e opinións, respectando os xuízos e opinións alleos.
 - ✓ Alcanzando un compromiso persoal para a conservación do patrimonio artístico, lingüístico e cultural.

- Educación para a igualdade entre sexos: Fomentarase o desenvolvemento da igualdade efectiva entre homes e mulleres, a prevención da violencia entre persoas e os valores inherentes ao principio de igualdade de trato e non discriminación por calquera condición ou circunstancia persoal ou social. Do mesmo xeito se promoverá a aprendizaxe da prevención e resolución pacífica de conflitos en todos os ámbitos da vida persoal, familiar e social, así como dos valores que sustentan a liberdade, a xustiza, a igualdade, o pluralismo político, a paz, a democracia, o respecto aos dereitos humanos, o respecto aos homes e mulleres por igual, ás persoas con discapacidade e o rexeitamento da violencia terrorista, a pluralidade, o respecto ao Estado de dereito, o respecto e consideración ás vítimas do terrorismo e a prevención do terrorismo e de calquera tipo de violencia. A programación docente debe comprender en todo caso a prevención da calquera forma de violencia, racismo ou xenofobia. Evitaranse os comportamentos e contidos sexistas e estereotipos que supoñan discriminación por razón da orientación sexual.
 - ✓ Recoñecendo en textos clásicos e actuais situacións nas que se produza calquera tipo de discriminación por razón de sexo.
 - ✓ Reflexionando e opinando sobre as situacións observadas, achegando posibles solucións para evitar a discriminación.
 - ✓ Alcanzando o compromiso de evitar, en calquera situación comunicativa, formas, termos e expresións que denoten discriminación.
 - ✓ Rexeitando ante calquera situación da vida cotiá e de relación social de discriminación por razón de sexo.

- Os currículos de ESO e Bacharelato incorporarán elementos curriculares relacionados co desenvolvemento sustentable e o medio ambiente, os

riscos de explotación e abuso sexual, o abuso e malos tratos ás persoas con discapacidade, as situacións de risco derivadas da inadecuada utilización das Tecnoloxías da Información e a Comunicación, así como a protección ante emerxencias e catástrofes.

- Educación ambiental:
 - ✓ Recoñecendo e identificando no ámbito próximo restos arqueolóxicos que se relacionen coas culturas clásicas.
 - ✓ Mantendo un compromiso e implicación persoal para lograr o mantemento e conservación de toda pegada do mundo clásico no ámbito natural, sabendo apreciar os avances tecnolóxicos e o respecto das antigas civilizacións pola natureza.

- Os currículos de ESO e Bacharelato incorporarán elementos curriculares orientados ao desenvolvemento e afianzamento do espírito emprendedor, á adquisición de competencias para a creación e desenvolvemento dos diversos modelos de empresas e ao fomento da igualdade de oportunidades e do respecto ao emprendedor e ao empresario, así como á ética empresarial. A consellería con competencias en materia de educación fomentará as medidas para que o alumnado participe en actividades que lle permita afianzar o espírito emprendedor e a iniciativa empresarial a partir de aptitudes como a creatividade, a autonomía, a iniciativa, o traballo en equipo, a confianza nun mesmo e o sentido crítico.

- Educación para a paz:
 - ✓ Analizando e recoñecendo nos textos clásicos as achegas de personaxes de calquera ámbito do mundo clásico no fomento da paz, as relacións entre os diversos pobos e a convivencia.
 - ✓ Aplicando as normas que rexen o intercambio comunicativo, sabendo respectar e aceptar as achegas dos demais.
 - ✓ Apreciando e valorando a diversidade lingüística e cultural de España e Europa como mostra da diversidade e riqueza culturais.

- No ámbito da educación e a seguridade viaria, incorporaranse elementos curriculares e promoverán accións para a mellora da convivencia e a prevención dos accidentes de tráfico, coa finalidade de que o alumnado coñeza os seus dereitos e deberes como usuario das vías, en calidade de peón, viaxeiro e condutor de bicicletas ou vehículos a motor, respecte as normas e sinais, e se favoreza a convivencia, a tolerancia, a prudencia, o autocontrol, o diálogo e a empatía con actuacións adecuadas tendentes a evitar os accidentes de tráfico e as súas secuelas.

Contribución ao desenvolvemento das competencias clave

A nova disposición adicional trixésima quinta á Lei Orgánica 2/2006, do 3 de maio, sobre «Integración das competencias no currículo», establece que o Ministerio de Educación, Cultura e Deporte promoverá, en cooperación coas Comunidades Autónomas, a axeitada descrición das relacións entre as competencias e os contidos e criterios de avaliación das diferentes ensinanzas a partir da entrada en vigor da Lei Orgánica.

As devanditas competencias descríbense, indícase a súa finalidade e aspectos distintivos, eponse de manifesto, en cada unha delas, as claves de desenvolvemento que debe alcanzar todo o alumnado referidas ao final da educación básica e Bacharelato, pero cuxo desenvolvemento debe iniciarse dende o comezo da escolarización, de maneira que a súa adquisición se realice de forma progresiva e coherente ao longo das distintas etapas educativas.

Do carácter do Ensino Secundario e Bacharelato que se pretende desenvolver, da súa formulación integradora e orientada á aplicación dos saberes adquiridos, dedúcese a conveniencia de centrar a aprendizaxe en certas competencias básicas, entendendo como tales aquelas capacidades que debeu desenvolver o alumno para poder lograr a súa realización persoal, exercer a cidadanía activa, incorporarse á vida adulta de xeito satisfactorio e ser capaz de desenvolver unha aprendizaxe permanente ao longo da vida.

O traballo das competencias básicas lévase a cabo facendo unha énfase especial naquelas aprendizaxes que se consideran fundamentais para conseguir unha formación integral do alumno que lle permita desenvolver unha vida satisfactoria unha vez rematada a ESO e, no seu caso, o Bacharelato.

Para unha adquisición eficaz das competencias e a súa integración efectiva no currículo, deberán deseñarse actividades de aprendizaxe integradas que permitan ao alumnado avanzar cara aos resultados de aprendizaxe en máis dunha competencia ao mesmo tempo.

A avaliación é o instrumento que permite comprobar se o alumno desenvolve de forma satisfactoria aquelas capacidades que foron consideradas como básicas.

A identificación das competencias básicas que debe desenvolver cada materia da etapa non é unha lista pechada, nin existe unha relación biunívoca entre o ensino dunha materia e o desenvolvemento de certas competencias. Cada unha das materias contribúe ao desenvolvemento de diferentes competencias e, á súa vez, cada unha das competencias básicas alcanzarase como consecuencia do traballo en varias materias.

Por exemplo, a proposta de traballos en equipo, a distribución de cargos e tarefas, a planificación, a busca e selección de información, a organización e presentación de traballos, etc., redundan na adquisición e desenvolvemento da competencia de autonomía e iniciativa persoal, da competencia no tratamento da información e competencia dixital e da competencia de aprender a aprender.

Potenciarase o desenvolvemento da competencia de comunicación lingüística e da competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía.

A descrición das relacións entre as competencias, os contidos e os criterios de avaliación na educación secundaria e o bacharelato son as establecidas de conformidade coa Orde ECD/65/2015, do 21 de xaneiro (BOE nº 25 de xoves 29 de xaneiro de 2015).

A través dos elementos do seu currículo, o estudo da cultura clásica e da lingua e cultura gregas contribúe de modo directo á adquisición das competencias clave.

Para os efectos desta orde, consideramos competencias clave do currículo as sete seguintes:

1. Competencia en Comunicación lingüística (CCL)
2. Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCCT)
3. Tratamento da información e competencia dixital (CD)
4. Competencia para aprender a aprender (CAA)
5. Competencias sociais e cívicas (CSC)
6. Sentido de iniciativa e espírito emprendedor: autonomía e iniciativa persoal (CSIEE)
7. Conciencia e expresións culturais e artísticas (CCEC)

3.1. Competencia en Comunicación lingüística (CCL)

A materia de Cultura Clásica na ESO e o Grego en Bacharelato no seu conxunto contribúen de forma explícita á adquisición da competencia en comunicación lingüística, pois propoñen unha gran diversidade de textos para a súa lectura, comprensión e emisión de xuízos; permite desenvolver debates, coloquios e outros procedementos orais de modo que o alumnado se acostuma a comunicar as súas dúbidas, opinións, argumentos. Así mesmo, dende o coñecemento da orixe das linguas clásicas e a súa evolución ás linguas romances permite unha visión ampla non só da propia lingua senón tamén das que son obxecto de estudo nesta etapa; ao mesmo tempo o estudo da evolución das palabras fomenta ser consciente da variabilidade das linguas a través do tempo, das situacións de uso e das finalidades comunicativas.

A competencia en comunicación lingüística é o resultado da acción comunicativa dentro de prácticas sociais determinadas, nas cales o individuo actúa con outros interlocutores e a través de textos en múltiples modalidades, formatos e soportes. Estas situacións e prácticas poden implicar o uso dunha ou varias linguas, en diversos ámbitos e de xeito individual ou colectivo. Para iso o individuo dispón do seu repertorio plurilingüe, parcial, pero axustado ás experiencias comunicativas que experimenta ao longo da vida. As linguas que utiliza puideron ter vías e tempos distintos de adquisición e constituír, polo tanto, experiencias de aprendizaxe de lingua materna ou de linguas estranxeiras ou adicionais. Esta visión da competencia en comunicación lingüística vinculada con prácticas sociais determinadas ofrece unha imaxe do individuo como axente comunicativo que produce, e non só recibe, mensaxes a través das linguas con distintas finalidades. Valorar a relevancia desta afirmación na toma de decisións educativas supón optar por metodoloxías activas de aprendizaxe (aprendizaxe baseada en tarefas e proxectos, en problemas, en retos, etc.), sexan estas na lingua materna, nunha lingua adicional ou nunha lingua estranxeira, fronte a opcións metodolóxicas máis tradicionais.

Ademais, a competencia en comunicación lingüística representa unha vía de coñecemento e contacto coa diversidade cultural que implica un factor de enriquecemento para a propia competencia e que adquire un particular relevancia no caso das linguas estranxeiras. Polo tanto, un enfoque intercultural no ensino e a aprendizaxe das linguas implica unha importante contribución ao desenvolvemento da competencia en comunicación lingüística do alumnado. Esta competencia é, por definición, sempre parcial e constitúe un obxectivo de aprendizaxe permanente ao longo de toda a vida. Por iso, para que se produza unha aprendizaxe satisfactoria das linguas, é determinante que se promovan uns contextos de uso de linguas ricos e variados, en relación coas tarefas que se han de realizar e os seus posibles interlocutores, textos e intercambios comunicativos.

A competencia en comunicación lingüística é extremadamente complexa. Baséase, en primeiro lugar, no coñecemento do compoñente lingüístico. Pero ademais, como se produce e desenvolve en situacións comunicativas concretas e contextualizadas, o individuo necesita activar o seu coñecemento do compoñente pragmático-discursivo e sociocultural. Esta competencia precisa da interacción de distintas destrezas, xa que se produce en múltiples modalidades de comunicación e en diferentes soportes. Dende a oralidade e a escritura ata as formas máis sofisticadas de comunicación audiovisual ou mediada pola tecnoloxía, o individuo participa dunha complexa armazón de posibilidades comunicativas grazas ás cales expande a súa competencia e a súa capacidade de interacción con outros individuos. Por iso, esta diversidade de modalidades e soportes require dunha alfabetización máis complexa, recollida no concepto de alfabetizacións múltiples, que permita ao individuo a súa participación como cidadán activo.

A competencia en comunicación lingüística é tamén un instrumento fundamental para a socialización e o aproveitamento da experiencia educativa,

por ser unha vía privilexiada de acceso ao coñecemento dentro e fóra da escola. Do seu desenvolvemento depende, en boa medida, que se produzan distintos tipos de aprendizaxe en distintos contextos, formais, informais e non formais. Neste sentido, é especialmente relevante no contexto escolar a consideración da lectura como destreza básica para a ampliación da competencia en comunicación lingüística e a aprendizaxe. Así, a lectura é a principal vía de acceso a todas as áreas, polo que o contacto cunha diversidade de textos resulta fundamental para acceder ás fontes orixinais do saber. Por iso, onde manifesta a súa importancia de forma máis patente é no desenvolvemento das destrezas que conducen ao coñecemento dos textos literarios, non só na súa consideración como canon artístico ou na súa valoración como parte do patrimonio cultural, senón sobre todo, e principalmente, como fonte de desfrute e aprendizaxe ao longo da vida.

Dende esta perspectiva, é recomendable que o centro educativo sexa a unidade de acción para o desenvolvemento da competencia en comunicación lingüística. Neste sentido, actuacións como o deseño dun Proxecto Lingüístico de Centro que forme parte do propio Proxecto Educativo de Centro, un Plan Lector ou unhas estratexias para o uso da Biblioteca Escolar como espazo de aprendizaxe e goce permiten un tratamento máis global e eficaz da competencia en comunicación lingüística nos termos aquí expresados.

A competencia en comunicación lingüística inscríbese nun marco de actitudes e valores que o individuo pon en funcionamento: o respecto ás normas de convivencia; o exercicio activo da cidadanía; o desenvolvemento dun espírito crítico; o respecto aos dereitos humanos e o pluralismo; a concepción do diálogo como ferramenta primordial para a convivencia, a resolución de conflitos e o desenvolvemento das capacidades afectivas en todos os ámbitos; unha actitude de curiosidade, interese e creatividade cara á aprendizaxe e o recoñecemento das destrezas inherentes a esta competencia (lectura, conversación, escritura) como fontes de pracer relacionada co desfrute persoal e cuxa promoción e práctica son tarefas esenciais no reforzo da motivación cara á aprendizaxe.

En resumo, para o axeitado desenvolvemento desta competencia resulta necesario abordar a análise e a consideración dos distintos aspectos que interveñen nela, debido á súa complexidade. Para iso, débese atender aos cinco compoñentes que a constitúen e ás dimensións nas que se concretan:

- O compoñente lingüístico comprende diversas dimensións: a léxica, a gramatical, a semántica, a fonolóxica, a ortográfica e a ortoépica (entendida esta como a articulación correcta do son a partir da representación gráfica da lingua).
- O compoñente pragmático-discursivo considera tres dimensións: 1ª, a sociolingüística (vinculada coa axeitada produción e recepción de mensaxes en diferentes contextos sociais); 2ª, a pragmática (que inclúe as microfuncións comunicativas e os esquemas de interacción); e 3ª, a discursiva (que inclúe as macrofuncións textuais e as cuestións relacionadas cos xéneros discursivos).

- O compoñente sociocultural inclúe dúas dimensións: a que se refire ao coñecemento do mundo e a dimensión intercultural.
- O compoñente estratéxico permite ao individuo superar as dificultades e resolver os problemas que xorden no acto comunicativo. Inclúe tanto destrezas e estratexias comunicativas para a lectura, a escritura, a fala, a escoita e a conversación, como destrezas vinculadas co tratamento da información, a lectura multimodal e a produción de textos electrónicos en diferentes formatos; así mesmo, tamén forman parte deste compoñente as estratexias xerais de carácter cognitivo, meta-cognitivo e socio-afectivas que o individuo utiliza para comunicarse eficazmente, aspectos fundamentais na aprendizaxe das linguas estranxeiras.
- Por último, a competencia en comunicación lingüística inclúe un compoñente persoal que intervéñ na interacción comunicativa en tres dimensións: a actitude, a motivación e os trazos de personalidade.

Dado que se trata dunha materia lingüística, é indubidable que a súa contribución a esta competencia é de gran valor. O estudo do grego clásico, como o do latín, proporciona importantes achegas correspondentes ao compoñente lingüístico desta competencia aos alumnos que as cursan en bacharelato. O compoñente pragmático-discursivo abórdase nas súas tres dimensións: produción de mensaxes, interpretación e análise destes e comunicación dos resultados.

A aprendizaxe desta materia realízase fundamentalmente a través de textos: a lectura, individual ou compartida, será o eixe principal en torno ao que xirarán as clases; polo que os alumnos mellorarán necesariamente a comprensión de textos escritos, adquirindo as destrezas necesarias para comentar estes, de forma oral ou escrita.

A aprendizaxe da fonética e a grafía do grego clásico contribúen a desenvolver nos alumnos, por unha parte, destrezas que lle permitirán mellorar a pronunciación dos diversos sons que poidan existir noutras linguas, e por outra, un interese por descubrir a existencia doutras formas de escritura que se deron noutras épocas e se seguen dando na actualidade.

O estudo das estruturas morfolóxicas e sintácticas do grego axudará en boa medida a mellorar a comprensión das estruturas da nosa propia lingua, así como a reflexionar sobre estruturas que os alumnos poidan estudar na aprendizaxe doutras linguas.

Ademais, os estudantes de grego clásico mellorarán notablemente o seu nivel léxico ao aprender os lexemas, prefixos e sufixos gregos que máis frecuentemente aparecen nas palabras do noso idioma, con especial incidencia na linguaxe científico-técnico.

O proceso intelectual que require o exercicio da tradución de textos gregos contribúe ao desenvolvemento das capacidades lingüísticas, tanto na comprensión, coma na expresión oral e escrita.

3.2. Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCCT) ↑

A competencia matemática e as competencias básicas en ciencia e tecnoloxía inducen e fortalecen algúns aspectos esenciais da formación das persoas que resultan fundamentais para a vida. Nunha sociedade onde o impacto das matemáticas, as ciencias e as tecnoloxías é determinante, a consecución e sostibilidade do benestar social esixe condutas e toma de decisións persoais estreitamente vinculadas á capacidade crítica e visión razoada e razoable das persoas. A iso contribúen a competencia matemática e as competencias básicas en ciencia e tecnoloxía.

A competencia matemática implica a capacidade de aplicar o razoamento matemático e as súas ferramentas para describir, interpretar e predicir distintos fenómenos no seu contexto. A competencia matemática require de coñecementos sobre os números, as medidas e as estruturas, así como das operacións e as representacións matemáticas, e a comprensión dos termos e conceptos matemáticos. O uso de ferramentas matemáticas implica unha serie de destrezas que requiren a aplicación dos principios e procesos matemáticos en distintos contextos, xa sexa persoais, sociais, profesionais ou científicos, así como para emitir xuízos fundados e seguir cadeas argumentais na realización de cálculos, a análise de gráficos e representacións matemáticas e a manipulación de expresións alxébricas, incorporando os medios dixitais cando sexa oportuno. Forma parte desta destreza a creación de descricións e explicacións matemáticas que levan implícitas a interpretación de resultados matemáticos e a reflexión sobre a súa adecuación ao contexto, ao igual que a determinación de se as solucións son adecuadas e teñen sentido na situación en que se presentan. Trátase, polo tanto, de recoñecer o papel que desempeñan as matemáticas no mundo e utilizar os conceptos, procedementos e ferramentas para aplicarlos na resolución dos problemas que poidan xurdir nunha situación determinada ao longo da vida. A activación da competencia matemática supón que o aprendiz é capaz de establecer unha relación profunda entre o coñecemento conceptual e o coñecemento procedemental, implicados na resolución dunha tarefa matemática determinada.

A competencia matemática inclúe unha serie de actitudes e valores que se basean no rigor, o respecto aos datos e a veracidade. Así pois, para o axeitado desenvolvemento da competencia matemática resulta necesario abordar catro áreas relativas aos números, a álgebra, a xeometría e a estatística, interrelacionadas, de formas diversas:

- A cantidade: esta noción incorpora a cuantificación dos atributos dos obxectos, as relacións, as situacións e as entidades do mundo, interpretando distintas representacións de todas elas e xulgando interpretacións e argumentos. Participar na cuantificación do mundo supón comprender as medicións, os cálculos, as magnitudes, as unidades, os indicadores, o tamaño relativo e as tendencias e patróns numéricos.
- O espazo e a forma inclúen unha ampla gama de fenómenos que se encontran no noso mundo visual e físico: patróns, propiedades dos obxectos, posicións, direccións e representacións deles; descodificación e

codificación de información visual, así como navegación e interacción dinámica con formas reais, ou con representacións. A competencia matemática neste sentido inclúe unha serie de actividades como a comprensión da perspectiva, a elaboración e lectura de mapas, a transformación das formas con e sen tecnoloxía, a interpretación de vistas de escenas tridimensionais dende distintas perspectivas e a construción de representacións de formas.

- O cambio e as relacións: o mundo desprega multitude de relacións temporais e permanentes entre os obxectos e as circunstancias, onde os cambios se producen dentro de sistemas de obxectos interrelacionados. Ter máis coñecementos sobre o cambio e as relacións supón comprender os tipos fundamentais de cambio e cando teñen lugar, co fin de utilizar modelos matemáticos axeitados para describilo e predicilo.
- A incerteza e os datos son un fenómeno central da análise matemática presente en distintos momentos do proceso de resolución de problemas no que resulta clave a presentación e interpretación de datos. Esta categoría inclúe o recoñecemento do lugar da variación nos procesos, a posesión dun sentido de cuantificación desa variación, a admisión de incerteza e erro nas medicións e os coñecementos sobre o azar. Así mesmo, comprende a elaboración, interpretación e valoración das conclusións extraídas en situacións onde a incerteza e os datos son fundamentais.

As competencias básicas en ciencia e tecnoloxía son aquelas que proporcionan un achegamento ao mundo físico e á interacción responsable con el dende accións, tanto individuais coma colectivas, orientadas á conservación e mellora do medio natural, decisivas para a protección e mantemento da calidade de vida e o progreso dos pobos. Estas competencias contribúen ao desenvolvemento do pensamento científico, pois inclúen a aplicación dos métodos propios da racionalidade científica e as destrezas tecnolóxicas, que conducen á adquisición de coñecementos, a contrastación de ideas e a aplicación dos descubrimentos ao benestar social. As competencias en ciencia e tecnoloxía capacitan cidadáns responsables e respectuosos que desenvolven xuízos críticos sobre os feitos científicos e tecnolóxicos que se suceden ao longo dos tempos, pasados e actuais. Estas competencias han de capacitar, basicamente, para identificar, formular e resolver situacións da vida cotiá, no persoal e o social, analogamente a como se actúa fronte aos retos e problemas propios das actividades científicas e tecnolóxicas.

Para o axeitado desenvolvemento das competencias en ciencia e tecnoloxía resulta necesario abordar os saberes ou coñecementos científicos relativos á física, a química, a bioloxía, a xeoloxía, as matemáticas e a tecnoloxía, os cales se derivan de conceptos, procesos e situacións interconectadas. Requírese igualmente o fomento de destrezas que permitan utilizar e manipular ferramentas e máquinas tecnolóxicas, así como utilizar datos e procesos científicos para alcanzar un obxectivo; é dicir, identificar preguntas, resolver problemas, chegar a unha conclusión ou tomar decisións baseadas en probas e argumentos. Así mesmo, estas competencias inclúen actitudes e valores relacionados coa asunción de criterios éticos asociados á ciencia e á tecnoloxía, o interese pola ciencia, o apoio á investigación científica e a valoración do coñecemento científico; así como o sentido da responsabilidade

en relación á conservación dos recursos naturais e ás cuestións ambientais e á adopción dunha actitude adecuada para lograr unha vida física e mental saudable nun ámbito natural e social.

Os ámbitos que deben abordarse para a adquisición das competencias en ciencias e tecnoloxía son:

- Sistemas físicos: asociados ao comportamento das substancias no ámbito fisicoquímico. Sistemas rexidos por leis naturais descubertas a partir da experimentación científica orientada ao coñecemento da estrutura última da materia, que repercute nos sucesos observados e descritos dende ámbitos específicos e complementarios: mecánicos, eléctricos, magnéticos, luminosos, acústicos... Todos eles considerados en si mesmos e en relación cos seus efectos na vida cotiá, nas súas aplicacións á mellora de instrumentos e ferramentas, na conservación da natureza e na facilitación do progreso persoal e social.
- Sistemas biolóxicos: propios dos seres vivos dotados dunha complexidade orgánica que é preciso coñecer para preservalos e evitar a súa deterioración. Forma parte esencial desta dimensión competencial o coñecemento de canto afecta á alimentación, hixiene e saúde individual e colectiva, así como a habituación a condutas e adquisición de valores responsables para o ben común inmediato e do planeta na súa globalidade.
- Sistemas da Terra e do Espazo dende a perspectiva xeolóxica e cosmogónica. O coñecemento da historia da Terra e dos procesos que desembocaron na súa configuración actual, son necesarios para identificarnos coa nosa propia realidade: que somos, de onde vimos e cara a onde podemos e debemos ir. Os saberes xeolóxicos, unidos aos coñecementos sobre a produción agrícola, gandeira, marítima, mineira e industrial, proporcionan, ademais de formación científica e social, valoracións sobre as riquezas do noso planeta que deben defenderse e acrecentarse. Así mesmo, o coñecemento do espazo exterior, do Universo do que formamos parte, estimula un dos compoñentes esenciais da actividade científica: a capacidade de asombro e a admiración ante os feitos naturais.
- Sistemas tecnolóxicos derivados basicamente da aplicación dos saberes científicos aos usos cotiáns de instrumentos, máquinas e ferramentas e ao desenvolvemento de novas tecnoloxías asociadas ás revolucións industriais, que foron mellorando o desenvolvemento dos pobos. Son compoñentes básicos desta competencia: coñecer a produción de novos materiais, o deseño de aparatos industriais, domésticos e informáticos, así como a súa influencia na vida familiar e laboral.

Complementado os sistemas de referencia enumerados e promovendo accións transversais a todos eles, a adquisición das competencias en ciencia e tecnoloxía require, de xeito esencial, a formación e práctica nos seguintes dominios:

- Investigación científica como recurso e procedemento para conseguir os coñecementos científicos e tecnolóxicos logrados ao longo da historia. O achegamento aos métodos propios da actividade científica (proposta de preguntas, busca de solucións, indagación de camiños posibles para a resolución de problemas, contrastación de pareceres, deseño de probas e

experimentos, aproveitamento de recursos inmediatos para a elaboración de material con fins experimentais e a súa axeitada utilización) non só permite a aprendizaxe de destrezas en ciencias e tecnoloxías, senón que tamén contribúe á adquisición de actitudes e valores para a formación persoal: atención, disciplina, rigor, paciencia, limpeza, serenidade, atrevemento, risco e responsabilidade, etc.

- Comunicación da ciencia para transmitir axeitadamente os coñecementos, achados e procesos. O uso correcto da linguaxe científica é unha esixencia crucial desta competencia: expresión numérica, manexo de unidades, indicación de operacións, toma de datos, elaboración de táboas e gráficos, interpretación destes, secuenciación da información, dedución de leis e a súa formalización matemática. Tamén é esencial nesta dimensión competencial a unificación da linguaxe científica como medio para procurar o entendemento, así como o compromiso de aplicalo e respectalo nas comunicacións científicas.

Esta materia contribúe á competencia matemática cando os alumnos elaboran ou interpretan mapas e traballan con elementos espaciais, así como cando utilizan e analizan gráficos referentes á xeografía e poboación dos antigos gregos. Tamén o estudo dos sistemas de medidas da Grecia antiga, comparándoos cos actuais axuda a desenvolver a competencia matemática. Ou, por suposto, a concepción do número π para achar unha razón que permita medir a circunferencia e o círculo. E igualmente o coñecemento da grande achega dos gregos ao desenvolvemento dos estudos matemáticos e físicos (Tales, Euclides, Arquímedes). O estudo das manifestacións artísticas da Grecia antiga leva aparellada a adquisición de coñecementos sobre espazo e forma, sobre a harmonía e as proporcións matemáticas que a sustentan, como no caso da proporción áurea e o número ϕ . Por último, a adquisición dun vocabulario científico-técnico procedente de lexemas gregos axuda notablemente a alcanzar os coñecementos científicos que permiten desenvolver as competencias básicas en ciencias e tecnoloxía. Non en van foron os pensadores gregos os primeiros que codificaron dalgún xeito a linguaxe científica.

3.3. Tratamento da información e competencia dixital (CD)

A competencia dixital é aquela que implica o uso creativo, crítico e seguro das tecnoloxías da información e a comunicación para alcanzar os obxectivos relacionados co traballo, a empleabilidade, a aprendizaxe, o uso do tempo libre, a inclusión e participación na sociedade. Esta competencia supón, ademais da adecuación aos cambios que introducen as novas tecnoloxías na alfabetización, a lectura e a escritura, un conxunto novo de coñecementos, habilidades e actitudes necesarias hoxe en día para ser competente nun ámbito dixital. Require de coñecementos relacionados coa linguaxe específica básica: textual, numérico, icónico, visual, gráfico e sonoro, así como as súas pautas de decodificación e transferencia. Isto leva consigo o coñecemento das principais aplicacións informáticas. Supón tamén o acceso ás fontes e o procesamento da información; e o coñecemento dos dereitos e as liberdades que asisten as persoas no mundo dixital.

Igualmente precisa do desenvolvemento de diversas destrezas relacionadas co acceso á información, o procesamento e uso para a comunicación, a creación de contidos, a seguridade e a resolución de problemas, tanto en contextos formais como non formais e informais. A persoa ha de ser capaz de facer un uso habitual dos recursos tecnolóxicos dispoñibles co fin de resolver os problemas reais dun modo eficiente, así como avaliar e seleccionar novas fontes de información e innovacións tecnolóxicas, a medida que van aparecendo, en función da súa utilidade para acometer tarefas ou obxectivos específicos.

A adquisición desta competencia require ademais actitudes e valores que permitan ao usuario adaptarse ás novas necesidades establecidas polas tecnoloxías, a súa apropiación e adaptación aos propios fins e a capacidade de interaccionar socialmente en torno a elas. Trátase de desenvolver unha actitude activa, crítica e realista cara ás tecnoloxías e os medios tecnolóxicos, valorando as súas fortalezas e debilidades e respectando principios éticos no seu uso. Por outra parte, a competencia dixital implica a participación e o traballo colaborador, así como a motivación e a curiosidade pola aprendizaxe e a mellora no uso das tecnoloxías.

Polo tanto, para o axeitado desenvolvemento da competencia dixital resulta necesario abordar:

- a información: isto leva consigo a comprensión de como se xestiona a información e de como se pon a disposición dos usuarios, así como o coñecemento e manexo de diferentes motores de busca e bases de datos, sabendo elixir aqueles que responden mellor ás propias necesidades de información. Igualmente, supón saber analizar e interpretar a información que se obtén, cotexar e avaliar o contido dos medios de comunicación en función da súa validez, fiabilidade e adecuación entre as fontes, tanto *on-line* coma *off-line*. E por último, a competencia dixital supón saber transformar a información en coñecemento a través da selección apropiada de diferentes opcións de almacenamento.
- a comunicación: supón tomar conciencia dos diferentes medios de comunicación dixital e de varios paquetes de *software* de comunicación e do seu funcionamento así como os seus beneficios e carencias en función do contexto e dos destinatarios. Ao mesmo tempo, implica saber que recursos poden compartirse publicamente e o valor que teñen, é dicir, coñecer de que xeito as tecnoloxías e os medios de comunicación poden permitir diferentes formas de participación e colaboración para a creación de contidos que produzan un beneficio común. Iso supón o coñecemento de cuestións éticas como a identidade dixital e as normas de interacción dixital.
- a creación de contidos: implica saber como os contidos dixitais poden realizarse en diversos formatos (texto, audio, vídeo, imaxes) así como identificar os programas e aplicacións que mellor se adaptan ao tipo de contido que se quere crear. Supón tamén a contribución ao coñecemento de dominio público (*wikis*, foros públicos, revistas), tendo en conta as

normativas sobre os dereitos de autor e as licenzas de uso e publicación da información.

- a seguridade: implica coñecer os distintos riscos asociados ao uso das tecnoloxías e de recursos *on-line* e as estratexias actuais para evitalos, o que supón identificar os comportamentos axeitados no ámbito dixital para protexer a información, propia e doutras persoas, así como coñecer os aspectos aditivos das tecnoloxías.
- a resolución de problemas: esta dimensión supón coñecer a composición dos dispositivos dixitais, os seus potenciais e limitacións en relación á consecución de metas persoais, así como saber onde buscar axuda para a resolución de problemas teóricos e técnicos, o que implica unha combinación heteroxénea e ben equilibrada das tecnoloxías dixitais e non dixitais máis importantes nesta área de coñecemento.

O desenvolvemento desta competencia está presente na forma en que os alumnos obteñen información a través das redes informáticas, aprendendo a seleccionar convenientemente os datos que son de utilidade acerca do mundo clásico. Así como tamén cando elaboran eles mesmos traballos ou realizan presentacións en clase utilizando axeitadamente os recursos tecnolóxicos que teñen ao seu alcance. Ademais, o uso do ordenador e de internet para diversas tarefas de clase obriga os alumnos de Grego a familiarizarse co teclado de grego politónico con que escribimos usando as fontes *unicode*.

3.4. Competencia para aprender a aprender (CAA)

A competencia de aprender a aprender é fundamental para a aprendizaxe permanente que se produce ao longo da vida. Esta competencia caracterízase pola habilidade para iniciar, organizar e persistir na aprendizaxe. Isto esixe, en primeiro lugar, a capacidade para motivarse por aprender. Esta motivación depende de que se xere a curiosidade e a necesidade de aprender, de que o estudante se sinta protagonista do proceso e do resultado da súa aprendizaxe e, finalmente, de que chegue a alcanzar as metas de aprendizaxe propostas e, con iso, que se produza nel unha percepción de auto-eficacia. Todo o anterior contribúe a motivalo para abordar futuras tarefas de aprendizaxe. En segundo lugar, en canto á organización e xestión da aprendizaxe, a competencia de aprender a aprender require coñecer e controlar os propios procesos de aprendizaxe para axustalos aos tempos e as demandas das tarefas e actividades que conducen á aprendizaxe. A competencia de aprender a aprender desemboca nunha aprendizaxe cada vez máis eficaz e autónoma. Esta competencia inclúe unha serie de coñecementos e destrezas que requiren a reflexión e a toma de conciencia dos propios procesos de aprendizaxe. Así, os procesos de coñecemento convértense en obxecto do coñecemento e, ademais, hai que aprender a executalos axeitadamente.

Aprender a aprender inclúe coñecementos sobre os procesos mentais implicados na aprendizaxe (como se aprende). Ademais, esta competencia incorpora o coñecemento que posúe o estudante sobre o seu propio proceso

de aprendizaxe que se desenvolve en tres dimensións: a) o coñecemento que ten acerca do que sabe e descoñece, do que é capaz de aprender, do que lle interesa, etc.; b) o coñecemento da disciplina na que se localiza a tarefa de aprendizaxe e o coñecemento do contido concreto e das demandas da tarefa mesma; e c) o coñecemento sobre as distintas estratexias posibles para afrontar a tarefa.

Todo este coñecemento envórcase en destrezas de autorregulación e control inherentes á competencia de aprender a aprender, que se concretan en estratexias de planificación nas que se reflicte a meta de aprendizaxe que se persegue, así como o plan de acción que se ten previsto aplicar para alcanzala; estratexias de supervisión dende as que o estudante vai examinando a adecuación das accións que está a desenvolver e a aproximación á meta; e estratexias de avaliación dende as que se analiza tanto o resultado como do proceso que se levou a cabo. A planificación, supervisión e avaliación son esenciais para desenvolver aprendizaxes cada vez máis eficaces. Todas elas inclúen un proceso reflexivo que permite pensar antes de actuar (planificación), analizar o curso e o axuste do proceso (supervisión) e consolidar a aplicación de bos plans ou modificar os que resultan incorrectos (avaliación do resultado e do proceso). Estas tres estratexias deberían potenciarse nos procesos de aprendizaxe e de resolución de problemas nos que participan os estudantes.

Aprender a aprender maniféstase tanto individualmente coma en grupo. En ambos os dous casos o dominio desta competencia iníciase cunha reflexión consciente acerca dos procesos de aprendizaxe aos que se entrega un mesmo ou o grupo. Non só son os propios procesos de coñecemento, senón que tamén o modo en que os demais aprenden se converte en obxecto de escrutinio. De aí que a competencia de aprender a aprender se adquira tamén no contexto do traballo en equipo. O profesor debe procurar que os estudantes sexan conscientes do que fan para aprender e busquen alternativas. Moitas veces estas alternativas póñense de manifesto cando se trata de descubrir que é o que fan os demais en situacións de traballo cooperativo.

Respecto ás actitudes e valores, a motivación e a confianza son cruciais para a adquisición desta competencia. Ambas as dúas potencianse dende a formulación de metas realistas a curto, medio e longo prazo. Ao alcanzarse as metas aumenta a percepción de auto-eficacia e a confianza, e con iso elévanse os obxectivos de aprendizaxe de forma progresiva. As persoas deben ser capaces de apoiarse en experiencias vitais e de aprendizaxe previas co fin de utilizar e aplicar os novos coñecementos e capacidades noutros contextos, como os da vida privada e profesional, a educación e a formación. Saber aprender nun determinado ámbito implica ser capaz de adquirir e assimilar novos coñecementos e chegar a dominar capacidades e destrezas propias do devandito ámbito. Na competencia de aprender a aprender pode haber certa transferencia de coñecemento dun campo a outro, aínda que saber aprender nun ámbito non significa necesariamente que se saiba aprender noutro. Por iso, a súa adquisición debe levarse a cabo no marco do ensino das distintas áreas e materias do ámbito formal, e tamén dos ámbitos non formais e informais.

Para o axeitado desenvolvemento da competencia de aprender a aprender requírese dunha reflexión que favoreza un coñecemento dos procesos mentais aos que se entregan as persoas cando aprenden, un coñecemento sobre os propios procesos de aprendizaxe, así como o desenvolvemento da destreza de regular e controlar a propia aprendizaxe que se leva a cabo.

O profesorado que imparte esta materia deberá xerar a suficiente curiosidade nos alumnos por coñecer o mundo clásico, a necesidade de aprender tanto os aspectos lingüísticos, coma os culturais, reflexionado sobre a utilidade dos contidos para a súa propia formación. Tamén se deberá producir unha continua e axeitada reflexión acerca do proceso de aprendizaxe dunha lingua clásica, partindo dos coñecementos previos da súa propia lingua. Os alumnos deberán participar na creación de estratexias posibles para a adquisición dos coñecementos lingüísticos que nos achega o estudo do grego clásico.

3.5. Competencias sociais e cívicas (CSC)

As competencias sociais e cívicas implican a habilidade e capacidade para utilizar os coñecementos e actitudes sobre a sociedade, entendida dende as diferentes perspectivas, na súa concepción dinámica, cambiante e complexa, para interpretar fenómenos e problemas sociais en contextos cada vez máis diversificados; para elaborar respostas, tomar decisións e resolver conflitos, así como para interactuar con outras persoas e grupos conforme a normas baseadas no respecto mutuo e en conviccións democráticas. Ademais de incluír accións a un nivel máis próximo e mediato ao individuo como parte dunha implicación cívica e social. Trátase, polo tanto, de xuntar o interese por afondar e garantir a participación no funcionamento democrático da sociedade, tanto no ámbito público como privado, e preparar as persoas para exercer a cidadanía democrática e participar plenamente na vida cívica e social grazas ao coñecemento de conceptos e estruturas sociais e políticas e ao compromiso de participación activa e democrática.

A competencia social relaciónase co benestar persoal e colectivo. Esixe entender o modo en que as persoas poden procurarse un estado de saúde física e mental óptimo, tanto para elas mesmas coma para as súas familias e para o seu ámbito social próximo, e saber como un estilo de vida saudable pode contribuír a iso. Para poder participar plenamente nos ámbitos social e interpersonal é fundamental adquirir os coñecementos que permitan comprender e analizar de xeito crítico os códigos de conduta e os usos xeralmente aceptados nas distintas sociedades e ámbitos, así como as súas tensións e procesos de cambio. A mesma importancia ten coñecer os conceptos básicos relativos ao individuo, ao grupo, á organización do traballo, a igualdade e a non discriminación entre homes e mulleres e entre diferentes grupos étnicos ou culturais, a sociedade e a cultura. Así mesmo, é esencial comprender as dimensións intercultural e socioeconómica das sociedades europeas e percibir as identidades culturais e nacionais como un proceso sociocultural dinámico e cambiante en interacción coa europea, nun contexto de crecente globalización.

Os elementos fundamentais desta competencia inclúen o desenvolvemento de certas destrezas como a capacidade de comunicarse dun xeito construtivo en distintos ámbitos sociais e culturais, mostrar tolerancia, expresar e comprender puntos de vista diferentes, negociar sabendo inspirar confianza e sentir empatía. As persoas deben ser capaces de xestionar un comportamento de respecto ás diferenzas expresado de xeito construtivo. Así mesmo, esta competencia inclúe actitudes e valores como unha forma de colaboración, a seguridade nun mesmo e a integridade e honestidade. As persoas deben interesarse polo desenvolvemento socioeconómico e pola súa contribución a un maior benestar social de toda a poboación, así como a comunicación intercultural, a diversidade de valores e o respecto ás diferenzas, ademais de estar dispostas a superar os prexuízos e a comprometerse neste sentido.

A competencia cívica baséase no coñecemento crítico dos conceptos de democracia, xustiza, igualdade, cidadanía e dereitos humanos e civís, así como da súa formulación na Constitución española, na Carta dos Dereitos Fundamentais da Unión Europea e en declaracións internacionais, e da súa aplicación por parte de diversas institucións a escala local, rexional, nacional, europea e internacional. Isto inclúe o coñecemento dos acontecementos contemporáneos, así como dos acontecementos máis destacados e das principais tendencias nas historias nacional, europea e mundial, así como a comprensión dos procesos sociais e culturais de carácter migratorio que implican a existencia de sociedades multiculturais no mundo globalizado.

As destrezas desta competencia están relacionadas coa habilidade para interactuar eficazmente no ámbito público e para manifestar solidariedade e interese por resolver os problemas que afecten ao ámbito escolar e á comunidade, xa sexa local ou máis ampla. Leva consigo a reflexión crítica e creativa e a participación construtiva nas actividades da comunidade ou do ámbito mediato e inmediato, así como a toma de decisións nos contextos local, nacional ou europeo e, en particular, mediante o exercicio do voto e da actividade social e cívica. As actitudes e valores inherentes a esta competencia son aqueles que se dirixen ao pleno respecto dos dereitos humanos e á vontade de participar na toma de decisións democráticas a todos os niveis, sexa cual sexa o sistema de valores adoptado. Tamén inclúe manifestar o sentido da responsabilidade e mostrar comprensión e respecto dos valores compartidos que son necesarios para garantir a cohesión da comunidade, baseándose no respecto dos principios democráticos. A participación construtiva inclúe tamén as actividades cívicas e o apoio á diversidade e a cohesión sociais e ao desenvolvemento sostible, así como a vontade de respectar os valores e a intimidade dos demais e a recepción reflexiva e crítica da información procedente dos medios de comunicación.

Polo tanto, para o axeitado desenvolvemento destas competencias é necesario comprender e entender as experiencias colectivas e a organización e funcionamento do pasado e presente das sociedades, a realidade social do mundo no que se vive, os seus conflitos e as motivacións destes, os elementos que son comúns e os que son diferentes, así como os espazos e territorios en que se desenvolve a vida dos grupos humanos, e os seus logros e problemas, para comprometerse persoal e colectivamente na súa mellora, participando así

de xeito activo, eficaz e construtivo na vida social e profesional. Así mesmo, estas competencias incorporan formas de comportamento individual que capacitan as persoas para convivir nunha sociedade cada vez máis plural, dinámica, cambiante e complexa para relacionarse cos demais; cooperar, comprometerse e afrontar os conflitos e propoñer activamente perspectivas de afrontamento, así como tomar perspectiva, desenvolver a percepción do individuo en relación á súa capacidade para influír no social e elaborar argumentacións baseadas en evidencias. Adquirir estas competencias supón ser capaz de poñerse no lugar do outro, aceptar as diferenzas, ser tolerante e respectar os valores, as crenzas, as culturas e a historia persoal e colectiva dos outros.

Os contidos relativos á cultura e civilización grega contribúen de forma importante ao desenvolvemento desta competencia, xa que o estudo da sociedade grega, os seus modos de vida, e, por suposto, os seus diferentes sistemas políticos nos axuda a entender o noso propio modo de vida. Non esquezamos que o pensamento grego está nos alicerces da nosa cultura occidental. É relevante para o desenvolvemento desta competencia o estudo da orixe de termos como monarquía, aristocracia, oligarquía, tiranía e, por suposto, democracia, que fomentan o feito de que os alumnos afronten con espírito crítico a comprensión, da civilización actual. Tamén o é a comparación das antigas sociedades escravistas, politeístas e patriarcais coa nosa civilización actual, que comprenderemos mellor a partir do estudo das estruturas antigas.

O modo de vida, a conduta e a organización política do mundo grego nas diversas etapas da súa historia achegan infinidade de exemplos e modelos que se repetiron e se seguen repetindo en moitos e variados momentos da nosa civilización occidental, da que é nai e orixe. O coñecemento das formas de vida, de relación e de organización clásicas contribúe á competencia social e cidadá; o estudo dos sistemas de goberno, dos dereitos e deberes dos cidadáns nas sociedades clásicas, permiten establecer comparacións cos modos de organización sociopolíticos actuais e favorecen a emisión de xuízos críticos dos alumnos. Todo iso fomenta a actitude participativa do alumnado na resolución de conflitos sabendo negociar e aplicar as normas que nos permiten a igualdade social e cidadá.

3.6. Sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE)

A competencia de sentido de iniciativa e espírito emprendedor (autonomía e iniciativa persoal) implica a capacidade de transformar as ideas en actos. Iso significa adquirir conciencia da situación a intervir ou resolver, e saber elixir, planificar e xestionar os coñecementos, destrezas ou habilidades e actitudes necesarios con criterio propio, co fin de alcanzar o obxectivo previsto. Esta competencia está presente nos ámbitos persoal, social, escolar e laboral nos que se desenvolven as persoas, permitíndolles o desenvolvemento das súas actividades e o aproveitamento de novas oportunidades. Constitúe igualmente o alicerce doutras capacidades e coñecementos máis específicos, e inclúe a

conciencia dos valores éticos relacionados. A adquisición desta competencia é determinante na formación de futuros cidadáns emprendedores, contribuíndo así á cultura do emprendimento. Neste sentido, a súa formación debe incluír coñecementos e destrezas relacionados coas oportunidades de carreira e o mundo do traballo, a educación económica e financeira ou o coñecemento da organización e os procesos empresariais, así como o desenvolvemento de actitudes que leven consigo un cambio de mentalidade que favoreza a iniciativa emprendedora, a capacidade de pensar de forma creativa, de xestionar o risco e de manexar a incerteza. Estas habilidades resultan moi importantes para favorecer o nacemento de emprendedores sociais, como os denominados intraemprendedores (emprendedores que traballan dentro de empresas ou organizacións que non son súas), así como de futuros empresarios.

Entre os coñecementos que require esta competencia inclúese a capacidade de recoñecer as oportunidades existentes para as actividades persoais, profesionais e comerciais. Tamén inclúe aspectos de maior amplitude que proporcionan o contexto no que as persoas viven e traballan, tales como a comprensión das liñas xerais que rexen o funcionamento das sociedades e as organizacións sindicais e empresariais, así como as económicas e financeiras; a organización e os procesos empresariais; o deseño e a implementación dun plan (a xestión de recursos humanos e/ou financeiros); así como a postura ética das organizacións e o coñecemento de como estas poden ser un impulso positivo, por exemplo, mediante o comercio xusto e as empresas sociais.

Así mesmo, esta competencia require das seguintes destrezas ou habilidades esenciais: capacidade de análise; capacidades de planificación, organización, xestión e toma de decisións; capacidade de adaptación ao cambio e resolución de problemas; comunicación, presentación, representación e negociación efectivas; habilidade para traballar, tanto individualmente coma dentro dun equipo; participación, capacidade de liderado e delegación; pensamento crítico e sentido da responsabilidade; autoconfianza, avaliación e auto-avaliación, xa que é esencial determinar os puntos fortes e débiles dun mesmo e dun proxecto, así como avaliar e asumir riscos cando estea xustificado (manexo da incerteza e asunción e xestión do risco).

Finalmente, require o desenvolvemento de actitudes e valores como: a predisposición a actuar dunha forma creadora e imaxinativa; o autoconhecimento e a autoestima; a autonomía ou independencia, o interese e esforzo e o espírito emprendedor. Caracterízase pola iniciativa, a proactividade e a innovación, tanto na vida privada e social coma na profesional. Tamén está relacionada coa motivación e a determinación á hora de cumprir os obxectivos, xa sexa persoais ou establecidos en común con outros, incluído o ámbito laboral.

Así pois, para o axeitado desenvolvemento da competencia de sentido de iniciativa e espírito emprendedor resulta necesario abordar:

- A capacidade creadora e de innovación: creatividade e imaxinación; autoconhecimento e autoestima; autonomía e independencia; interese e esforzo; espírito emprendedor; iniciativa e innovación.

- A capacidade pro-activa para xestionar proxectos: capacidade de análise; planificación, organización, xestión e toma de decisións; resolución de problemas; habilidade para traballar tanto individualmente como de xeito colaborador dentro dun equipo; sentido da responsabilidade; avaliación e auto-avaliación.
- A capacidade de asunción e xestión de riscos e manexo da incerteza: comprensión e asunción de riscos; capacidade para xestionar o risco e manexar a incerteza.
- As calidades de liderado e traballo individual e en equipo: capacidade de liderado e delegación; capacidade para traballar individualmente e en equipo; capacidade de representación e negociación.
- Sentido crítico e da responsabilidade: sentido e pensamento crítico; sentido da responsabilidade.

Pódese contribuír ao desenvolvemento desta competencia propoñendo actividades na aula que se realicen en grupo, para que cada un dos alumnos achegue de forma creativa as súas propias iniciativas que contribúan á consecución de proxectos colectivos, como no caso de textos gregos para traducir ou de elaboración de traballos en equipo ou individuais sobre os distintos aspectos da cultura grega. Na tarefa de lectura e sobre todo de tradución e interpretación dos textos clásicos está sempre moi presente a capacidade de análise, de planificación, organización, xestión e toma de decisións, de adaptación ao cambio e resolución de problemas, de comunicación e presentación, así como o pensamento crítico e sentido da responsabilidade, a autoconfianza, a avaliación e a auto-avaliación, a predisposición a actuar con creatividade e imaxinación, o interese e o esforzo, e a capacidade de iniciativa e innovación.

3.7. Conciencia e expresións culturais e artísticas (CCEC)

A competencia en conciencia e expresión cultural implica coñecer, comprender, apreciar e valorar con espírito crítico, cunha actitude aberta e respectuosa, as diferentes manifestacións culturais e artísticas, utilízalas como fonte de enriquecemento e desfrute persoal e consideralas como parte da riqueza e patrimonio dos pobos. Esta competencia incorpora tamén un compoñente expresivo referido á propia capacidade estética e creadora e ao dominio daquelas capacidades relacionadas cos diferentes códigos artísticos e culturais, para poder utilízalas como medio de comunicación e expresión persoal. Implica igualmente manifestar interese pola participación na vida cultural e por contribuír á conservación do patrimonio cultural e artístico, tanto da propia comunidade coma doutras comunidades.

Así pois, a competencia para a conciencia e expresión cultural require de coñecementos que permitan acceder ás distintas manifestacións sobre a herdanza cultural (patrimonio cultural, histórico-artístico, literario, filosófico, tecnolóxico, ambiental, etc.) a escala local, nacional e europea e o seu lugar no mundo. Comprende a concreción da cultura en diferentes autores e obras, así como en diferentes xéneros e estilos, tanto das belas artes (música, pintura, escultura, arquitectura, cine, literatura, fotografía, teatro e danza) coma doutras

manifestacións artístico-culturais da vida cotiá (vivenda, vestido, gastronomía, artes aplicadas, folclore, festas...). Incorpora así mesmo o coñecemento básico das principais técnicas, recursos e convencións das diferentes linguaxes artísticas e a identificación das relacións existentes entre esas manifestacións e a sociedade, o cal supón tamén ter conciencia da evolución do pensamento, as correntes estéticas, as modas e os gustos, así como da importancia representativa, expresiva e comunicativa dos factores estéticos na vida cotiá.

Os devanditos coñecementos son necesarios para poñer en funcionamento destrezas como a aplicación de diferentes habilidades de pensamento, perceptivas, comunicativas, de sensibilidade e sentido estético para poder comprendelas, valoralas, emocionarse e gozalas. A expresión cultural e artística esixe tamén desenvolver a iniciativa, a imaxinación e a creatividade, expresadas a través de códigos artísticos, así como a capacidade de empregar distintos materiais e técnicas no deseño de proxectos. Ademais, na medida que as actividades culturais e artísticas supoñen con frecuencia un traballo colectivo, é preciso dispoñer de habilidades de cooperación e ter conciencia da importancia de apoiar e apreciar as contribucións alleas. O desenvolvemento desta competencia supón actitudes e valores persoais de interese, recoñecemento e respecto polas diferentes manifestacións artísticas e culturais, e pola conservación do patrimonio. Esixe así mesmo valorar a liberdade de expresión, o dereito á diversidade cultural, o diálogo entre culturas e sociedades e a realización de experiencias artísticas compartidas. Á súa vez, leva consigo un interese por participar na vida cultural e, polo tanto, por comunicar e compartir coñecementos, emocións e sentimentos a partir de expresións artísticas.

Así pois, para o axeitado desenvolvemento da competencia para a conciencia e expresión cultural resulta necesario abordar:

- O coñecemento, estudo e comprensión tanto dos distintos estilos e xéneros artísticos coma das principais obras e producións do patrimonio cultural e artístico en distintos períodos históricos, as súas características e as súas relacións coa sociedade na que se crean, así como as características das obras de arte producidas, todo iso mediante o contacto coas obras de arte. Está relacionada, igualmente, coa creación da identidade cultural como cidadán dun país ou membro dun grupo.
- A aprendizaxe das técnicas e recursos das diferentes linguaxes artísticas e formas de expresión cultural, así como da integración de distintas linguaxes.
- O desenvolvemento da capacidade e intención de expresarse e comunicar ideas, experiencias e emocións propias, partindo da identificación do potencial artístico persoal (aptitude e talento). Refírese tamén á capacidade de percibir, comprender e enriquecerse coas producións do mundo da arte e da cultura.
- A potenciación da iniciativa, a creatividade e a imaxinación propias de cada individuo de cara á expresión das propias ideas e sentimentos. É dicir, a capacidade de imaxinar e realizar producións que supoñan recreación, innovación e transformación. Implica o fomento de habilidades que permitan reelaborar ideas e sentimentos propios e alleos e esixe desenvolver o autoconhecimento e a autoestima, así como a capacidade de resolución de problemas e asunción de riscos.

- O interese, aprecio, respecto, desfrute e valoración crítica das obras artísticas e culturais que se producen na sociedade, cun espírito aberto, positivo e solidario.
- A promoción da participación na vida e a actividade cultural da sociedade en que se vive, ao longo de toda a vida. Isto leva implícitos comportamentos que favorecen a convivencia.
- O desenvolvemento da capacidade de esforzo, constancia e disciplina como requisitos necesarios para a creación de calquera produción artística de calidade, así como habilidades de cooperación que permitan a realización de traballos colectivos.

O estudo da lingua grega e a súa cultura contribúe de xeito decisivo ao desenvolvemento desta competencia cando estudamos as diferentes manifestacións artísticas e os seus criterios estéticos, que tanto influíron en épocas posteriores, así como a comprensión dunha linguaxe artística en arquitectura e escultura que é o fundamento das obras de arte dos grandes períodos da historia da arte do mundo occidental. Do mesmo modo contribúen a esta competencia o estudo da filosofía e a literatura gregas, que supoñen o substrato cultural da nosa propia civilización. Os contidos de todo tipo relacionados cos xéneros literarios, os mitos, os tópicos, a pintura, arquitectura e arte en xeral contribúen á competencia cultural e artística, ademais de fomentar o aprecio do patrimonio grecorromano no noso país e en Europa.

4.1. Introducción

O papel heurístico das linguas constitúe un reto para o sistema educativo, pois son instrumento de comunicación e de interacción social, de conservación e transmisión de coñecemento, de participación cidadá na vida social, de investigación, creación, experimentación e descuberta. E as linguas achégannos ao xeito de vida e ás formas de pensamento doutros pobos e dos seus patrimonios culturais.

A lingua apréndese non para falar, ler ou escribir sobre a lingua, senón para falar, ler e escribir sobre emocións, afectos e aventuras, sobre o mundo, como medio das relacións interpersoais e recoñecemento da alteridade, motor do noso pensamento e das nosas reflexións, e porta de acceso ao coñecemento. Neste marco, a formación lingüística no contexto escolar é un instrumento para a equidade, xa que debe facilitar os medios necesarios para comunicar no ámbito educativo e na vida profesional e social, nomeadamente en contextos formais e educativos, ademais de sensibilizar cara a usos creativos e lúdicos das linguas, e achegar ao patrimonio literario e cultural que estas propician.

O Consello de Europa, a través de sucesivos proxectos, está comprometido nunha política lingüística dirixida a protexer e desenvolver a herdanza lingüística e a diversidade cultural de Europa como fonte de enriquecemento mutuo, así como a facilitar a mobilidade persoal dos seus cidadáns e das súas cidadás, e o intercambio de ideas. O Marco Común Europeo de Referencia para as Linguas (MCER), publicado en 2001, é un documento de particular transcendencia, non só como ferramenta práctica para propiciar a reflexión sobre o ensino das linguas e a transparencia de cursos, programas e titulacións entre os estados e dentro deles, senón tamén polo recoñecemento da competencia plurilingüe e intercultural, que transcende o concepto de multilingüismo, no seu día piar dos enfoques das políticas lingüísticas máis abertas ao recoñecemento da diversidade. Hoxe, o MCER constitúe unha referencia para proxectos e documentos clave do Consello de Europa, como a "Guía para a elaboración e posta en marcha de currículos para unha educación plurilingüe e intercultural" (2010), na que se desenvolve a noción de plurilingüismo como eixe dun enfoque centrado na rede de relacións entre distintas linguas e culturas. Nesta mesma liña, enmárcanse o informe do Foro Intergubernamental Europeo "O dereito dos estudantes á calidade e á equidade en educación. O papel das competencias lingüísticas e interculturais", mantido en Xenebra en novembro 2010, e a Conferencia intergubernamental "Calidade e inclusión en educación: o papel único das linguas", mantida en Estrasburgo en setembro de 2013. En ambos os foros europeos, recoñécese a importancia da competencia lingüística e da circulación de competencias entre as linguas para lograr un maior dominio da linguaxe, clave para a inclusión social e o éxito escolar.

A educación plurilingüe e intercultural considera, con carácter xeral, a aprendizaxe de todas as linguas e culturas e, de maneira específica, os enfoques plurais transversais e integradores no seu ensino e na súa aprendizaxe. A súa finalidade é retirar barreiras artificiais entre as linguas, encerradas tradicionalmente nos sistemas escolares en compartimentos estancos, e promover o uso integral do repertorio lingüístico, discursivo, estratéxico e intercultural que posúe o alumnado e que vai adquirindo ao longo das súas diversas experiencias lingüísticas dentro e fóra do ámbito educativo. Xa que logo, o aprendiz plurilingüe realizará transferencias de coñecementos e experiencias lingüísticas adquiridos nunha lingua para abordar tarefas de comunicación, creación e aprendizaxe noutra lingua diferente. Esta capacidade de transferencia non só permite descubrir as regularidades dunha lingua total ou parcialmente descoñecida e relacionalas, desde o punto de vista teórico, coas regularidades observadas noutras linguas que coñece, ou identificar termos emparentados en todas as linguas, senón que, ademais, promove a tolerancia perante palabras descoñecidas, nomeadamente importante nos contextos de comprensión que necesitan a fluidez, como son a lectura extensiva e a comprensión de textos orais sen posibilidade de verificación do entendido. A competencia plurilingüe facilitará, daquela, a inferencia de significados e o desenvolvemento de competencias heurísticas eficaces para identificar os elementos esenciais e secundarios nun texto descoñecido.

Pola súa banda, mediante o diálogo intercultural póñense en xogo dispositivos de relación social esenciais, como son o recoñecemento do outro como lexítimo, o reforzamento da identidade propia no recoñecemento da identidade das demais persoas, a aceptación da diversidade persoal, social e cultural, e o respecto dos dereitos fundamentais.

No contexto escolar, a aprendizaxe das linguas está dirixida ao logro de obxectivos similares, aínda que con diferentes niveis de dominio. Por iso, un estudo integrado de todas as linguas posibilita, por unha banda, que os contidos, os procesos e as estratexias que se traballan nunha lingua sexan igualmente utilizados nas actividades lingüísticas de comprensión e produción nas demais e, por outra, que se poida focalizar, no proceso de ensino e aprendizaxe, nos elementos diferenciadores e en todos aqueles aspectos que teñen incidencia directa na capacidade de comunicarse adecuadamente. Así, o coñecemento morfolóxico ou léxico dunha lingua pode axudar á comprensión noutra lingua; as estratexias de comprensión de lectura desenvolvidas nunha lingua poden ser transferidas para a lectura noutros idiomas; o coñecemento da estrutura dos textos descritivos permitirá producilos en calquera lingua; e o coñecemento das normas que ordenan as relacións entre xeracións, sexos, clases e grupos sociais nunha lingua, informa e sensibiliza sobre a necesidade de coñecer e respectar as normas que rexen a dimensión social do uso da lingua noutra comunidade lingüística.

A situación de sociedade multilingüe e plural na que vivimos solicita un enfoque metodolóxico de carácter plurilingüe que potencie o desenvolvemento comunicativo do alumnado nas linguas que adquira ao longo da súa vida, con independencia da diferenza de fins e niveis de dominio con que as utilice. E

que os faga conscientes da riqueza que supón ser unha persoa plurilingüe para o desenvolvemento cognitivo e social, e o éxito escolar. Isto implica un tratamento integrado das linguas que o alumnado está a aprender nas aulas.

As linguas clásicas, o latín e o grego, cuxo estudo a nivel fonético, morfosintáctico e léxico proporciona unha sólida base para o perfeccionamento no manexo doutras linguas, desempeñan un papel relevante como soporte lingüístico da maioría das linguas e para a comprensión do léxico culto que forma gran parte da terminoloxía científica e técnica actual nas linguas que o alumnado coñece ou estuda; sen esquecer o enriquecemento cultural que lle proporciona o coñecemento dos aspectos que se inclúen na civilización clásica, berce da Europa actual, como son, entre outros, a mitoloxía, a relixión ou as súas creacións literarias e artísticas, que tanta influencia tiveron en épocas posteriores e seguen a ter hoxe en día. Xa que logo, é esencial a incorporación das linguas clásicas ao currículo integrado das linguas, para reforzar a reflexión lingüística do noso alumnado e fortalecer o seu acceso á cultura literaria.

Resulta obvio que, para a posta en práctica destes currículos integrados e o logro dos obxectivos plurilingües e interculturais que se perseguen, o profesorado é un elemento determinante, xa que deberá potenciar unha metodoloxía adecuada para levar a cabo enfoques comunicativos e proxectos plurais e transversais, promover a reflexión metacomunicativa e metalingüística e o contraste entre linguas, ou asegurar accións coordinadas entre os departamentos lingüísticos para decidir, entre outros, desde que lingua abordar o estudo dos xéneros discursivos ou as estratexias e os procesos cognitivos que están na base das actividades lingüísticas, coa finalidade de construír en cada centro docente a coherencia pedagóxica no ensino das linguas.

As linguas teñen como obxectivo o desenvolvemento da competencia comunicativa do alumnado, entendida en todas as súas vertentes: pragmática, lingüística, sociolingüística e literaria. Así, achegan as ferramentas e os coñecementos necesarios para desenvolverse satisfactoria e eficazmente en calquera situación de comunicación da vida privada, social e profesional. Eses coñecementos, que articulan os procesos de comprensión e expresión oral por unha banda, e de comprensión e expresión escrita por outra, constitúen instrumentos esenciais para a aprendizaxe no ámbito educativo e, posteriormente, ao longo da vida.

A reflexión literaria, presente nun bloque de contidos nas linguas clásicas, a través da lectura, mediante a comprensión e interpretación de textos significativos favorece o coñecemento das posibilidades expresivas da lingua, desenvolve a capacidade crítica e creativa dos estudantes, dálles acceso á memoria, á creatividade, á imaxinación, á descuberta das outras persoas, ao coñecemento doutras épocas e culturas, e enfróntaos a situacións, sentimentos e emocións nunca experimentados, que enriquecen a súa visión do mundo e favorecen o coñecemento deles mesmos.

En definitiva, estas materias lingüísticas perseguen o obxectivo último de contribuír á formación de cidadáns cunha competencia comunicativa que lles

permita interactuar satisfactoriamente en todos os ámbitos que forman e van formar parte da súa vida. Isto esixe unha reflexión sobre os mecanismos de usos orais e escritos da súa propia lingua, e das outras linguas que estudan e coñecen, e a capacidade de interpretar e valorar o mundo, de formar as súas opinións, propias, claras e fundamentadas, e de gozar, a través da lectura crítica de obras literarias.

A materia de Grego na etapa de bacharelato ten como primeira finalidade introducir o alumnado no coñecemento básico da lingua grega antiga nos seus aspectos morfolóxicos, sintácticos e léxicos, co obxecto de lle permitir acceder directamente a algúns dos textos orixinais máis importantes da tradición literaria helénica, a través dos cales chegou ata nós unha boa parte do denominado legado clásico. O estudo da lingua e a literatura grega serve, ademais, como instrumento idóneo para se iniciar nun coñecemento directo do pensamento e a cultura grega antiga, que constitúen a base da civilización occidental.

Por outra banda, a través do estudo das peculiaridades morfosintácticas do grego antigo é posible chegar a comprender máis profundamente conceptos lingüísticos que resultan esenciais para avanzar no coñecemento e o uso correcto, tanto da lingua propia como doutras lingua estudadas polo alumnado.

Partindo desta perspectiva, o estudo da materia organizouse en bloques que, con lixeiros matices, aparecen nos dous cursos. Estes bloques refírense tanto a cuestións lingüísticas como a temas culturais, tendo en conta que ambos os aspectos constitúen dúas facetas inseparables e complementarias para o estudo da civilización grega, sen as que non é posible apreciar na súa verdadeira dimensión a importancia do seu legado.

O primeiro destes bloques parte da relación entre o grego antigo e outras linguas da familia indoeuropea, para analizar o papel que estas últimas tiveron na orixe e na formación de moitas das linguas que se falan na actualidade. Para a explicación deste feito, que tradicionalmente foi presentado como un dos principais argumentos para xustificar a importancia do estudo das linguas clásicas, cómpre partir do marco xeográfico en que se desenvolve a civilización grega, marco que resulta determinante na configuración do carácter dialectal da súa lingua. Ademais, estudárase a influencia dos acontecementos históricos na evolución e no desenvolvemento das linguas literarias e na posterior converxencia dos dialectos ata chegar a constituírse a *κοινή* e o actual idioma grego. O alumnado que estuda grego clásico aprende grego moderno con notable facilidade, nomeadamente se se estudou mediante un método natural de aprendizaxe; é dicir, a metodoloxía das linguas modernas aplicada ao estudo das linguas clásicas, que cada vez máis profesorado utiliza nas súas aulas.

Ao estudo dos aspectos netamente lingüísticos dedícanse tres bloques: o primeiro, previsto só para o primeiro curso, céntrase nalgúns elementos básicos da lingua e, moi especialmente, no procedemento de escritura, comezando por percorrer os sistemas coñecidos para analizar despois a orixe

e a evolución do alfabeto grego e a súa pronuncia e transcripción ao abecedario latino; os outros dous niveis de descrición e explicación do sistema son a morfoloxía e a sintaxe, dúas realidades inseparables que conforman e integran xuntas o aspecto gramatical. Preténdese iniciar o alumnado no concepto de flexión, facendo especial fincapé na distinción entre o procedemento temático e o aтемático, estudando a estrutura interna das palabras e os elementos formais destas que serven para definir a súa relación con outras dentro da oración. A sintaxe, á súa vez, ocúpase de estudar as estruturas oracionais gregas e os elementos que definen as súas construcións máis características, introducindo progresivamente niveis de maior complexidade. O fin último vai ser analizar e comprender os propios textos, aos que se dedica outro dos bloques de contidos previstos nos dous cursos, sempre de dificultade progresiva e adaptados aos contidos que o alumnado manexa en cada momento.

Pero como os textos non están carentes de contido, ou iso é o desexable, preténdese deste xeito facer fincapé na necesidade de estudar desde o primeiro momento a lingua no seu contexto real, como mecanismo de expresión intelectual e estética no que se exemplifican os contidos lingüísticos estudados. A lingua e a cultura constitúen dúas realidades inseparables e complementarias para afondar no coñecemento da civilización grega que, á fin e ao cabo, constitúe a cerna da nosa.

Nos dous cursos dedicouse un bloque ao estudo desta civilización, co obxecto de identificar non só os fitos máis importantes da súa historia senón tamén os aspectos propios da súa organización política e social e da súa identidade cultural, visibles nos papeis familiares, nos traballos, nos avances científicos e técnicos, nas festas e os espectáculos e, sobre todo, nas manifestacións relixiosas. Dentro destas merece especial atención o estudo da mitoloxía, pois a súa influencia resulta decisiva para a configuración do imaxinario occidental. Preténdese tamén iniciar o alumnado no coñecemento dalgunhas das manifestacións artísticas máis significativas do mundo antigo, entre as que destacan, por unha banda, as relativas ás artes plásticas e máis concretamente a escultura e a arquitectura, e, pola outra, ás literarias. Procurouse neste bloque establecer sempre unha valoración desde o punto de vista do mundo contemporáneo, unha comparación coa situación actual que enriqueza a nosa identidade.

No segundo curso, o estudo da cultura grega oriéntase principalmente ao coñecemento das manifestacións literarias, aproveitando os coñecementos da lingua xa adquiridos para introducir o alumnado no estudo da orixe e a evolución dos xéneros, mediante a lectura de fragmentos das obras orixinais, utilizándoas como instrumento para comprender as claves esenciais da sociedade en que viron a luz.

En efecto, se, como dixemos, a lingua e a cultura constitúen dúas realidades inseparables e complementarias para internarse no coñecemento da civilización grega, non existe mellor instrumento para o estudo de ambas as dúas que os propios textos, aos que se dedica outro dos bloques de contidos previstos nos dous cursos. Preténdese deste modo facer fincapé na

necesidade de estudar dende o primeiro momento a lingua no seu contexto real, como mecanismo de expresión intelectual e estética no que se exemplifican os contidos lingüísticos estudados.

Para rematar, dedícase un bloque ao estudo do léxico, entendendo que este resulta imprescindible para avanzar no coñecemento de calquera lingua. Dentro deste ámbito préstase especial atención á etimoloxía, non só porque esta serve para pór de manifesto o mantemento das raíces grecolatinas nas linguas modernas senón, ademais, porque contribúe a que o alumnado adquira unha mellor comprensión da súa propia lingua, axudándolle a precisar o significado de termos coñecidos ou a descubrir outros que non utilizara anteriormente, e incorporándoos así, pouco a pouco, ao seu vocabulario.

A comunicación lingüística é a competencia clave que máis presenza terá na materia de Grego, xa que o estudo da lingua, da súa orixe e evolución, do seu funcionamento interno, do seu léxico e dos seus textos ha redundar sen dúbida nun maior coñecemento e dominio das linguas propias. Non obstante, deberase ter en conta tamén o tratamento das outras competencias.

O labor de análise morfosintáctica e tradución non só constitúe por si mesmo un importante exercicio intelectual, senón que ao mesmo tempo estimula a memoria, a lóxica de pensamento e os hábitos de disciplina no estudo, mellorando o razoamento e impulsando a competencia clave de aprender a aprender.

A competencia matemática e as competencias básicas en ciencia e tecnoloxía poden traballarse nos temas de cultura e civilización, e nas epígrafes referidas á localización xeográfica e temporal.

A competencia dixital deberá estar presente en todo momento; a procura de información na rede, a súa selección crítica e a súa utilización, entendidas como un proceso guiado polo profesorado, deberán servirnos para programar traballos colaborativos e producir novos materiais, e pólos ao dispor da comunidade educativa.

As competencias sociais e cívicas poden traballarse nomeadamente nos bloques referidos á civilización. A vida no mundo grego, na súa dimensión político-social ou relixiosa préstase sempre á valoración e á comparación co mundo actual, salientando semellanzas e diferenzas, e fomentando un xuízo crítico da realidade. Deste xeito, cobran nova forza conceptos como democracia, xustiza, igualdade, cidadanía e diversidade.

A competencia en conciencia e expresión cultural, ademais de no estudo da literatura grega, está moi presente nos contidos referidos ás artes plásticas, ás festas e os espectáculos, e ás manifestacións relixiosas, entre as que tamén se contan os xogos deportivos. Coñecer e valorar todas estas manifestacións culturais artísticas, diferenciando xéneros e estilos, recoñecendo canons estéticos e estilos artísticos, lévanos a consideralas como parte do patrimonio

dos pobos e a apreciar dun xeito especial aquelas que están dentro do noso contorno, ben sexa nas páxinas dun libro ou ben nun museo ou nun depósito arqueolóxico.

A competencia que traballa o sentido da iniciativa e o espírito emprendedor estará presente sobre todo no bloques de contidos non lingüísticos, para aproveitar a metodoloxía do traballo en grupo de xeito responsable e proactivo.

O estudo das linguas clásicas, e do grego en particular, constitúe un instrumento fundamental para favorecer o discurso e, por tanto, a estruturación do pensamento do alumnado, o desenvolvemento da lóxica lingüística e a disciplina mental que se manteñen no tempo aínda que se esquezan os contidos concretos.

Por último, cómpre lembrar que nesta nosa sociedade que vive por e para o utilitarismo e o inmediato será imprescindible facer unha reflexión sobre o valor do que é realmente importante para que o noso alumnado adopte unha visión crítica da sociedade que o rodea. Os coñecementos adquiridos nas aulas que nun principio poden parecer carentes de utilidade práctica resultan verdadeiramente importantes cando capacitan a persoa para adoptar criterios que lle permitan discernir entre o xusto e o inxusto, o relevante e o accesorio, entre o *καλόν* e o *κακόν*.

4.2. Obxectivos

O Bacharelato ten como finalidade proporcionar ao alumnado formación, madurez intelectual e humana, coñecementos e habilidades que lle permitan desenvolver funcións sociais e incorporarse á vida activa con responsabilidade e competencia. Así mesmo, capacitará ao alumnado para acceder á educación superior.

O Bacharelato contribuirá a desenvolver nos alumnos as capacidades que lles permitan:

- a)** Exercer a cidadanía democrática, desde unha perspectiva global, e adquirir unha conciencia cívica responsable, inspirada polos valores da Constitución española e do Estatuto de autonomía de Galicia, así como polos dereitos humanos, que fomente a corresponsabilidade na construción dunha sociedade xusta e equitativa e favoreza a sustentabilidade.
- b)** Consolidar unha madurez persoal e social que lles permita actuar de forma responsable e autónoma e desenvolver o seu espírito crítico. Ser quen de prever e resolver pacificamente os conflitos persoais, familiares e sociais.
- c)** Fomentar a igualdade efectiva de dereitos e oportunidades entre homes e mulleres, analizar e valorar criticamente as desigualdades e discriminacións existentes, e en particular a violencia, e impulsar a igualdade real e a non

discriminación das persoas por calquera condición ou circunstancia persoal ou social, con atención especial ás persoas con discapacidade.

d) Afianzar os hábitos de lectura, estudo e disciplina, como condicións necesarias para o eficaz aproveitamento da aprendizaxe, e como medio de desenvolvemento persoal.

e) Dominar, tanto na súa expresión oral como escrita, as linguas galega e castelá.

f) Expresarse con fluidez e corrección nunha ou máis linguas estranxeiras.

g) Utilizar con solvencia e responsabilidade as tecnoloxías da información e a comunicación.

h) Coñecer e valorar criticamente as realidades do mundo contemporáneo, os seus antecedentes históricos e os principais factores da súa evolución. Participar de forma solidaria no desenvolvemento e mellora da súa contorna social.

i) Acceder aos coñecementos científicos e tecnolóxicos fundamentais e dominar as habilidades básicas propias da modalidade elixida.

l) Comprender os elementos e procedementos fundamentais da investigación e dos métodos científicos. Coñecer e valorar de forma crítica a contribución da ciencia e a tecnoloxía no cambio das condicións de vida, así como afianzar a sensibilidade e o respecto cara ao medio ambiente e a ordenación sustentable do territorio, con especial referencia ao territorio galego.

m) Afianzar o espírito emprendedor con actitudes de creatividade, flexibilidade, iniciativa, traballo en equipo, confianza nun mesmo e sentido crítico.

n) Desenvolver a sensibilidade artística e literaria, así como o criterio estético, como fontes de formación e enriquecemento cultural.

ñ) Utilizar a educación física e o deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social e impulsar condutas e hábitos saudables.

o) Afianzar actitudes de respecto e prevención no ámbito da seguridade viaria.

p) Valorar, respectar e afianzar o patrimonio material e inmaterial de Galicia e contribuir a súa conservación e mellora no contexto dun mundo globalizado.

5.1. Temario:

Bloque 1. Lingua grega

	Tema 1 Marco xeográfico da lingua grega	Competencias
Obxectivos	d - g - h	
Criterios de avaliación	Coñecer e localizar en mapas o marco xeográfico da lingua grega	
Estándares de aprendizaxe	Localiza nun mapa o marco xeográfico no que nace a lingua grega e a súa expansión	CD - CSC
	Tema 2 Familias lingüísticas. O indoeuropeo	
Obxectivos	a - g - h	
Criterios de avaliación	a. Explicar a orixe da lingua grega a partir do indoeuropeo e coñecer os principais grupos lingüísticos que compoñen a familia das linguas indoeuropeas b. Entender o concepto de familia lingüística e de indoeuropeo c. Identificar o indoeuropeo como a lingua nai da maioría das linguas faladas en Europa hoxe en día	
Estándares de aprendizaxe	a. Explica a orixe da lingua grega e a relación coas outras linguas da familia indoeuropea b. Enumera e localiza nun mapa as principais ramas da familia das linguas indoeuropeas c. Explica o concepto de familia lingüística. d. Define o concepto de indoeuropeo e explica o proceso de creación do termo e. Establece a filiación das linguas de Europa delimitando nun mapa a zona de orixe e zonas de expansión	a. CAA - CCEC b. CCL - CD c. CCL d. CCL e. CCL - CD
	Tema 3 Historia da lingua grega: desde o micénico ata o grego moderno	
Obxectivos	d - h - n	
Criterios de avaliación	a. Coñecer as etapas da historia da lingua grega b. Identificar exemplos de escritura micénica e alfabética	

Estándares de aprendizaxe	c. Recoñecer a evolución da lingua grega ata chegar ao momento actual	CCL
	a. Coñece as etapas da evolución da lingua grega, desde o micénico ata o grego moderno	
	b. Identifica a escritura Lineal B como un silabario, e a evolución dos caracteres do alfabeto	
	c. Coñece a pronuncia do grego moderno e utiliza algunhas palabras e expresións básicas	
	Tema 4 Variedades dialectais	
Obxectivos	a - h	
Criterios de avaliación	Recoñecer a división dialectal da lingua grega e identificar a súa expansión xeográfica	
Estándares de aprendizaxe	Sitúa nun mapa as diversas variedades dialectais da lingua grega	CCL - CSC

Bloque 2. Sistema da lingua grega: elementos básicos

	Tema 1 Orixes da escritura. Sistemas de escritura	Competencias
Obxectivos	a - d - g - h	
Criterios de avaliación	Coñecer diferentes sistemas de escritura e distinguilos do alfabeto	
Estándares de aprendizaxe	Recoñece diferentes tipos de escritura segundo a súa orixe e tipoloxía e describindo os trazos que distinguen a uns doutros	CCL
	Tema 2 Orixes e evolución do alfabeto grego	
Obxectivos	a - d - g - h	
Criterios de avaliación	Coñecer a orixe do alfabeto grego, a súa influencia e a súa relación con outros sistemas de escritura usados na actualidade	
Estándares de aprendizaxe	a. Explica a orixe do alfabeto grego e describe a evolución dos seus signos a partir da adaptación dos signos do alfabeto fenicio b. Explica a orixe e a evolución dos sistemas de escritura de diferentes linguas, partindo do alfabeto grego, e sinala as adaptacións que se producen en cada unha delas	CCL
	Tema 3 Caracteres do alfabeto grego	
Obxectivos	a - d - e	

Crterios de avaliación	Coñecer os caracteres do alfabeto grego na súa forma minúscula e maiúscula, escribilos e lelos coa pronuncia correcta	
Estándares de aprendizaxe	Identifica e nomea correctamente os caracteres que forman o alfabeto grego, na súa forma minúscula e maiúscula, e escribeos e leos correctamente	CCL
	Tema 4 Clasificación dos fonemas: pronuncia	
Obxectivos	d - e - f	
Crterios de avaliación	Recoñecer o cadro clasificatorio dos fonemas da lingua grega xunto coa súa pronuncia	
Estándares de aprendizaxe	Sitúa todos os fonemas da lingua grega no cadro clasificatorio dos fonemas e sabe describilos desde o punto e modo de articulación	CCL
	Tema 5 Transcrición de termos en caracteres gregos	
Obxectivos	d - e - f	
Crterios de avaliación	Coñecer e aplicar as normas de transcrición para transcribir termos gregos ao abecedario galego e castelán	
Estándares de aprendizaxe	Coñece as normas de transcrición e aplícaas con corrección na transcrición de termos gregos ao galego e ao castelán	CCL
	Tema 6 Signos diacríticos e de puntuación	
Obxectivos	d - e - f	
Crterios de avaliación	Coñecer os acentos, espíritos e demais signos diacríticos e de puntuación, o seu valor e a súa colocación	
Estándares de aprendizaxe	Coñece o valor e colocación dos acentos, espíritos e demais signos diacríticos e de puntuación	CCL

Bloque 3. Morfoloxía

	Tema 1 O grego, lingua flexiva. Tipos de palabras: variables e invariables	Competencias
Obxectivos	d - e - f - i	
Crterios de avaliación	a. Coñecer o concepto de flexión lingüística b. Distinguir e clasificar as categorías de palabras a partir do seu enunciado	

Estándares de aprendizaxe	<p>a. Distingue unha lingua flexiva doutra non flexiva</p> <p>b. Distingue palabras variables e invariables, explica as características que permiten identificalas e define criterios para clasificalas</p>	CCL
	Tema 2 Formantes das palabras	
Obxectivos	d - e - f	
Criterios de avaliación	Coñecer, identificar e distinguir os formantes das palabras	
Estándares de aprendizaxe	Identifica e distingue en palabras propostas os seus formantes, sinalando e diferenciando lexemas e afixos, e buscando exemplos doutros termos nos que estean presentes	CCL - CAA
	Tema 3 Concepto de declinación: declinacións gregas. Enunciado e paradigmas	
Obxectivos	d - e - f	
Criterios de avaliación	Comprender o concepto de declinación / flexión	
Estándares de aprendizaxe	Enuncia correctamente diversos tipos de palabras en grego, distinguíndoos a partir do seu enunciado e clasificándoos segundo a súa categoría e declinación	CCL
	Tema 4 Flexión nominal e pronominal	
Obxectivos	d - e - f	
Criterios de avaliación	Coñecer as declinacións, encadrar as palabras dentro da súa declinación, declinalas correctamente, e analizar e traducir formas nominais e pronominais	
Estándares de aprendizaxe	<p>a. Declina palabras e sintagmas en concordancia, aplicando correctamente para cada palabra o paradigma de flexión correspondente</p> <p>b. Analiza desde o punto de vista morfolóxico substantivos, adxectivos, determinantes e sintagmas de concordancia, e tradúceos correctamente a galego e/ou castelán</p>	CCL
	Tema 5 Sistema verbal grego. Verbos temáticos e atemáticos	
Obxectivos	d - e - f	
Criterios de avaliación	Conxugar correctamente as formas verbais estudadas, analizalas morfoloxicamente e traducilas	
Estándares de aprendizaxe	a. Declina e/ou conxuga correctamente palabras propostas segundo a súa categoría, e explica e ilustra con exemplos as características que diferencian os conceptos de conxugación e declinación	CCL

- b. Clasifica verbos segundo o seu tema, e describe os trazos polos que se recoñecen os modelos de flexión verbal
- c. Explica o uso dos temas verbais gregos e identifica correctamente as formas derivadas de cada un deles
- d. Conxuga os tempos verbais en voz activa e medio pasiva, aplicando correctamente os paradigmas correspondentes
- e. Analiza morfoloxicamente e traduce ao galego e/ou ao castelán diferentes formas verbais gregas, e compara o seu uso en ambas as linguas
- f. Cambia de voz as formas verbais identificando e manexando con seguridade os formantes que expresan este accidente verbal

Tema 6 Formas verbais persoais e non persoais

Obxectivos

d - e - f

Criterios de avaliación

Diferenciar entre formas persoais e non persoais do verbo e recoñecer as categorías gramaticais presentes en cada unha delas

Estándares de aprendizaxe

Distingue formas persoais e non persoais dos verbos, explica os trazos que permiten identificalas e define criterios para as clasificar

CCL

Bloque 4. Sintaxe

Tema 1 Casos gregos

Competencias

Obxectivos

d - e - f - h - i

Criterios de avaliación

- a. Coñecer e analizar as funcións das palabras na oración
- b. Coñecer e identificar os nomes dos casos gregos e as súas funcións na oración, e saber traducir adecuadamente os casos á lingua materna

Estándares de aprendizaxe

- a. Analiza morfolóxica e sintacticamente frases e textos sinxelos identificando correctamente as categorías gramaticais ás que pertencen as diferentes palabras e explicando as funcións que realizan no contexto
- b. Enumera correctamente os nomes dos casos que existen na flexión nominal grega, explica as súas funcións dentro da oración e ilustra con exemplos a forma adecuada de traducilos

CCL

Tema 2 Concordancia

Obxectivos

e - f

Criterios de

Coñecer o concepto de concordancia tanto nominal (caso, xénero e número) como verbal (número e persoa)

avaliación		
Estándares de aprendizaxe	Coñece e aplica a concordancia entre nomes e determinantes nominais, así como entre verbos e suxeitos	CCL
	Tema 3 Elementos da oración	
Obxectivos	e - f	
Criterios de avaliación	Recoñecer os elementos da oración: suxeito, predicado, atributo, complementos, etc.	
Estándares de aprendizaxe	Analiza correctamente casos e funcións para poder recoñecer cada elemento da oración	CCL
	Tema 4 Oración simple: oracións atributivas e predicativas	
Obxectivos	e - f	
Criterios de avaliación	Recoñecer e clasificar os tipos de oración simple	
Estándares de aprendizaxe	Compara e clasifica diferentes tipos de oracións simples, e identifica e explica en cada caso as súas características	CCL
	Tema 5 Oracións compostas	
Obxectivos	e - f	
Criterios de avaliación	Distinguir as oracións simples das compostas	
Estándares de aprendizaxe	Compara e clasifica diferentes tipos de oracións compostas, diferéncias con precisión das oracións simples e explica en cada caso as súas características	CCL
	Tema 6 Construcións de infinitivo	
Obxectivos	e - f	
Criterios de avaliación	a. Coñecer as funcións das formas de infinitivo nas oracións b. Identificar as construcións de infinitivo concertado e non concertado	
Estándares de aprendizaxe	a. Identifica as funcións das formas de infinitivo dentro da oración, comparando exemplos do seu uso b. Recoñece, analiza e traduce correctamente as construcións de infinitivo concertado e non concertado, relacionándoas con construcións análogas noutras linguas que coñece	CCL
	Tema 7 Construcións de participio	

Obxectivos	e - f	
Crterios de avaliación	a. Coñecer as funcións das formas de participio nas oracións b. Identificar as construcións de participio concertado e non concertado	
Estándares de aprendizaxe	a. Identifica as funcións das formas de participio dentro da oración, comparando exemplos do seu uso b. Recoñece, analiza e traduce correctamente as construcións de participio concertado e non concertado, relacionándoas con construcións análogas noutras linguas que coñece	CCL
Tema 8 Análise e tradución de frases e textos		
Obxectivos	d - e - f - g - i	
Crterios de avaliación	a. Coñecer, comprender e utilizar os elementos morfolóxicos da lingua grega, e iniciarse na interpretación e na tradución de textos de dificultade progresiva b. Identificar e relacionar elementos sintácticos da lingua grega que permitan a análise e a tradución de textos sinxelos	
Estándares de aprendizaxe	a. Identifica e relaciona elementos morfolóxicos da lingua grega para realizar a análise e a tradución de textos sinxelos b. Identifica na análise de frases e textos de dificultade graduada elementos sintácticos propios da lingua grega, relacionándoos para traducilos cos seus equivalentes en galego e/ou castelán	CCL

Bloque 5. Grecia: historia, cultura, arte e civilización

Tema 1 Períodos da historia de Grecia		Competencias
Obxectivos	g - h	
Crterios de avaliación	Coñecer os feitos históricos dos períodos da historia de Grecia, encadralos no seu período correspondente e realizar eixes cronolóxicos	
Estándares de aprendizaxe	a. Describe o marco histórico no que xorde e se desenvolve a civilización grega, sinalando distintos períodos dentro do e identificando en cada un as conexións máis importantes con outras civilizacións b. Pode elaborar eixes cronolóxicos nos que se representan fitos históricos relevantes, consultando ou non fontes de información c. Distingue as etapas da historia de Grecia, explicando os seus trazos esenciais e as circunstancias que interveñen no paso de unhas a outras d. Sabe enmarcar determinados feitos históricos na civilización e no período histórico correspondente, pondoos en	a. CD - CSC - CCEC b. CMCCT - CD c. CCEC d. CCEC

	contexto e relacionándoos con outras circunstancias contemporáneas	
	Tema 2 Organización política e social de Grecia	
Obxectivos	a - b - h - m	
Criterios de avaliación	Coñecer e comparar as principais formas de organización política e social da antiga Grecia	
Estándares de aprendizaxe	<p>a. Describe os principais sistemas políticos da antiga Grecia e compáraos entre eles, establecendo semellanzas e diferenzas, e cos actuais</p> <p>b. Describe a organización da sociedade grega, explica as características das clases sociais e os papeis asignados a cada unha, relaciona estes aspectos cos valores cívicos da época e compáraos cos actuais</p>	CSC
	Tema 3 A familia	
Obxectivos	c - h	
Criterios de avaliación	Coñecer a composición da familia e os papeis asignados aos seus membros	
Estándares de aprendizaxe	Identifica e explica os papeis que desempeña dentro da familia cada un dos seus membros, analizando a través deles estereotipos culturais da época e comparándoos cos actuais	CSC
	Tema 4 Traballo e lecer: oficios, ciencia e técnica. Festas e espectáculos	
Obxectivos	c - h - l	
Criterios de avaliación	Identificar as principais formas de traballo e de lecer da antigüidade	
Estándares de aprendizaxe	<p>a. Identifica e describe formas de traballo e relacións cos coñecementos científicos e técnicos da época, explicando a súa influencia no progreso da cultura occidental</p> <p>b. Describe as principais formas de lecer da sociedade grega e analiza a súa finalidade, os grupos aos que van dirixidas e a súa función no desenvolvemento da identidade social</p>	<p>a. CMCCT - CSC - CSIEE</p> <p>b. CSC</p>
	Tema 5 Mitoloxía e relixión	
Obxectivos	c - h - o	
Criterios de avaliación	<p>a. Coñecer os principais deuses da mitoloxía</p> <p>b. Coñecer os deuses, os mitos e os heroes gregos, e establecer semellanzas e diferenzas entre os mitos e os heroes antigos e os actuais</p> <p>c. Coñecer e comparar as características da relixiosidade e relixión grega coas actuais</p> <p>d. Relacionar e establecer semellanzas e diferenzas entre as manifestacións deportivas da Grecia clásica e as</p>	

Estándares de aprendizaxe	actuais	
	a. Pode nomear coa súa denominación grega e latina os principais deuses e heroes da mitoloxía grecolatina, e sinalar os trazos que os caracterizan, os seus atributos e o seu ámbito de influencia	a. CCL - CCEC
	b. Identifica dentro do imaxinario mítico deuses, semideuses e heroes, e explica os principais aspectos que os diferencian	b. CCEC
	c. Recoñece e ilustra con exemplos o mantemento do mítico e da figura do heroe na nosa cultura, analizando a influencia da tradición clásica neste fenómeno e sinalando as semellanzas e as principais diferenzas entre ambos os tratamentos, asociándoas a outras características culturais propias de cada época	c. CCEC
	d. Recoñece referencias mitolóxicas directas ou indirectas en diferentes manifestacións artísticas, e describe, a través do uso que se fai destas, os aspectos básicos que en cada caso se asocian á tradición grecolatina	d. CCEC
	e. Enumera e explica as principais características da relixión grega, pondoas en relación con outros aspectos básicos da cultura helénica e establecendo comparacións con manifestacións relixiosas propias doutras culturas	e. CCEC
	f. Describe e analiza os aspectos relixiosos e culturais que sustentan os certames deportivos da antiga Grecia e a presenza ou ausencia destes nos seus correlatos actuais	f. CCEC

Bloque 6. Textos

	Tema 1 Iniciación ás técnicas de tradución	Competencias
Obxectivos	e - f - g - i	
Criterios de avaliación	a. Coñecer e aplicar os coñecementos fonolóxicos, morfolóxicos, sintácticos e léxicos da lingua grega para a interpretación e a tradución coherente de frases ou textos de dificultade progresiva b. Utilizar con corrección manuais e dicionarios, e recoñecer e analizar toda a información que proporcionan	
Estándares de aprendizaxe	a. Utiliza adecuadamente a análise morfolóxica e sintáctica de textos de dificultade graduada para efectuar correctamente a súa tradución b. Utiliza correctamente o dicionario para localizar o significado de palabras que entrañen dificultade, identificando entre varias acepcións o sentido máis axeitado para a tradución do texto c. Utiliza mecanismos de inferencia para comprender textos de forma global	a. CCL b. CCL c. CCL - CAA
	Tema 2 Iniciación ás técnicas de retroversión e comentario de textos	
Obxectivos	e - f - g - i	
Criterios de	a. Coñecer e aplicar os coñecementos adquiridos para a retroversión de frases ou textos de dificultade progresiva	

avaliación	b. Comentar desde o punto de vista lingüístico e literario os textos propostos	
Estándares de aprendizaxe	a. Traduce do grego a galego e/ou castelán frases e textos sinxelos b. Utiliza os coñecementos adquiridos para facer comentarios dos textos	a. CCL b. CCL - CAA
Tema 3 Análise morfolóxica e sintáctica. Comparación de estruturas gregas coas da lingua propia		
Obxectivos	e - f	
Criterios de avaliación	Comparar as estruturas gregas coas da lingua propia, e establecer semellanzas e diferenzas	
Estándares de aprendizaxe	Compara estruturas gregas coas da lingua propia, e establece semellanzas e diferenzas	CCL
Tema 4 Lectura comprensiva de textos traducidos		
Obxectivos	d - e - g	
Criterios de avaliación	Realizar, a través dunha lectura comprensiva, análise e comentario do contido e da estrutura de textos gregos orixinais, adaptados ou traducidos	
Estándares de aprendizaxe	Elabora mapas conceptuais e estruturais dos textos propostos, localizando o tema principal e distinguindo as súas partes	CCL - CCEC
Tema 5 Lectura comparada e comentario de textos en lingua grega e na lingua propia		
Obxectivos	d - e - g	
Criterios de avaliación	Realizar pequenos coloquios en grego con frases sinxelas e de dificultade progresiva	
Estándares de aprendizaxe	Mantén un sinxelo diálogo en grego sobre a base dun tema previamente acordado	CCL
Tema 6 Producción de textos propios breves en lingua grega		
Obxectivos	d - g	
Criterios de avaliación	Redactar pequenos textos en lingua grega de produción propia	
Estándares de aprendizaxe	Redacta frases sinxelas ou pequenos textos en grego sobre un tema proposto	CCL

Bloque 7. Léxico

		Tema 1 Vocabulario básico grego: léxico de uso frecuente e principais prefixos e sufixos	Competencias
Obxectivos		e - f	
Criterios de avaliación		Coñecer, identificar e traducir o léxico grego: as palabras de maior frecuencia e os principais prefixos e sufixos	
Estándares de aprendizaxe		a. Deduce o significado de palabras gregas non estudadas a partir de palabras da súa propia lingua ou do contexto b. Identifica e explica as palabras de maior frecuencia e os principais prefixos e sufixos, e tradúceos á propia lingua c. Identifica e distingue en palabras propostas os seus formantes, sinala e diferencia lexemas e afixos, e procura exemplos doutros termos nos que estean presentes	CCL
Tema 2 Descomposición de palabras nos seus formantes			
Obxectivos		e - f	
Criterios de avaliación		Descompor unha palabra nos seus formantes, e coñecer o seu significado en grego para aumentar o caudal léxico e o coñecemento da lingua propia	
Estándares de aprendizaxe		Descompón os formantes das palabras e recoñece o significado dos elementos de orixe grega	CCL
Tema 3 Helenismos máis frecuentes do vocabulario común e do léxico especializado, e o seu mantemento: termos patrimoniais, cultismos e neoloxismos			
Obxectivos		e - f	
Criterios de avaliación		Recoñecer os helenismos máis frecuentes do vocabulario común e remontalos aos étimos gregos orixinais	
Estándares de aprendizaxe		Identifica os helenismos máis frecuentes do vocabulario común e explica o seu significado remitíndose aos étimos gregos orixinais	CCL
Tema 4 Identificación de lexemas, sufixos e prefixos helénicos usados na lingua propia			
Obxectivos		e - f	
Criterios de avaliación		Identificar e coñecer os elementos léxicos e os procedementos de formación do léxico grego (derivación e composición) para entender mellor os procedementos de formación de palabras nas linguas actuais	

Estándares de aprendizaxe

Identifica a etimoloxía e coñece o significado das palabras de léxico común da lingua propia

CCL

Tema 5 Familias etimolóxicas e semánticas

Obxectivos

e - f

Criterios de avaliación

Relacionar palabras da mesma familia etimolóxica ou semántica

Estándares de aprendizaxe

Relaciona distintas palabras da mesma familia etimolóxica ou semántica

CCL

Actividades de aprendizaxe. Instrumentos e procedementos de avaliación. Grego I

Bloque 1. Lingua grega

Temporalización	Estándares 1-10 (10 de 73)	Criterios de cualificación e instrumentos de avaliación				
		Grao mínimo consecución	Peso	Actividades aprendizaxe	Instrumentos avaliación	Procedementos avaliación
Tema 1	Marco xeográfico da lingua grega					
1º trimestre setembro 3 h	1.Localiza nun mapa o marco xeográfico en que ten lugar o nacemento da lingua grega e a súa expansión	100%	1.5%	Elaboración de mapas	Posta en común Proba obxectiva	Observación Rexistro
Tema 2	Familias lingüísticas. O indoeuropeo					
1º trimestre setembro 3 h	2.Explica a orixe da lingua grega e a relación coas outras linguas indoeuropeas	25%	1%	Mapa de familias lingüísticas Esquema de ramas ie Elaboración mapa linguas ie	Posta en común Exercicios emparellamento Proba obxectiva	Observación Rexistro Avaliación común
	3.Enumera e localiza nun mapa as principais ramas da familia das linguas indoeuropeas	25%	1%			
	4.Explica o concepto de familia lingüística	100%	1%	Asimilar o proceso de descubrimento do ie	Posta en común Proba obxectiva	Observación Rexistro
	5.Define o concepto de indoeuropeo e explica o proceso de creación do termo	50%	1%			
	6.Estabelece a filiación das linguas de Europa delimitando nun mapa a zona de orixe e zonas de expansión	25%	1%	Elaboración de mapa das linguas ie en Europa	Posta en común Exercicios emparellamento Proba obxectiva	Observación Avaliación común

Tema 3		Historia da lingua grega: desde o micénico ata o grego moderno				
1º trimestre setembro 2 h	7.Coñece as etapas da evolución da lingua grega, desde o micénico ata o grego moderno	50%	1.5%	Asimilación conceptos Elaboración eixo lingüístico	Proba obxectiva	Avaliación común
	8.Identifica a escritura Lineal B como un silabario, e a evolución dos caracteres do alfabeto	25%	1%	Observación tablillas Present. diapositivas	Posta en común	Observación Avaliación común
	9.Coñece a pronuncia da lingua grega moderna e utiliza algunhas palabras e expresións básicas	25%	1%	Posta en común	Proba oral	Observación aula
Tema 4		Variedades dialectais				
1º trimestre setembro 1 h	10.Sitúa nun mapa as diversas variedades dialectais da lingua grega	50%	1.5%	Mapa dialectos Táboas rasgos dialectos	Posta en común	Observación Rexistro

Bloque 2. Sistema da lingua grega: elementos básicos

Temporalización	Estándares 11-17 (7 de 63)	Criterios de cualificación e instrumentos de avaliación				
		Grao mínimo consecución	Peso	Actividades aprendizaxe	Instrumentos avaliación	Procedementos avaliación
Tema 1		Orixes da escritura. Sistemas de escritura				
1º trimestre outubro 1 h	11.Recoñece diferentes tipos de escritura segundo a súa orixe e tipoloxía e describindo os trazos que distinguen a uns doutros	50%	1%	Recopilación exemplos Observación muestras Posta en común	Posta en común	Observación Rexistro
Tema 2		Orixes e evolución do alfabeto grego				
1º trimestre outubro 1 h	12.Explica a orixe do alfabeto grego e describe a evolución dos seus signos a partir da adaptación dos signos do alfabeto fenicio	50%	1%	Recopilación exemplos Observación muestras Posta en común	Posta en común	Observación Rexistro
	13.Explica a orixe e a evolución dos sistemas de escritura de diferentes linguas, partindo do alfabeto grego, e sinala as adaptacións que se producen en cada unha	50%	1%	Recopilación exemplos Observación muestras Posta en común		

Tema 3	Caracteres do alfabeto grego					
1º trimestre outubro 3 h	14. Identifica e nomea correctamente os caracteres que forman o alfabeto grego, na súa forma minúscula e maiúscula, e escribíeos e leos correctamente	100%	2%	Práctica de escritura Caligrafía Transcricións mayúsculas- minúsculas-caracteres latinos	Observación Lectura	Rexistro Proba escrita
Tema 4	Clasificación dos fonemas: pronuncia					
1º trimestre outubro 1 h	15. Sitúa todos os fonemas da lingua grega no cadro clasificatorio dos fonemas e sabe describilos desde o punto e modo de articulación	75%	1%	Elaboración de cadros Análise de exemplos	Observación Exercicios orais	Observación Rexistro
Tema 5	Transcrición de termos en caracteres gregos					
1º trimestre outubro 2 h	16. Coñece as normas de transcrición e aplícaas con corrección na transcrición de termos gregos ao galego e ao castelán	100%	1.5%	Táboa de equivalencias Exercicios de transcrición	Exercicios de transcrición Proba escrita	Observación Avaliación común
Tema 6	Signos diacríticos e de puntuación					
1º trimestre outubro 2 h	17. Coñece o valor e colocación dos acentos, espíritos e demais signos diacríticos e de puntuación	75%	1.5%	Tipos de acentos Regras de acentuación Signos ortográficos	Exercicios identificación Lectura (entonación-pausas)	Observación Rexistro

Bloque 3. Morfoloxía

Temporalización	Estándares 18-30 (13 de 56)	Criterios de cualificación e instrumentos de avaliación				
		Grao mínimo consecución	Peso	Actividades aprendizaxe	Instrumentos avaliación	Procedementos avaliación
Tema 1	O grego, lingua flexiva. Palabras variables e invariables					
1º trimestre outubro	18. Distingue unha lingua flexiva doutra non flexiva	50%	1.5%	Asimilación do concepto	Test conceptos lingüísticos	Táboa valorativa
1º trimestre outubro	19. Distingue palabras variables e invariables, explica as características que permiten identificalas e define criterios para clasificalas	100%	1.5%	Exercicios clasificación	Táboas e listados	Proba oral / escrita
Tema 2	Formantes das palabras					
1º trimestre novembro	20. Identifica e distingue en palabras propostas os seus formantes, sinalando e diferenciando lexemas e afixos, e buscando	75%	1.5%	Exercicios de segmentación e conmutación	Exercicios de aplicación Posta en común	Proba oral / escrita

	exemplos noutros termos					
Tema 3	Concepto de declinación: declinacións gregas. Enunciado e paradigmas					
Todo o curso	21.Enuncia correctamente diversos tipos de palabras en grego, distinguíndoos a partir do seu enunciado e clasificándoo segundo a súa categoría e declinación	75%	2%	Explicación clases palabras Explicación concepto de enunciado	Exercicios emparellamento	Rexistro
Tema 4	Flexión nominal e pronominal					
Todo o curso	22.Declina palabras e sintagmas en concordancia, aplicando correctamente para cada palabra o paradigma de flexión correspondente	100%	1.5%	Explicación paradigmas de declinación Asimilar o concepto de concordancia	Exercicios declinación simple Exercicios declinación conxunta	Rexistro
	23.Analiza desde o punto de vista morfolóxico substantivos, adxectivos, determinantes e sintagmas de concordancia, e tradúceos correctamente a galego e/ou castelán	100%	2%	Coñecer o procedemento de análise morfolóxica do sistema nominal	Exercicios análise morfolóxica	Proba escrita Avaliación común
Tema 5	Sistema verbal grego. Verbos temáticos e aтемáticos					
Ao longo do curso	24.Declina e/ou conxuga correctamente palabras propostas segundo a súa categoría, e explica e ilustra con exemplos as características que diferencian os conceptos de conxugación e declinación	75%	1.5%	Cadros declinación nomes Cadros conxugación de tempos verbais	Exercicios declinación Exercicios conxugación	Rexistro Proba escrita Avaliación común
3º trimestre	25.Clasifica verbos segundo o seu tema, e describe os trazos polos que se recoñecen os modelos de flexión verbal	50%	1.5%	Esquema temas verbais	Exercicios de análise, recoñecemento e clasificación	Rexistro Observación
	26.Explica o uso dos temas verbais gregos e identifica correctamente as formas derivadas de cada un deles	100%	1.5%	Comprender o concepto de tema verbal		
	27.Conxuga os tempos verbais en voz activa e medio pasiva, aplicando correctamente os paradigmas correspondentes	75%	1.5%	Explicación de paradigmas	Exercicios conxugación en cadros baleiros Exercicios identificación de formas verbais en oracións	Rexistro Observación
Ao longo do curso	28.Analiza morfoloxicamente e traduce ao galego e/ou ao castelán diferentes formas verbais gregas, e compara o seu uso en ambas as linguas	75%	1.5%	Comprender o concepto de voz media	Exercicios de comparación e tradución	Posta en común Observación
3º trimestre	29.Cambia de voz as formas verbais identificando e manexando con seguridade os formantes que a expresan	50%	1%	Exercicios de voz activa, media e pasiva	Exercicios de análise morfolóxica de formas verbais	Proba escrita

Tema 6	Formas verbais persoais e non persoais					
3º trimestre	30.Distingue formas persoais e non persoais dos verbos, explica os trazos que permiten identificalas e define criterios para as clasificar	100%	2%	Elaborar esquemas Cadros de infinitivos e participios	Ejercicios identificación de formas verbais en oracións	Rexistro Observación

Bloque 4. Sintaxe

Temporalización	Estándares 31-42 (12 de 43)	Criterios de cualificación e instrumentos de avaliación				
		Grao mínimo consecución	Peso	Actividades aprendizaxe	Instrumentos avaliación	Procedementos avaliación
Tema 1	Casos gregos					
1º trimestre outubro	31.Analiza morfolóxica e sintacticamente frases e textos sinxelos identificando correctamente as categorías gramaticais ás que pertencen as diferentes palabras e explicando as funcións que realizan no contexto	100%	2%	Analizar sintacticamente oracións ou textos	Observación Proba escrita	Avaliación común Rexistro
	32.Enumera correctamente os nomes dos casos que existen na flexión nominal grega, explica as súas funcións dentro da oración e ilustra con exemplos a forma adecuada de traducilos	100%	2%	Asimilación do sistema casual e relación cos usos sintácticos		
Tema 2	Concordancia					
1º trimestre novembro	33.Coñece e aplica a concordancia entre nomes e determinantes nominais, así como entre verbos e suxeitos	100%	2%	Asimilación do concepto de concordancia	Observación Proba escrita	Avaliación común Rexistro
Tema 3	Elementos da oración					
1º trimestre novembro	34.Analiza correctamente casos e funcións e recoñece cada elemento da oración	100%	2%	Analizar sintacticamente oracións ou textos	Ejercicios prácticos de análise sintáctica	Rexistro Proba escrita
Tema 4	Oración simple: oracións atributivas e predicativas					
1º trimestre decembro	35.Compara e clasifica diferentes tipos de oracións simples, e identifica e explica en cada caso as súas características	50%	1%	Facer esquema dos tipos de oración simple	Ejercicios identificación de oracións simples	Caderno de clase Proba escrita

Tema 5	Oracións compostas					
3º trimestre	36.Compara e clasifica diferentes tipos de oracións compostas, diferénciaas con precisión das oracións simples e explica en cada caso as súas características	50%	1.5%	Facer esquema da oración composta	Exercicios de análise oracional en textos Proba escrita	Avaliación común
Tema 6	Construcións de infinitivo					
3º trimestre	37. Identifica as funcións das formas de infinitivo dentro da oración, comparando exemplos do seu uso	100%	1.5%	Cadro resumen das formas do infinitivo	Proba escrita	Rexistro Avaliación común
	38.Recoñece, analiza e traduce correctamente as construcións de infinitivo concertado e non concertado, relacionándoas con construcións análogas noutras linguas que coñece	100%	1.5%	Cadro resumen dos usos do infinitivo subordinado	Tradución oracións de infinitivo en clase Proba escrita	
Tema 7	Construcións de participio					
3º trimestre	39. Identifica as funcións das formas de participio dentro da oración, comparando exemplos do seu uso	100%	1.5%	Explicación dos usos sintácticos do Participio	Exercicios identificación e análise de participios	Rexistro Avaliación común
	40.Recoñece, analiza e traduce correctamente as construcións de participio concertado e non concertado, relacionándoas con construcións análogas noutras linguas que coñece	100%	1.5%	Cadro resumen dos usos do participio subordinado	Tradución oracións de participio en clase Proba escrita	
Tema 8	Análise e tradución de frases e textos					
Todo o curso desde novembro	41. Identifica e relaciona elementos morfolóxicos da lingua grega para realizar a análise e a tradución de textos sinxelos	100%	2%	Identificar a relación forma- ución	Exercicios de análise morfo- sintáctica	Rexistro
	42. Identifica na análise de frases e textos de dificultade graduada elementos sintácticos propios da lingua grega, relacionándoos para traducilos cos seus equivalentes en galego e/ou castelán	100%	1,5%	Observar os valores sintácticos no texto grego e trasladalos á tradución	Exercicios de tradución de frases e textos Proba escrita	Rexistro Avaliación común

Bloque 5. Grecia: historia, cultura, arte e civilización

Temporalización	Estándares 43-57 (15 de 31)	Criterios de cualificación e instrumentos de avaliación				
		Grao mínimo consecución	Peso	Actividades aprendizaxe	Instrumentos avaliación	Procedementos avaliación
Tema 1	Períodos da historia de Grecia					
1º trimestre outubro	43.Describe o marco histórico no que xorde e se desenvolve a civilización grega, sinalando distintos períodos dentro del e identificando en cada un as conexións máis importantes con outras civilizacións	50%	1%	Proxectos de traballo sobre o marco histórico grego	Posta en común	Táboa valorativa
	44.Pode elaborar eixes cronolóxicos que representan fitos históricos relevantes, consultando ou non fontes de información	50%	1.5%	Asimilación da evolución histórica de Grecia		Diario de clase Proba escrita
	45.Distingue as etapas da historia de Grecia, explicando os seus trazos esenciais e as circunstancias que interveñen no paso de unhas a outras	50%	1.5%	Proxectos de traballo sobre o marco histórico grego		Diario de clase
	46.Sabe enmarcar determinados feitos históricos na civilización e no período histórico correspondente, pónndoos en contexto e relacionándoos con outras circunstancias contemporáneas	50%	1.5%	Asimilación da evolución histórica de Grecia	Proba escrita Test Listados y esquemas	Proba escrita
Tema 2	Organización política e social de Grecia					
Ao longo do curso	47.Describe os principais sistemas políticos da antiga Grecia e compáraos entre eles, establecendo semellanzas e diferenzas, e cos actuais	50%	1%	Cadro esquemático dos sistemas políticos	Composición escrita sobre sistemas políticos antigos e comparación cos actuais	Rexistro Avaliación conxunta
	48.Describe a organización da sociedade grega, explica as características das clases sociais e os papeis asignados a cada unha, relaciona estes aspectos cos valores cívicos da época e compáraos cos actuais	50%	0.5%	Pirámide social Esquema de clases	Argumentación e debate Posta en común	Diario de clase Avaliación conxunta
Tema 3	A familia					
1º trimestre	49.Identifica e explica dentro da familia os papeis dos seus membros, analizando a través deles estereotipos culturais da época e comparándoos cos actuais	25%	0.5%	Exposición dun tema	Argumentación e debate	Diario de clase

Tema 4		Traballo e lecer: oficios, ciencia e técnica. Festas e espectáculos				
1º trimestre	50. Identifica e describe formas de traballo e relacións cos coñecementos científicos e técnicos da época, explicando a súa influencia no progreso da cultura occidental	25%	0.5%	Exposición dun tema	Argumentación e debate	Diario de clase
	51. Describe as principais formas de lecer da sociedade grega e analiza a súa finalidade, os grupos aos que van dirixidas e función no desenvolvemento da identidade social	25%	0.5%			
Tema 5		Mitoloxía e relixión				
Ao longo do curso	52. Pode nomear coa súa denominación grega e latina os principais deuses e heroes da mitoloxía grecolatina, e sinalar os trazos que os caracterizan, os seus atributos e o seu ámbito de influencia	50%	1%	Cadro esquema Presentación	Exposición en clase	Posta en común Táboa valorativa
	53. Identifica dentro do imaxinario mítico deuses, semideuses e heroes, e explica os principais aspectos que os diferencian	50%	1%	Exposición rasgos identificativos deuses, semideuses e heroes		
Ao longo do curso	54. Recoñece e ilustra con exemplos o mantemento do mito e da figura do heroe na nosa cultura, analizando a influencia da tradición clásica neste fenómeno e sinalando as semellanzas e as principais diferenzas entre ambos os tratamentos, asociándoos a outras características culturais propias de cada época	25%	0.5%	Exposición en clase	Argumentación e debate	Diario de clase
	55. Recoñece referencias mitolóxicas directas ou indirectas en manifestacións artísticas, e describe, a través do uso que se fai destas, os aspectos básicos que se asocian á tradición grecolatina	50%	0.5%			
1º trimestre	56. Enumera e explica as principais características da relixión grega, póndoas en relación con outros aspectos básicos da cultura helénica e establecendo comparacións con manifestacións relixiosas propias doutras culturas	50%	0.5%			
	57. Describe e analiza os aspectos relixiosos e culturais que sustentan os certames deportivos da antiga Grecia e a presenza ou ausencia destes nos seus correlatos actuais	50%	0.5%			

Bloque 6. Textos

Temporalización	Estándares 58-66 (9 de 16)	Criterios de cualificación e instrumentos de avaliación				
		Grao mínimo consecución	Peso	Actividades aprendizaxe	Instrumentos avaliación	Procedementos avaliación
Tema 1	Iniciación ás técnicas de tradución					
Todo o curso desde novembro	58.Utiliza adecuadamente a análise morfolóxica e sintáctica de textos de dificultade graduada para efectuar correctamente a súa tradución	100%	2%	Exercicios de análise sintáctica	Observación Proba escrita	Rexistro Avaliación común
2º/3º trimestre a partir da declinación pronominal	59.Utiliza correctamente o dicionario para localizar o significado de palabras que entrañen dificultade, identificando entre varias acepcións o sentido máis axeitado para a tradución do texto	100%	2%	Prácticas de búsqueda Traballo en común	Observación	Rexistro Diario de clase
3º trimestre	60.Utiliza mecanismos de inferencia para comprender textos de forma global	100%	2%	Traballo de clase	Observación	Rexistro Diario de clase
Tema 2	Iniciación ás técnicas de retroversión e comentario de textos					
Todo o curso desde novembro	61.Traduce do grego a galego e/ou castelán frases e textos sinxelos	100%	2%	Exercicios de clase	Traballo de tradución	Diario de clase Probas escritas
	62.Utiliza os coñecementos adquiridos para facer comentarios dos textos	50%	2%	Posta en común	Observación	Diario de clase
Tema 3	Análise morfolóxica e sintáctica. Comparación de estruturas gregas coas da lingua propia					
Todo o curso	63.Compara estruturas gregas coas da lingua propia, e establece semellanzas e diferenzas	50%	1%	Exercicios de comparación e contraste	Posta en común	Observación Diario de clase
Tema 4	Lectura comprensiva de textos traducidos					
3º trimestre	64.Elabora mapas conceptuais e estruturais dos textos propostos, localizando o tema principal e distinguindo as súas partes	50%	1%	Traballo de clase	Observación	Diario de clase
Tema 5	Lectura comparada e comentario de textos en lingua grega e na lingua propia					
3º trimestre	65.Mantén un sinxelo diálogo en grego sobre a base dun tema previamente acordado	10%	0.5%	Traballo de clase	Observación	Diario de clase

Tema 6	Producción de textos propios breves en lingua grega					
3º trimestre	66.Redacta frases sinxelas ou pequenos textos en grego sobre un tema proposto	10%	0.5%	Traballo de clase	Observación	Diario de clase

Bloque 7. Léxico

Temporalización	Estándares 67-73 (7 de 7)	Criterios de cualificación e instrumentos de avaliación				
		Grao mínimo consecución	Peso	Actividades aprendizaxe	Instrumentos avaliación	Procedementos avaliación
Tema 1	Vocabulario básico grego: léxico de uso frecuente e principais prefixos e sufixos					
Todo o curso	67.Deduco o significado de palabras gregas non estudadas a partir de palabras da súa propia lingua ou do contexto	75%	2%	Traballo de clase	Observación	Diario de clase
	68.Identifica, explica e traduce as palabras máis frecuentes e os principais prefixos e sufixos	100%	2%	Elaboración de táboas de formantes gregos	Exercicios etimoloxías Exercicios composición	
	69.Identifica e distingue os formantes de palabras propostas, diferencia lexemas e afixos, e procura exemplos doutros termos	100%	1.5%	Cadros de prefixos e sufixos Esquemas de morfemas	Exercicios de análise Segmentación	Diario de clase
Tema 2	Descomposición de palabras nos seus formantes					
Todo o curso	70.Descompón os formantes das palabras e recoñece o significado dos elementos de orixe grega	100%	2%	Segmentación e análise	Exercicios de análise Segmentación	Diario de clase
Tema 3	Helenismos máis frecuentes do vocabulario común e do léxico especializado, e o seu mantemento: termos patrimoniais, cultismos e neoloxismos					
Todo o curso	71.Identifica os helenismos máis frecuentes do vocabulario común e explica o seu significado remitíndose aos étimos gregos	100%	2%	Deducción de helenismos a partir de vocabulario usado	Búsqueda de helenismos en textos y lingua común	Rexistro
Tema 4	Identificación de lexemas, sufixos e prefixos helénicos usados na lingua propia					
Todo o curso	72.Identifica a etimoloxía e o significado das palabras de léxico común da lingua propia	100%	2%	Elaboración de pequeno vocabulario etimolóxico	Comentario etimolóxico de textos e frases	Rexistro Proba escrita
Tema 5	Familias etimolóxicas e semánticas					
Todo o curso	73.Relaciona distintas palabras da mesma familia etimolóxica ou semántica	100%	2%	Cadros e conxuntos	Elaboración de familias de palabras	Rexistro Proba escrita

5.2. Orientacións metodolóxicas

O Departamento de Grego traballará en metodoloxías que teñan en conta os diferentes ritmos de aprendizaxe do alumnado e as súas características individuais e estilos de aprendizaxe, co fin de conseguir que todo o alumnado acadese o máximo desenvolvemento das súas capacidades. Así mesmo ditas metodoloxías deberán favorecer a capacidade do alumnado para aprender por si mesmo para traballar en equipo e promover o traballo en equipo e para aplicar métodos de investigación apropiados.

A metodoloxía que se utilice no Bacharelato favorecerá o traballo individual e en grupo, o pensamento autónomo, crítico e riguroso, o uso de técnicas e hábitos de investigación nos distintos campos do saber, así como a transferencia e aplicación do aprendido.

As tecnoloxías da información e da comunicación serán ferramenta necesaria para a aprendizaxe da materia, tanto polo seu carácter imprescindible na educación superior, como pola súa utilidade e relevancia para a vida cotidiá e a inserción laboral.

Promoveranse as medidas necesarias para que se traballen as habilidades de comprensión lectora e de uso da información, a expresión escrita e a capacidade de expresarse correctamente en público. O alumnado de bacharelato debe adquirir, ademais, un manexo adecuado da información nos diferentes soportes e procedente de distintas fontes, incluída a biblioteca escolar, en liña co concepto de alfabetizacións múltiples.

Prestarase especial atención aos alumnos con necesidade específica de apoio educativo. Neste sentido, correspóndelle a Consellería con competencias en materia educativa establecer as condicións de accesibilidade e os recursos de apoio que favorezan o acceso ao currículo do alumnado con necesidades educativas especiais, e adaptar os instrumentos e no seu caso os tempos e apoios que aseguren unha correcta avaliación deste alumnado. A escolarización do alumnado con altas capacidades intelectuais, identificado como tal segundo o procedemento e nos termos que establece a Consellería competente en materia de educación, flexibilizarase nos termos que determine a normativa vixente.

Os centros impartirán de xeito integrado o currículo de todas as linguas da súa oferta educativa, co fin de favorecer que todos os coñecementos e as experiencias lingüísticas do alumnado contribúan ao desenvolvemento da súa competencia comunicativa plurilingüe. No proxecto lingüístico do centro concretaranse as medidas tomadas para a impartición do currículo integrado das linguas. Estas medidas incluírán, polo menos, acordos sobre criterios metodolóxicos básicos de actuación en todas as linguas, acordos sobre a terminoloxía que se vai empregar, e o tratamento que se lles dará aos contidos, aos criterios de avaliación e aos estándares de aprendizaxe similares nas

distintas materias lingüísticas, de xeito que se evite a repetición dos aspectos comúns á aprendizaxe de calquera lingua.

O obxectivo desta materia non é exclusivamente iniciar aos alumnos de bacharelato no coñecemento da lingua grega clásica, senón tamén da súa cultura. E para iso non hai mellor instrumento que a lectura de obras clásicas da literatura grega ou de monografías sobre aspectos históricos ou culturais da Grecia clásica e o comentario de textos que fagan referencia a estes contidos. Os textos, seleccionados convenientemente de entre os autores máis representativos das diferentes épocas e xéneros literarios, presentaranse adaptados nos primeiros momentos, para abordalos posteriormente na súa forma orixinal, coas anotacións pertinentes cando sexa necesario para facilitar a súa comprensión, ou en traducións que permitan aos alumnos un bo coñecemento dos diferentes aspectos da cultura grega. Loxicamente os textos orixinais terán que ir adaptándose aos niveis de coñecemento que vaian adquirindo os alumnos ao longo do curso, no que se refire a aspectos gramaticales.

En 1º recoméndase o estudo do vocabulario que vai aparecendo en cada lección, deixando para 2º curso o uso do dicionario, pois se pretende que o estudo da lingua grega convértase nun proceso de aprendizaxe natural, en que se avanza á vez que se vai ampliando o repertorio léxico da persoa. O dicionario, pola súa banda, require certa práctica e técnica, que nun principio pode dificultar o arranque do alumno e que posteriormente pode volverse na súa contra, pois se descoida a atención por adquirir coñecemento do léxico na idea de que o dicionario resolve este problema e, a longo prazo, converte a tarefa de lectura e tradución nun exercicio lento, pesado e abstruso, onde o dicionario é o único referente que dita o que se ha de dicir: a lingua perde así toda naturalidade e a tradución afástase da realidade lingüística, convertendo o texto nun obxecto artificial, afastado, frío e impersonal de laboratorio. Con todo, para evitar a excesiva memorización de palabras, unha vez que o alumno xa controla un repertorio básico, no segundo trimestre, acabada a flexión nominal, poderase empezar xa a manexar o dicionario, que será ferramenta importante en 2º curso e no traballo con textos en xeral.

A actualidade e o desexo de que os alumnos sexan parte activa do proceso de aprendizaxe obríganos a utilizar as novas tecnoloxías da información e a comunicación: materiais confeccionados polo profesor, xogos informáticos interactivos, actividades de procura de información na rede e programas didácticos existentes relacionados coa cultura grega. Existe gran variedade de actividades que se adecuan ao nivel e aos intereses dos alumnos, ademais das pertinentes explicacións teóricas, que deberán ir sempre acompañadas de exercicios prácticos, sexan individuais ou en grupo.

Tamén é necesario favorecer a interdisciplinabilidade. Os contidos desta materia son afíns, en primeiro lugar, aos da lingua latina, aspecto que o profesor deberá ter moi en conta para aclarar dúbidas e conceptos dunha con referencias á outra. Pero ademais verán que moitísimos termos, conceptos, temas e técnicas que se tratan ou ás veces tan só apúntanse en grego, utilízanse en moitísimas ocasións noutras materias, mellorando así a súa

comprensión tamén nelas: lingüística, literatura, historia, xeografía, arte, lóxica, filosofía, política, economía, comentarios de texto en xeral.

É moi conveniente que os alumnos de bacharelato se habitúen a falar en público, de modo que propoñeremos ao longo dos cursos traballos individuais e colectivos sobre temas de cultura e civilización gregas para que sexan presentados ante os seus compañeiros. Iso favorecerá tamén o hábito de utilizar as ferramentas informáticas que teñen ao seu alcance, tanto para a procura e selección de información, como para presentar os traballos realizados.

A lectura oral, individual e en grupo, facilitará a aprendizaxe do alfabeto grego. Ao comezar o curso, resulta recomendable que o alumnado practique a escritura de palabras illadas e de textos traballados en clase previamente. Así se iniciarán con máis seguridade as unidades seguintes.

Desde as primeiras unidades, introdúcense textos de escasa dificultade para traducir. As pautas que os alumnos poden seguir son:

- Ler o texto detidamente e prestar atención ao léxico temático.
- Localizar oración principal e subordinadas, e os nexos que as subordinan.
- Analizar detalladamente as formas verbais.
- Unir as palabras que son do mesmo grupo.
- Aillar os complementos preposicionais.
- Respetar a orde das palabras na frase na lingua orixinaria.

A tradución será máis precisa conforme se reflexionou e analizou o texto. A aprendizaxe do léxico é unha cuestión de suma importancia, polo que en cada unidade hai exercicios de etimoloxía adecuados ao nivel. Sería interesante que o alumnado estudase as diferentes raíces gregas agrupadas por campos semánticos (institucións, historia, pensamento, relixión, ciencia, etc.); por exemplo, no que respecta ao teatro grego: τραγωδία, τράγοι, κωμωδία, κῶμος, δρᾶμα, ποιήσις, ὑποκριτής, χορός, ὄρχηστρα, θέατρον, Διόνυσος, πρόσωπον ... Deste xeito, os alumnos enriquecen o seu vocabulario e senten satisfeitos do seu progreso. aconséllase repasar cada día o léxico novo en clase. Se se consegue que aprendan soamente unhas 300 palabras do vocabulario básico grego, esta cifra pode aumentar a 900 ou máis ao agrupalas en familias de palabras.

5.3. Materiais e recursos didácticos

Este curso non se utiliza libro de texto ao uso. Tras anos de experiencia con outros diversos métodos, vólvese a un método de morfoloxía grega elaborado polo propio profesor e xa experimentado con bos resultados noutra ocasión no pasado, na idea de que está pedagóxicamente ben estruturado, con exercicios creados para un progreso paulatino e constante. O método permite, ao mesmo tempo, tratar en clase, sexa a partir dos textos, sexa mediante achegas e colaboracións dos alumnos, en grupo ou individualmente, os diversos bloques que atenden a lingua, a mitoloxía e a civilización e cultura.

As actividades prácticas e o léxico correspondente para a súa comprensión poñen ao alumnado en relación con contidos mitolóxicos e culturais de especial relevancia, pois grazas a eles os alumnos enriquecen o seu vocabulario e advirten a importancia do grego no estudo do léxico científico e técnico da actualidade, coñecendo ao mesmo tempo o proceso evolutivo da historia e a literatura do mundo grego, cos seus períodos primitivo, arcaico e clásico, e os principais xéneros literarios, épica, traxedia e comedia.

O proxecto de Grego para Bacharelato pretende fomentar a aprendizaxe do grego, e tamén que o alumnado se interese pola evolución cultural do mundo grego como punto de partida da nosa civilización, polo que a mensaxe de fondo transmitido é máis humanístico que gramatical, aínda que o traballo diario, ao contrario, apunta máis a gramática que a humanismo, para poder chegar ao coñecemento e comprensión dos textos que fraguaron a nosa cultura e a nosa maneira de concibir o mundo.

En mitoloxía, o material presentado de cada unha das divindades pode ampliarse cun dicionario, con diapositivas ou con secuencias de películas ou de textos de autores que traten a mitoloxía clásica.

Respecto ao contido morfolóxico e gramatical, a intención é presentar os paradigmas de uso frecuente en frases e textos sinxelos. A resolución dos paradigmas nominais e verbais que se propoñen como actividades debe traballarse de acordo cunha aplicación didáctica inmediata: a comprensión e a tradución da lingua grega clásica. Para conseguir este obxectivo, as actividades presentan un grao de dificultade progresivo: completar esquemas nominais e verbais, adecuar unha palabra ou un grupo de palabras á sintaxe dunha frase en cuestión, e traducir e analizar frases completas. Sintetizouse o contido sintáctico en cada unidade, de acordo co material de consulta que o alumnado poida ter ata o momento.

Con relación ao apartado de cultura, as actividades proporanse de forma que os alumnos aprendan cuestións por medio de esquemas e de propostas concretas sobre o contido cultural da unidade. Outros exercicios deste apartado teñen a finalidade de que o alumnado se informe e investigue sobre determinados contidos. O profesor pode ampliar a información cunha bibliografía. Resultaría importante complementar o coñecemento da civilización

grega coa visita a algún museo ou xacemento arqueolóxico próximo, aínda que non é algo fácil aquí, pois moi pouco hai na xeografía próxima que presente pegada grega (aínda que si algo máis de romana). Ao contactar co mundo clásico, o alumnado coñece as orixes da nosa civilización e enriquecese culturalmente.

A materia de Grego concíbese nos dous cursos de Bacharelato como unha introdución xeral á lingua grega antiga, máis concretamente ao ático clásico dos séculos V-IV a.C., a través de textos orixinais, aínda que durante o primeiro curso requirirán retoques que os simplifiquen. A lingua será vehículo privilexiado de acceso aos contidos culturais, literarios, relixiosos, históricos, etc., polo que na súa aprendizaxe consideraranse prioritarios non só a morfoloxía, senón a formación e derivación de palabras, a sintaxe e o léxico. Non se trata unicamente de que o alumnado aprenda grego, senón de que sexa consciente das raíces históricas da súa propia lingua e cultura. Tales obxectivos enténdense referidos aos dous cursos: o primeiro deberá ser introductorio; o segundo, de profundización e ampliación. Ao acabar os estudos de Bacharelato o alumnado debe ser capaz de:

1. Coñecer e utilizar os fundamentos morfolóxicos, sintácticos e léxicos da lingua grega, e iniciarse na interpretación e tradución de textos de complexidade progresiva.
2. Dominar mellor o léxico científico e técnico das linguas de uso a partir do coñecemento do vocabulario grego.
3. Adestrarse en técnicas sinxelas de análise filolóxica mediante a reflexión sobre as unidades lingüísticas e as estruturas gramaticais das distintas linguas, así como no manexo e comentario de textos gregos diversos.
4. Introducirse nun coñecemento xeral dos distintos xéneros literarios.
5. Aproximarse ao mundo histórico, cultural, relixioso, político, filosófico, científico, etc., da Antigüidade grega, a través da súa lingua e das súas manifestacións artísticas.
6. Recoñecer e valorar os factores culturais herdados dos gregos que se converteron en patrimonio universal.

5.4. Criterios de avaliación e cualificación

A avaliación da aprendizaxe do alumnado será continua, terá un carácter formativo e será un instrumento para a mellora tanto dos procesos de ensino como dos procesos de aprendizaxe. Estableceranse as medidas máis adecuadas para que as condicións de realización das avaliacións, incluída a avaliación final de etapa, se adapten ás necesidades do alumnado con necesidade específica de apoio educativo; estas adaptacións en ningún caso se terán en conta para minorar as cualificacións obtidas. O profesorado avaliará tanto as aprendizaxes do alumnado como os procesos de ensino e a súa propia práctica docente, para o que establecerá indicadores de logro nas programacións didácticas.

A final de curso o alumno será avaliado atendendo aos seus coñecementos, actitudes, procedementos e competencias, valorando o seu progreso e esforzo ao longo do curso segundo diversos criterios de avaliación:

- Dominar a lectura e escritura do grego e a transcripción de termos gregos
- Recoñecer helenismos remontándoos aos termos gregos orixinais
- Analizar as distintas formas gramaticais e a súa función na frase. Consideraranse obxectivos mínimos a morfoloxía nominal e pronominal básica, así como a oposición presente/aoristo no campo verbal; no campo sintáctico, o dominio da sintaxe básica da frase e a oración: casos, concordancia, oracións simples e compostas por coordinación e subordinación elemental
- Distinguir unidades de especial interese na derivación e composición de palabras: prefixos, sufixos, lexemas, etc.
- Relacionar distintas palabras da mesma familia etimolóxica ou semántica
- Traducir pequenos textos gregos orixinais sinxelos
- Realizar a tradución e análise de frases sinxelas
- Ler e comentar textos literarios gregos traducidos
- Realizar traballos utilizando materiais diversos: bibliográficos, audiovisuais, informáticos, etc.

A nota obtida por cada alumno en cada avaliación responde aos seguintes criterios de cualificación:

- O profesor utiliza unha actilla co calendario de clases e a lista de alumnos, onde vai tomando nota ao longo do trimestre dos diversos resultados das probas que se van facendo, das actuacións en clase de cada alumno, das súas achegas ao progreso na materia, das súas actitudes e aptitudes.
- Utilizarase ademais, en paralelo, a cualificación numérica dos diversos estándares de aprendizaxe de acordo cos pesos a eles asignados nesta programación.

- Todo este material de avaliación será tido en conta para obter unha nota de avaliación que atenda a todos eses aspectos de acordo coa ponderación seguinte:
 - Exames escritos = 60%
 - Colaboración en clase e deberes e materia ao día = 20%
 - Programa de lecturas = 10%
 - Fluidez en lectura e escritura = 5%
 - Exercicios a través das TIC = 5%
- Ademais a nota pode verse incrementada aínda nun 10% (se cabe) para aqueles alumnos que acheguen tarefas e traballos voluntarios, en calquera soporte e formato, que complementen a materia dada.

Esta materia posúe unha alta carga de formación lingüística, de modo que os coñecementos que se van paulatinamente adquirindo son sempre necesariamente base e alimento dun continuo proceso de aprendizaxe e maduración. Isto é mesmo aplicable aos contidos máis teóricos sobre a civilización grega clásica, que non pretenden senón dar unha imaxe global da cultura e historia que son xerme do noso mundo actual, da nosa cultura e da nosa maneira de entender o mundo entorno. É por elo que a avaliación será sempre continua, sen compartimentos estancos avaliados de forma illada; o que se traducirá, a efectos de cualificación do alumno, en que cada avaliación absorba e invalide a nota que se obtivo noutra anterior, de maneira que o aprobado da 3ª avaliación significará aprobado final do curso, á marxe da nota que se puido obter de forma particular na 2ª (o mesmo que esta deixa sen validez xa a nota da 1ª): é dicir, a nota final, en último termo, constata se ao longo do curso houbo un progresivo avance ou, ao contrario, abandono. Non fan falta, pois, exames de recuperación (salvo nalgún aspecto ou circunstancia excepcional), na medida en que o exercicio seguinte xa mostrará no seu momento se se asimilaron ou non os coñecementos previos.

Na convocatoria extraordinaria de setembro, o exame será unha proba de contidos mínimos de análise e tradución con dicionario de frases cun formato equivalente aos exercicios realizados a final de curso.

5.5. Procedementos e instrumentos de avaliación

As unidades dos sete bloques en que está dividido o temario tal como consta no Currículo serán tratadas ao longo do curso seguindo a liña trazada polo avance na morfoloxía grega que gradualmente incorpora sintaxe, tradución, léxico e cultura nas leccións programadas polo profesor. Trátase de sesenta e nove leccións pensadas para formar tres segmentos, de acordo coas tres avaliacións dos tres trimestres do curso, aínda que debe compensarse a lentitude do arranque na materia mentres os alumnos familiarízanse co novo sistema de escritura.

Para o primeiro trimestre, propóñense cinco exercicios para comprobar o grao de consolidación dos contidos e rectificar, se fose necesario, a metodoloxía empregada. Un primeiro exercicio tras finalizar a lección 9 permite coñecer se se asimilaron o alfabeto e a práctica da lectura e da escritura de textos gregos. Un segundo exercicio despois da lección 14, vistos xa todos os modelos da 1ª declinación, informa do grao de coñecemento do alumnado sobre o sistema flexivo e as estruturas sintácticas básicas da lingua grega. O léxico e as etimoloxías tamén forman parte do contido do exercicio. Igualmente realizarase un terceiro exame despois da lección 17, vistos todos os modelos da 2ª declinación. O cuarto exame atenderá aos temas consonánticos da 3ª declinación, e o quinto aos temas vocálicos, englobando xa todos os modelos de substantivos.

1º trimestre

1. Marco xeográfico de Grecia	13. Femininos en -η
2. Indoeuropeo. Dialectos	14. Masculinos en -α
3. Alfabeto	15. Segunda declinación
4. Normas de transcrición e lectura	16. Neutros
5. Ortografía: signos ortográficos e signos de puntuación	17. Declinación contracta e ática
6. Ortografía: acentos	18. Substantivos en labial y gutural
7. Fonética e fonoloxía	19. Substantivos en dental
8. Grego politónico e informática	20. Substantivos en nasal e -vt-
9. Transcrición e lectura de frases	21. Substantivos en líquida
10. Os casos e a declinación. Artigo	22. Substantivos en silbante
11. Femininos en -α pura	23. Temas en diptongo
12. Femininos en -α impura	24. Temas en vogal débil -i e -u
	25. Substantivos irregulares: heteróclitos

Na segunda avaliación, segundo trimestre, faranse tres probas para saber se os alumnos aprenderon os contidos das leccións 26-49. É conveniente que a primeira delas se realice xa tras a lección 30, para repasar o sistema do adxectivo. A segunda, tras a lección 39, vistos xa todos as paradigmas de declinación nominal e pronominal, e as construcións sintácticas básicas, estudados o verbo εἶμί e os tempos elementais dos verbos en -ω. A terceira proba, que se efectúa ao concluír a lección 49, tratará xa o verbo de maneira xeral.

2º trimestre

26. Adxectivos da segunda declinación	38. Indefinidos
27. Adxectivos da terceira declinación	39. Verbo εἶμί
28. Adxectivos irregulares	40. Verbo λύω
29. Graos de comparación	41. Tema de aoristo
30. Comparativos irregulares	42. O aumento
31. Numerais	43. Aumentos irregulares
32. Pronomes persoais	44. Preposicións
33. Posesivos	45. Tema de perfecto
34. Demostrativos	46. Reduplicación
35. Anafóricos	47. Futuro perfecto
36. Relativos	48. Voces media e pasiva
37. Interrogativos	49. Clasificación general del verbo

No terceiro trimestre, os textos dos diversos autores gregos que se van intercalando no labor de tradución, complementáanse con dúas probas máis, que constan de diferentes exercicios sobre os contidos morfosintácticos e semánticos aprendidos. Na primeira proba, propoñemos exercicios de voz activa, media e pasiva, cos modos verbais diversos, con actividades de verbos tanto en -ω como en -μι, e tradución de frases do mesmo contido. A segunda proba consistirá nun texto, que confirmará o grao de asimilación sobre o valor do participio, a oración de infinitivo e a sintaxe da oración grega en xeral, a fin de que o alumnado verifique o nivel que alcanzou.

3º trimestre

50. Verbos contractos en -άω	60. Τίθημι
51. Verbos contractos en -έω	61. ἴημι
52. Verbos contractos en -όω	62. ἴσθημι
53. Verbos mudos en labial	63. Δίδωμι
54. Verbos mudos guturais e dentais	64. Δείκνυμι
55. Verbos líquidos	65. Verbos en -μι radicais
56. Tempos segundos: futuro e aoristo	66. Verbos κάθημαι e κείμαι
57. Tempos segundos: perfecto e pasiva	67. Polirrizos
58. Aoristo segundo atemático	68. Adxectivos verbais
59. Verbo οἶδα	69. O acusativo de relación

O número e características persoais dos alumnos que nos últimos anos veñen elixindo Grego como optativa (obviamente con excepcións) permite facer un seguimento exhaustivo do progreso, os coñecementos e o traballo diario de cada un deles, o que facilita moitísimo a tarefa de clase e a boa comunicación co grupo. Así pois, son moitos os elementos que axudan a unha fiel avaliación do alumnado ao longo de cada trimestre:

- a lectura de textos na aula
- a realización diaria de exercicios en común
- a comprobación e corrección dos exercicios na lousa

- a exposición dalgún asunto do tema que se trate por un alumno ante os seus compañeiros

A observación directa do traballo diario do alumno, que presenta a materia ao día e trae os seus deberes feitos, ou colabora en clase cando é pertinente, que realiza lectura e escritura adecuadamente fluídas de textos gregos, é un índice importante que afectará á nota de avaliación. Ademais dos exames establecidos por trimestre (que constan en parágrafos anteriores), os alumnos farán outras diversas probas escritas cando a marcha do grupo así o aconselle, cando se trate dalgún asunto máis complexo, ou cando o propio grupo o considere oportuno por algunha razón. De calquera modo, os exames escritos fixaranse sempre con certa antelación e previo consenso.

Certos asuntos do temario serven para estimular investigación de novos materiais a través da rede, o que a miúdo se encargará aos diversos alumnos para potenciar o uso das novas tecnoloxías. Ademais, de acordo co plan lector, haberá un programa de lecturas sobre as que tamén se fará comentario e exame.

5.6. Mínimos esixibles

O ensino do grego no bacharelato terá como finalidade a consecución dos seguintes obxectivos:

- Coñecer os fundamentos morfolóxicos, sintácticos e léxicos da lingua grega e iniciarse na interpretación, comprensión e comentario de textos gregos de complexidade progresiva, utilizando técnicas sinxelas de análise da lingua grega e reflexionar sobre as estruturas gramaticais das linguas de uso.
- Coñecer o léxico de orixe grega presente na nosa lingua e na terminoloxía científica e técnica das linguas modernas, a partir do coñecemento dos étimos, prefixos e sufixos de orixe grega e dun vocabulario grego básico.
- Interpretar o contido de frases sinxelas e de textos breves de prosa ática utilizando os coñecementos básicos do léxico, de morfoloxía e de sintaxe da lingua grega. Interpretar e comprender textos gregos orixinais, adaptados ou traducidos, e reflexionar sobre os elementos fundamentais que os constitúen, profundando no estudo das estruturas lingüísticas e mellorando o coñecemento da propia lingua.
- Utilizar de maneira crítica diferentes fontes de información sobre a Grecia antiga e a súa influencia ao longo da historia, co fin de coñecer e valorar adecuadamente a súa pervivencia no mundo actual, tendo como ferramentas fundamentais as tecnoloxías da información e da comunicación.
- Introducirse no estudo da literatura grega, profundando no coñecemento das características dos diferentes xéneros e os autores e obras máis representativas, identificando algunhas das manifestacións literarias da Grecia antiga e a súa pervivencia no mundo actual.
- Introducirse no estudo da cultura grega, nas súas diferentes manifestacións artísticas. Introducirse no mundo cultural, relixioso, filosófico e sociopolítico da Antigüidade grega a través de textos de autores gregos para ser consciente dos valores da lingua e a cultura gregas como fonte do pensamento occidental.
- Adquirir destreza no manexo de documentos e fontes de información de diversa índole (textos orixinais ou traducidos, medios audiovisuais e informáticos), que transmitan aos alumnos coñecementos da civilización grega.

Para o primeiro trimestre é mínimo esixible un bo coñecemento do alfabeto grego e os seus valores fonético e de transcrición, que permita unha mediana fuidez de lectura e escritura. Desde o punto de vista morfosintáctico, o alumno debe ter polo menos unha comprensión global do sistema flexivo e das estruturas sintácticas básicas da lingua grega. E ha de coñecer o léxico máis frecuente usado nos exercicios de clase e nos modelos estudados. É requisito desta avaliación que o alumno poida en exame facer fronte á lectura e escritura dunha frase en grego, realizar unha somera análise elemental de morfoloxía e sintaxe e coñecer o significado das palabras que alí aparezan, todas elas de uso común ao longo do trimestre.

Na segunda avaliación é requisito mínimo un coñecemento xeral da declinación e da flexión verbal en indicativo cos seus catro temas, que permita unha análise morfosintáctica e unha tradución con dicionario de frases adecuadas ao temario dado.

No terceiro trimestre o alumno debe coñecer o sistema nominal e pronominal de maneira completa, así como unha visión xeral de todo o sistema verbal, que permita facer fronte a frases ou a un pequeno texto adaptado que mesture os diversos ingredientes característicos da lingua grega, analizando sen gran dificultade construcións de infinitivo e participio, ou outras formas non complexas de subordinación.

O aprobado final de curso require polo menos que o alumno sexa capaz de copiar e ler un pequeno texto grego adaptado ou un grupo de frases seleccionadas para o efecto, realizando unha análise morfolóxica e sintáctica elemental, así como a tradución utilizando entón un vocabulario que sería repetidamente manexado durante o curso en modelos, exemplos e exercicios. E ha de ter ademais unha mediana consciencia do legado cultural grego que lle permita entender e comentar someramente aquilo ao que o texto ou frases se refiren.

6.1. Temario:

Bloque 1. Lingua grega

		Competencias
Tema 1 Dialectos antigos, dialectos literarios e koiné		
Obxectivos	e - f - h	CCL - CD - CCEC
Criterios de avaliación	Coñecer as orixes dos dialectos antigos e literarios, clasificalos e localizalos nun mapa	
Estándares de aprendizaxe	Delimita ámbitos de influencia dos distintos dialectos, situando con precisión puntos xeográficos, cidades ou restos arqueolóxicos coñecidos pola súa relevancia histórica	
Tema 2 Do grego clásico ao grego moderno		
Obxectivos	d - f	CCL - CAA
Criterios de avaliación	a. Comprender a relación directa entre o grego clásico e o moderno, e sinalar algúns trazos básicos que permiten percibir este proceso de evolución b. Recoñecer a evolución da lingua grega ata chegar ao momento actual nos aspectos fonéticos, morfosintáctico e léxico	
Estándares de aprendizaxe	a. Compara termos do grego clásico e os seus equivalentes en grego moderno, constatando as semellanzas e as diferenzas que existen entre uns e outros e analizando a través destas as características xerais que definen o proceso de evolución b. Coñece a pronuncia da lingua grega moderna e utiliza algunhas palabras e expresións básicas	

Bloque 2. Morfoloxía

		Competencias
Tema 1 Revisión da flexión nominal e pronominal: formas menos usuais e irregulares		
Obxectivos	d - e - f	CCL - CAA
Criterios de avaliación	Identificar, analizar, traducir e efectuar a retroversión de calquera tipo de formas nominais e pronominais	

Estándares de aprendizaxe	Recoñece con seguridade e axudándose co dicionario calquera tipo de formas nominais e pronominais, declínaas e sinala o seu equivalente en galego e/ou en castelán	CCL
	Tema 2 Revisión da flexión verbal: conxugación aтемática. Modos verbais	
Obxectivos	d - e - f	
Criterios de avaliación	Identificar, conxugar, traducir e efectuar a retroversión de calquera tipo de formas verbais	
Estándares de aprendizaxe	Recoñece con seguridade e axudándose do dicionario calquera tipo de formas verbais, conxúgaas e sinala o seu equivalente en galego e/ou en castelán	CCL
	Tema 3 Análise morfolóxica	
Obxectivos	d - e - f	
Criterios de avaliación	a. Coñecer as categorías gramaticais b. Coñecer, identificar e distinguir os formantes das palabras c. Realizar a análise morfolóxica das palabras dun texto grego	
Estándares de aprendizaxe	a. Nomea e describe as categorías gramaticais, sinalando as características que as distinguen b. Identifica e distingue en palabras propostas os seus formantes, sinalando e diferenciando lexemas e afixos, e procura exemplos doutros termos nos que estean presentes c. Sabe determinar a forma, a clase e a categoría gramatical das palabras dun texto, detectando correctamente coa axuda do dicionario os morfemas que conteñen información gramatical	CCL

Bloque 3. Sintaxe

	Tema 1 Estudo pormenorizado da sintaxe nominal e pronominal	Competencias
Obxectivos	d - e - f	
Criterios de avaliación	a. Recoñecer os valores dos casos e os usos sintácticos do sistema pronominal b. Recoñecer os usos das preposicións e dos complementos circunstanciais	
Estándares de aprendizaxe	a. Recoñece os valores dos casos gregos e os usos dos pronomes en frases e textos propostos b. Recoñece os valores das preposicións e identifica os complementos circunstanciais	CCL
	Tema 2 Usos modais	

Obxectivos	d - e - f	
Criterios de avaliación	Coñecer e identificar os usos modais propios da lingua grega	
Estándares de aprendizaxe	Coñece, identifica e traduce correctamente os usos modais propios da lingua grega	CCL
Tema 3 Tipos de oracións e construcións sintácticas		
Obxectivos	d - e - f	
Criterios de avaliación	Recoñecer e clasificar as oracións e as construcións sintácticas	
Estándares de aprendizaxe	Recoñece e clasifica oracións e construcións sintácticas	CCL
Tema 4 Oración composta. Formas de subordinación		
Obxectivos	d - e - f	
Criterios de avaliación	a. Recoñecer os nexos subordinantes e os tipos de oracións subordinadas b. Coñecer as funcións das formas non persoais do verbo	
Estándares de aprendizaxe	a. Recoñece, clasifica, analiza e traduce correctamente os nexos subordinantes b. Identifica formas non persoais do verbo en frases e textos, tradúceas correctamente e explica as súas funcións c. Coñece, analiza e traduce correctamente as construcións de participio, relacionándoas con construcións análogas noutras linguas que coñeza	CCL
Tema 5 Análise, tradución e interpretación de textos		
Obxectivos	d - e - f - i	
Criterios de avaliación	Relacionar e aplicar coñecementos sobre elementos e construcións sintácticas da lingua grega en interpretación e tradución de textos de textos clásicos	
Estándares de aprendizaxe	a. Recoñece, distingue e clasifica os tipos de oracións e as construcións sintácticas gregas, relacionándoas con construcións análogas noutras linguas que coñeza b. Identifica na análise de frases e textos de dificultade graduada elementos sintácticos propios da lingua grega, relacionándoos para traducilos cos seus equivalentes en galego e castelán	CCL

Bloque 4. Literatura

Tema 1 Xéneros literarios: épica, historiografía, drama (traxedia e comedia), lírica, oratoria e fábula

Competencias

Obxectivos

d - e - h - i - n

Criterios de
avaliación

- Coñecer as características dos xéneros literarios gregos, os seus autores e obras máis representativas, e as súas influencias na literatura posterior
- Analizar, interpretar e situar no tempo textos mediante lectura comprensiva, distinguindo o xénero literario ao que pertencen, as súas características esenciais e a súa estrutura, se a extensión da pasaxe elixida o permite
- Coñecer os fitos esenciais da literatura grega como base da literatura e da cultura europea e occidental
- Establecer relacións e paralelismos entre a literatura clásica e a posterior
- Coñecer os autores fundamentais da literatura coas súas obras principais

Estándares de
aprendizaxe

- Describe as características esenciais dos xéneros literarios gregos, e identifica e sinala a súa presenza nos textos propostos
- Realiza eixes cronolóxicos e sitúa neles autores, obras e outros aspectos relacionados coa literatura grega
- Distingue o xénero literario ao que pertence un texto, as súas características e a súa estrutura
- Explora a conservación dos xéneros e os temas literarios da tradición grega mediante exemplos da literatura contemporánea, e analiza o uso que se fixo deles
- Pode establecer relacións e paralelismos entre a literatura grega e a posterior
- Nomea autores representativos da literatura grega, encádraos no seu contexto cultural e cita e explica as súas obras máis coñecidas

- CCL - CCEC
- CMCCT - CCEC
- CCL
- CCL - CCEC
- CCEC
- CD - CCEC

Bloque 5. Textos

Tema 1 Tradución e interpretación de textos gregos

Competencias

Obxectivos

d - e - f - n

Criterios de
avaliación

Coñecer, identificar e relacionar os elementos morfolóxicos da lingua grega en interpretación e tradución de textos gregos

Estándares de
aprendizaxe

Utiliza adecuadamente a análise morfolóxica e sintáctica de textos gregos para efectuar correctamente a súa tradución

CCL

	Tema 2 Uso do dicionario		
Obxectivos	d - e - g		
Criterios de avaliación	Utilizar o dicionario e procurar o termo máis apropiado na lingua propia para a tradución do texto		
Estándares de aprendizaxe	Utiliza con seguridade e autonomía o dicionario para a tradución de textos, e identifica en cada caso o termo máis apropiado na lingua propia en función do contexto e do estilo empregado polo autor		CCL - CD
	Tema 3 Comentario e análise filolóxica de textos de grego clásico orixinais, preferiblemente en prosa		
Obxectivos	d - e - f		
Criterios de avaliación	Realizar a tradución, a interpretación e o comentario lingüístico, literario e histórico de textos de grego clásico		
Estándares de aprendizaxe	Aplica os coñecementos adquiridos para realizar comentario lingüístico, literario e histórico de textos		CCL - CCEC
	Tema 4 Coñecemento do contexto social, cultural e histórico dos textos traducidos		
Obxectivos	a - d - e - h - n		
Criterios de avaliación	Coñecer o contexto social, cultural e histórico dos textos traducidos		
Estándares de aprendizaxe	Identifica o contexto social, cultural e histórico dos textos propostos, partindo de referencias tomadas dos propios textos e asociándoas con coñecementos adquiridos previamente		CSC - CCEC
	Tema 5 Identificación das características formais dos textos		
Obxectivos	d - n		
Criterios de avaliación	Identificar as características formais dos textos		
Estándares de aprendizaxe	Recoñece e explica a partir de elementos formais o xénero e o propósito do texto		CCL

Bloque 6. Léxico

Tema 1 Helenismos máis frecuentes do léxico especializado e común

Competencias

Obxectivos	d - e - f	
Criterios de avaliación	<ul style="list-style-type: none"> a. Recoñecer os helenismos máis frecuentes do vocabulario común e do léxico especializado, e remontalos aos étimos gregos orixinais b. Identificar a etimoloxía e coñecer o significado das palabras de orixe grega da lingua propia ou de outras, obxecto de estudo de léxico común e especializado 	
Estándares de aprendizaxe	<ul style="list-style-type: none"> a. Identifica os helenismos máis frecuentes do vocabulario común e do léxico especializado, e explica o seu significado a partir dos étimos gregos orixinais b. Deduce e explica o significado de palabras da propia lingua ou de outras, obxecto de estudo, a partir dos étimos gregos dos que proceden 	CCL
Tema 2 Ampliación de vocabulario básico grego: linguaxe literaria e filosófica		
Obxectivos	d - e - f - n	
Criterios de avaliación	<ul style="list-style-type: none"> a. Coñecer, identificar e traducir o léxico grego b. Relacionar palabras da mesma familia etimolóxica ou semántica 	
Estándares de aprendizaxe	<ul style="list-style-type: none"> a. Explica o significado de termos gregos mediante termos equivalentes en galego e en castelán b. Deduce o significado de palabras gregas non estudadas a partir do contexto ou de palabras da súa lingua ou doutras que coñeza c. Comprende e explica a relación entre termos pertencentes á mesma familia etimolóxica ou semántica 	CCL
Tema 3. Etimoloxía e orixe das palabras da propia lingua		
Obxectivos	d - e - f	
Criterios de avaliación	Recoñecer a etimoloxía e evolución das palabras da propia lingua	
Estándares de aprendizaxe	Recoñece e distingue cultismos, termos patrimoniais e neoloxismos a partir do étimo grego, e explica as evolucións que se producen nun caso e en outro	CCL
Tema 4. Descomposición de palabras nos seus formantes		
Obxectivos	d - e - f	
Criterios de avaliación	Recoñecer e identificar os elementos léxicos e os procedementos de formación do léxico grego, a derivación e a composición, para entender mellor os procedementos de formación de palabras nas linguas actuais	
Estándares de aprendizaxe	<ul style="list-style-type: none"> a. Descompón palabras tomadas tanto do grego antigo como da lingua propia nos seus formantes, e explica o seu significado b. Sabe descompor unha palabra nos seus formantes e coñecer o seu significado en grego, para aumentar o 	CCL

Actividades de aprendizaxe. Instrumentos e procedementos de avaliación. Grego II**Bloque 1. Lingua grega**

Temporalización	Estándares 1-3 (3 de 36)	Criterios de cualificación e instrumentos de avaliación				
		Grao mínimo consecución	Peso	Actividades aprendizaxe	Instrumentos avaliación	Procedementos avaliación
Tema 1	Dialectos antigos, dialectos literarios e koiné					
1º trimestre setembro 2 h	1.Delimita ámbitos de influencia dos distintos dialectos, situando con precisión puntos xeográficos, cidades ou restos arqueolóxicos coñecidos pola súa relevancia histórica	75%	1%	Elaboración de mapas	Proba obxectiva	Rexistro
Tema 2	Do grego clásico ao grego moderno					
1º trimestre setembro 2 h	2.Compara termos do grego clásico e os seus equivalentes en moderno, constatando as semellanzas e as diferenzas que existen entre uns e outros e analizando a través destas as características xerais que definen o proceso de evolución	50%	1%	Elaboración de táboas comparativas Comprensión de un vocabulario rentable	Posta en común	Observación
	3.Coñece a pronuncia da lingua grega moderna e utiliza algunhas palabras e expresións básicas	50%	1%	Exercicios de análise e comparación		

Bloque 2. Morfoloxía

Temporalización	Estándares 4-8 (5 de 33)	Criterios de cualificación e instrumentos de avaliación				
		Grao mínimo consecución	Peso	Actividades aprendizaxe	Instrumentos avaliación	Procedementos avaliación
Tema 1	Revisión da flexión nominal e pronominal: formas menos usuais e irregulares					
1º trimestre	4.Recoñece con seguridade e axudándose co dicionario as formas nominais e	100%	3%	Coñecer o procedemento de análise morfolóxica do	Exercicios de análise morfolóxica	Rexistro Observación

set-outubro	pronominais, declinaas e sinala o seu equivalente en galego e/ou en castelán			sistema nominal		
Tema 2	Revisión da flexión verbal: conjugación atemática. Modos verbais					
1º trimestre set-outubro	5.Recoñece con seguridade e axudándose do dicionario as formas verbais, conxúgaas e sinala o seu equivalente en galego e/ou en castelán	100%	3%	Cofecer o procedemento de análise morfolóxica do sistema verbal	Exercicios de análise morfolóxica	Rexistro Observación
Tema 3	Análise morfolóxica					
Todo o curso	6.Nomea e describe as categorías gramaticais, sinalando as características que as distinguen	100%	3%	Exercicios clasificación	Exercicios de análise, recoñecemento e clasificación	Rexistro Observación
Todo o curso	7.Identifica e distingue en palabras propostas os seus formantes, sinalando e diferenciando lexemas e afixos, e procura exemplos doutros termos nos que estean presentes	100%	3%	Exercicios de segmentación e conmutación		
Todo o curso	8.Sabe determinar a forma, a clase e a categoría gramatical das palabras dun texto, detectando correctamente coa axuda do dicionario os morfemas que conteñen información gramatical	100%	3%	Exercicios de análise e clasificación		

Bloque 3. Sintaxe

Temporalización	Estándares 9-17 (9 de 28)	Criterios de cualificación e instrumentos de avaliación				
		Grao mínimo consecución	Peso	Actividades aprendizaxe	Instrumentos avaliación	Procedementos avaliación
Tema 1	Estudo pormenorizado da sintaxe nominal e pronominal					
Ao longo do curso	9.Recoñece os valores dos casos gregos e os usos dos pronomes en frases e textos propostos	100%	3%	Asimilación do sistema casual e relación cos usos sintácticos	Observación Proba escrita	Avaliación común Rexistro
	10.Recoñece os valores das preposicións e identifica os complementos circunstanciais	100%	3%			
Tema 2	Usos modais					
Ao longo do curso	11.Coñece, identifica e traduce	75%	3%	Esquema modos verbais	Exercicios de análise,	Rexistro

	correctamente os usos modais propios da lingua grega				recoñecemento e clasificación	Observación
Tema 3	Tipos de oracións e construcións sintácticas					
Ao longo do curso	12.Recoñece e clasifica oracións e construcións sintácticas	75%	3%	Analizar sintácticamente oracións ou textos	Exercicios prácticos de análise sintáctica	Rexistro Proba escrita
Tema 4	Oración composta. Formas de subordinación					
Ao longo do curso	13.Recoñece, clasifica, analiza e traduce correctamente os nexos subordinantes	100%	3%	Esquema oración composta	Exercicios de análise oracional en textos	Proba escrita Avaliación común
	14.Identifica formas non persoais do verbo en frases e textos, tradúceas correctamente e explica as súas funcións	100%	3%	Cadro resumen das formas de infinitivo e participio e usos en subordinación	Tradución oracións de infinitivo e participio en clase Proba escrita	Rexistro Avaliación común
	15.Coñece, analiza e traduce correctamente as construcións de participio, relacionándoas con construcións análogas noutras linguas que coñeza	100%	3%			
Tema 5	Análise, tradución e interpretación de textos					
Ao longo do curso	16.Recoñece, distingue e clasifica os tipos de oracións e as construcións sintácticas gregas, relacionándoas con construcións análogas noutras linguas que coñeza	100%	3%	Analizar sintácticamente oracións ou textos	Exercicios prácticos de análise sintáctica dentro dos textos	Rexistro Probas escritas Avaliación común
	17.Identifica na análise de frases e textos de dificultade graduada elementos sintácticos propios da lingua grega, relacionándoos para traducilos cos seus equivalentes en galego e castelán	100%	3%	Analizar sintácticamente oracións ou textos Destacar os tipos sintácticos típicamente gregos		

Bloque 4. Literatura

Temporalización	Estándares 18-23 (6 de 19)	Criterios de cualificación e instrumentos de avaliación				
		Grao mínimo consecución	Peso	Actividades aprendizaxe	Instrumentos avaliación	Procedementos avaliación
Tema 1	Xéneros literarios: épica, historiografía, drama (traxedia e comedia), lírica, oratoria e fábula					
2º trimestre	18.Describe as características esenciais dos xéneros literarios gregos, e identifica e sinala a súa presenza nos textos propostos	50%	2%	Traballo de clase	Observación	Diario de clase Rexistro

Todo o curso	19.Realiza eixes cronolóxicos e sitúa neles autores, obras e outros aspectos relacionados coa literatura grega	75%	3%	Elaboración de táboas e esquemas	Posta en común	Táboa valorativa
Todo o curso	20.Distingue o xénero literario ao que pertence un texto, as súas características e a súa estrutura	50%	2%	Traballo de clase	Observación	Diario de clase Rexistro
3º trimestre	21.Explora a conservación dos xéneros e os temas literarios da tradición grega mediante exemplos da literatura contemporánea, e analiza o uso que se fixo deles	50%	2%			
3º trimestre	22.Pode establecer relacións e paralelismos entre a literatura grega e a posterior	50%	2%	Elaboración de esquemas e cadros	Posta en común	Táboa valorativa
Todo o curso	23.Nomea autores representativos da literatura grega, encádraos no seu contexto cultural e cita e explica as súas obras máis coñecidas	75%	3%	Elaboración de táboas		

Bloque 5. Textos

Temporalización	Estándares 24-28 (5 de 13)	Criterios de cualificación e instrumentos de avaliación				
		Grao mínimo consecución	Peso	Actividades aprendizaxe	Instrumentos avaliación	Procedementos avaliación
Tema 1	Tradución e interpretación de textos gregos					
Todo o curso	24.Utiliza adecuadamente a análise morfolóxica e sintáctica de textos gregos para efectuar correctamente a súa tradución	100%	4%	Exercicios de clase	Traballo de tradución	Diario de clase Probas escritas
Tema 2	Uso do dicionario					
Todo o curso	25.Utiliza con seguridade e autonomía o dicionario para a tradución de textos, e identifica en cada caso o termo máis apropiado na lingua propia en función do contexto e do estilo empregado polo autor	100%	4%	Exercicios de clase	Traballo de tradución	Diario de clase Probas escritas
Tema 3	Comentario e análise filolóxica de textos de grego clásico orixinais, preferiblemente en prosa					
Todo o curso	26.Aplica os coñecementos adquiridos para realizar comentario lingüístico, literario e histórico de textos	75%	3%	Posta en común	Argumentación e debate	Diario de clase Avaliación conxunta

Tema 4	Coñecemento do contexto social, cultural e histórico dos textos traducidos					
Todo o curso	27. Identifica o contexto social, cultural e histórico dos textos propostos, partindo de referencias tomadas dos propios textos e asociándoas con coñecementos adquiridos previamente	75%	3%	Posta en común	Argumentación e debate	Diario de clase Avaliación conxunta
Tema 5	Identificación das características formais dos textos					
Todo o curso	28. Recoñece e explica a partir de elementos formais o xénero e o propósito do texto	75%	3%	Posta en común	Argumentación e debate	Diario de clase Avaliación conxunta

Bloque 6. Léxico

Temporalización	Estándares 29-36 (8 de 8)	Criterios de cualificación e instrumentos de avaliación				
		Grao mínimo consecución	Peso	Actividades aprendizaxe	Instrumentos avaliación	Procedementos avaliación
Tema 1	Helenismos máis frecuentes do léxico especializado e común					
Todo o curso	29. Identifica os helenismos máis frecuentes do vocabulario común e do léxico especializado, e explica o seu significado a partir dos étimos gregos orixinais	100%	3%	Búsqueda de helenismos en textos y lengua común	Traballo de clase	Diario de clase Probas escritas
	30. Deduce e explica o significado de palabras da propia lingua ou de outras, obxecto de estudo, a partir dos étimos gregos dos que proceden	100%	3%	Deducción de helenismos a partir de vocabulario usado	Exercicios de etimoloxías	
Tema 2	Ampliación de vocabulario básico grego: linguaxe literaria e filosófica					
Todo o curso	31. Explica o significado de termos gregos mediante termos equivalentes en galego e en castelán	100%	3%	Prácticas de búsqueda Traballo en común	Traballo de clase	Diario de clase Probas escritas
	32. Deduce o significado de palabras gregas non estudadas a partir do contexto ou de palabras da súa lingua ou doutras que coñeza	100%	3%	Elaboración de pequeno vocabulario etimolóxico	Exercicios de etimoloxías	
	33. Comprende e explica a relación entre termos pertencentes á mesma familia etimolóxica ou semántica	100%	3%	Elaboración de familias de palabras	Cadros e conxuntos	Rexistro
Tema 3	Etimoloxía e orixe das palabras da propia lingua					

Todo o curso	34.Recoñece e distingue cultismos, termos patrimoniais e neoloxismos a partir do étimo grego, e explica as evolucións que se producen nun caso e en outro	100%	3%	Elaboración de listados e esquemas ou cadros	Cadros e conxuntos	Rexistro
Tema 4	Descomposición de palabras nos seus formantes					
Todo o curso	35.Descompón palabras tomadas tanto do grego antigo como da lingua propia nos seus formantes, e explica o seu significado	100%	3%	Segmentación e análise	Exercicios de análise Segmentación Deducción semántica de morfemas	Diario de clase Probas escritas
	36.Sabe descompor unha palabra nos seus formantes e coñecer o seu significado en grego, para aumentar o caudal léxico e o coñecemento da lingua propia	100%	3%			

6.2. Orientacións metodolóxicas

A materia de Grego para segundo curso de Bacharelato ten a finalidade de ampliar os coñecementos da lingua grega adquiridos no primeiro curso, e profundar na cultura da antiga Hélade. Con este propósito, preténdese estudar novos temas de filosofía, literatura, lingua e historia, dedicando unha atención especial á proxección do fenómeno cultural grego nos diversos ámbitos da civilización europea.

En primeiro lugar atenderase a actividades de comprensión, consulta bibliográfica e etimoloxías. A continuación ampliarase o coñecemento de diversos aspectos da lingua grega, como a sintaxe dos casos, a morfoloxía e a sintaxe do participio, o tema de aoristo, a tipoloxía das oracións simples e compostas, as preposicións e os adverbios. Sen perder de vista a intención básica de consolidar e poñer en práctica os contidos gramaticais estudados en 1º, propónse a comprensión e a tradución de textos orixinais de diversos autores clásicos, pero sobre todo dos dous autores gregos de época clásica que están propostos en Galicia para as probas de acceso á Universidade, isto é, Xenofonte e Platón.

Por outra banda, dedicarase atención a temas de cultura clásica baseados nos xéneros literarios: por unha banda, os xéneros da épica e o teatro ampliáanse cos heroes da guerra de Troia e con temas tan significativos como a figura trágica de Edipo; por outra, trátanse os demais xéneros representativos das letras gregas, como a lírica, a historiografía, a oratoria, a prosa didáctica e a filosofía. Historiografía, prosa didáctica e filosofía serán temas básicos a partir dos textos dos dous autores propostos para tradución. Épica, drama e lírica serán obxecto de estudo a través das lecturas obrigatorias das que se examinarán na ABAU e que constan máis abaixo no apartado de contidos e baixo o epígrafe do Plan Lector.

Todos estes contidos gramaticais, léxicos e culturais trátanse a partir dun conxunto de actividades baseadas en textos e concibidas para que o profesor poida planificar as súas clases respectando a diversidade do alumnado. Por último, como material auxiliar, traballarase cun apéndice gramatical esquematizado en cadros realizados ou dirixidos polo profesor, unha sinopse dos feitos históricos da antiga Grecia e un glosario do léxico de uso máis frecuente, que o grupo irá elaborando segundo se avance nos textos.

Este curso ha de profundar e consolidar os coñecementos de lingua e cultura grega adquiridos en Grego 1, atendendo aos contidos mínimos que se lles esixirán na ABAU, de maneira que se logre certa destreza na técnica de tradución que permita ir algo máis alá no texto para a súa comprensión e comentario. De acordo co programa de traducións proposto pola CIUG para a ABAU estudarase con especial coidado unha antoloxía de textos de Xenofonte e de Platón, que son os dous autores obxecto de exame.

O traballo diario na clase ao longo do curso ten que permitir aos alumnos:

1. Interpretar o contido de textos de complexidade progresiva utilizando os coñecementos morfolóxicos, sintácticos e léxicos da lingua grega que o alumnado aprendeu.
2. Profundar no coñecemento do léxico da lingua propia e das linguas modernas a partir da aprendizaxe do novo vocabulario grego.
3. Utilizar técnicas de análise da lingua grega, reflexionar sobre as estruturas gramaticais da lingua de uso e comentar textos de autores gregos diversos.
4. Identificar e valorar as formas históricas, literarias e culturais da Grecia antiga como punto de partida do mundo actual.
5. Coñecer o mundo cultural, relixioso, filosófico e socio-político da Antigüidade grega a través de textos de autores gregos.
6. Apreciar os valores da lingua e cultura gregas como fonte do pensamento occidental.

Tendo en conta que é un segundo curso de Grego, o alumnado debería xa dispoñer dunha base relativamente sólida nesta lingua. En calquera caso, é aconsellable que, ao comenazar o curso, se repasen as principais cuestións morfolóxicas e sintácticas que se estudaron en primeiro: o alfabeto grego, a declinación temática e aтемática, o adxectivo, os verbos (imperativo, participios concertado e absoluto, temas de aoristo e perfecto, voz media e pasiva, verbos contractos, e modos subxuntivo e optativo), os pronomes (persoais, posesivos, relativos, demostrativos, interrogativos e indefinidos) e o tipo de oración (simple e composta).

No apartado de mitoloxía, recoméndase empezar repasando os principais ciclos míticos que se estudaron no primeiro curso de Bacharelato ou noutras materias da ESO, cando poidan servir de apoio para a comprensión dos textos traballados en tradución ou en lectura.

Doutra banda, se se desexa e a boa marcha do grupo o permite, pódense complementar os textos que se ofrecen para traducir con outras mostras de prosa ática ou de influencia ática: os relatos mitolóxicos como os de Apolodoro ou as fábulas de Esopo sempre se mostran moi atractivos á vez que non resultan excesivamente difíciles de traducir. En canto ao contido morfosintáctico, debemos ter presente que o obxectivo final de calquera análise deste tipo é a tradución de textos orixinais. Respecto ao procedemento que debe seguirse para traducir un texto clásico, lembramos os pasos que xa ofrecemos en primeiro de Bacharelato:

- Ler o texto detidamente e prestar atención ao léxico temático
- Localizar a oración principal e as oracións subordinadas, así como os nexos que as subordinan
- Analizar detalladamente as formas verbais
- Unir as palabras que pertencen ao mesmo grupo
- Illar os complementos preposicionais
- Respectar a orde das palabras dentro da frase na lingua orixinal

A aproximación aos textos que se leva a cabo consta de diversas actividades: non se trata só de traducilos, senón tamén de razoar sobre a estrutura que presentan, sobre determinadas relacións sintácticas, os exercicios de etimoloxía, etc. Recoméndase realizar estas actividades, xa que serven para profundar no coñecemento do texto e consolidar os novos conceptos que se van introducindo ao longo do curso. É preciso que o alumnado, unha vez analizado, traballado e traducido un texto, sexa capaz de volver a traducilo sen a axuda do dicionario nin doutro léxico de soporte máis que o xa memorizado e asimilado. As diversas explicacións sobre estruturas morfolóxicas e sintácticas que se presenten requiren un comentario detallado. Como é probable que algunhas destas cuestións xa se traballaran na clase de latín ou que presenten un funcionamento similar ao castelán, pódense explicar facendo referencia a estas linguas, destacando sempre o carácter específico da lingua grega e a relatividade de calquera solución para expresar determinadas relacións. Doutra banda, facilitarase ao alumnado algún tipo de esquema que recolla as diversas cuestións morfosintácticas que van xurdindo ao longo do curso, que permita consultar os paradigmas das declinacións e as conxuncións. É útil tamén que o alumnado deseñe os seus propios esquemas, xa que á fin e ao cabo non hai unha metodoloxía única de aprendizaxe morfosintáctico, senón que cada alumno deberá ser o responsable de atopar aquela que mellor se adapte ás súas necesidades. Insistimos novamente na importancia de aprender léxico. É necesario que o alumnado tome conciencia de que, aínda que sempre se poida recorrer ao dicionario, se se coñecen algunhas palabras previamente, o exercicio de tradución simplifícase considerablemente, á vez que diminúe as posibilidades de equivocación, xa que o coñecemento intuitivo do que di un texto pode axudar a interpretalo correctamente e focalizar a procura daquelas palabras que aínda non se coñecen. Doutra banda, tamén hai que ter en conta o coñecemento das principais raíces gregas, xa que é un dos obxectivos principais desta materia. Por este motivo, debe traballarse o léxico a partir das agrupacións por familias de palabras: hai que ter moi presentes os valores das preposicións, algunhas das cales perviviron en castelán e galego como prefixos cultos, e advertir que as preposicións ou os preverbios, na maioría dos casos, modifican só lixeiramente o significado dos verbos simples, polo que, coñecendo unas cantas raíces básicas, resulta moi fácil identificar outras moitas.

En canto ao apartado de cultura, hai que ter en conta o contexto no que se enmarca esta materia: o alumnado xa realizou algúns cursos relacionados co mundo antigo e, en segundo de Bacharelato, algo sabe de filosofía antiga, arte antiga, etc. Por elo, é moi importante traballar en colaboración co profesorado destas disciplinas e, ao mesmo tempo, realizar referencias continuamente ao que se está aprendendo. Como pode comprobarse, os temas de cultura tratan os principais xéneros literarios e a filosofía da antiga Grecia. Hai que analizar os fragmentos que seleccionamos con rigor, procurando fomentar o gusto estético e intelectual do alumnado. Neste sentido, é positivo realizar comentarios en clase ou en casa dalgún dos textos máis significativos. Tamén se recomenda analizar a pervivencia das formas e os temas literarios gregos na literatura posterior, para o que se poden traer a clase textos de autores españois ou doutras linguas que mostren unha clara influencia clásica. Para traballar todos os aspectos que acabamos de comentar, non podemos

esquecer a importancia de internet: na rede atopamos todo tipo de gramáticas gregas, esquemas gramaticais e páxinas de cultura grega que con frecuencia se corresponden con algún dos ámbitos estudados. A vantaxe de internet é que a miúdo as páxinas son interactivas, ofrecen fotografías de boa calidade que axudan a comprender mellor os conceptos e desenvolven a sensibilidade cara á arte. Tamén é aconsellable realizar algunhas lecturas obrigatorias durante o curso. En castelán dispoñemos de edicións de alto valor filolóxico e doutras de carácter máis divulgativo, que han de ir acompañadas de notas ao pé de páxina, sobre todo naquelas obras nas que o contexto histórico en que se concibiron desempeña un papel importante, como é o caso das comedias. A partir destas lecturas, pódense aplicar os coñecementos que se adquiriron e reflexionar sobre múltiples aspectos da civilización grega. Pode ser proveitoso complementar o coñecemento da civilización grega asistindo a algunha representación de teatro clásico, ou visitando museos ou exposicións. No caso de que se realice algunha destas saídas, é recomendable elaborar previamente un dossier coa finalidade de guiar ao alumnado cara á procura daqueles aspectos relacionados cos contidos do curso.

6.3. Materiais e recursos didácticos

O 1º trimestre dedicarase ao repaso da gramática estudada en Grego 1 e a aqueles asuntos máis complexos da morfoloxía verbal non vistos no ano anterior (aoristos radicais, verbos en -μι, polirrizos, etc.), á aprendizaxe de uso do dicionario, e a un primeiro contacto con pequenos textos de 1º Bacharelato que sirvan como rodaxe, para atender ás lagoas e dúbidas máis importantes que o alumnado poida traer. Entón pasarase á tradución de pequenos fragmentos de Xenofonte, utilizando como libro de texto a *Antoloxía* publicada por Baía Edicións - Consorcio Editorial Galego. En cada texto trataranse as dificultades de análise e de léxico, coas explicacións pertinentes, e, tras a tradución, os alumnos resolverán as cuestións de diversa índole que con cada texto se propoñen respecto diso. Prestarase unha atención especial a aqueles aspectos que son obxecto de exame:

- a. Helenismos de galego e castelán
- b. Etimoloxías gregas
- c. Análise morfolóxica
- d. Sintaxe de infinitivo e participio
- e. Sintaxe do predicativo

O 2º trimestre dedicarase a unha variada antoloxía de textos de Platón, que se traballarán coas mesmas pautas e criterios. Se, por un aínda mal coñecemento de Xenofonte, a marcha do grupo non o permitira, non se dedicará a este autor todo o trimestre.

Como queira que sexa, o 3º trimestre de novo retomará a antoloxía de Xenofonte, para que se consolide e garanta unha boa destreza na práctica de tradución, dado que son textos en xeral máis alcanzables que os de Platón.

Asignarase aos alumnos un traballo, que será entregado antes da Semana Santa (poderán dedicarlle así os dous primeiros trimestres, e será tido en conta na nota final), onde de maneira concisa recollan información elemental sobre os xéneros e as obras dos dous autores obxecto de tradución, así como dos que son obxecto de lectura obrigatoria de acordo co programa:

- a. Homero, *Ilíada I, VI, XVI, XXII*
- b. Sófocles, *Edipo Rei*
- c. Aristófanes, *Nubes*

A cuarta lectura do programa (antoloxía poética de líricos gregos arcaicos: Safo, Alceo e Anacreonte; Alcmán, Estesícoro, Íbico, Simónides de Ceos, Píndaro e Baquilides) será ademais atendida polo profesor, que lles achegará copias cunha explicación esquemática.

6.4. Criterios de avaliación e cualificación

Os criterios de avaliación atenden ás seguintes destrezas:

1. Identificar e analizar, en textos orixinais gregos, os elementos morfosintácticos imprescindibles para a súa interpretación
2. Traducir e comentar textos gregos con axuda do dicionario, comprendendo o seu sentido xeral
3. Identificar en textos gregos termos que sexan orixe de helenismos modernos
4. Realizar comentarios sobre algún aspecto literario ou histórico-cultural dun texto grego, orixinal ou traducido
5. Elaborar traballos sinxelos sobre aspectos integrados nos contidos do curso, manexando fontes de diversa índole (bibliográficas, audiovisuais, informáticas, arqueolóxicas, etc.), insistindo no interese do mundo clásico para a mellor comprensión do presente

Para a cualificación, o profesor utiliza unha actilla co calendario de clases e a lista de alumnos, onde vai tomando nota ao longo do trimestre dos diversos resultados das probas que se van facendo, das actuacións en clase de cada alumno, das súas achegas e participación no progreso na materia.

Utilizarase ademais, en paralelo, a cualificación numérica dos diversos estándares de aprendizaxe de acordo cos pesos a eles asignados nesta programación.

Todo este material de avaliación será tido en conta para obter unha nota de avaliación que atenda a todos eses aspectos de acordo coa ponderación seguinte:

- Exames escritos = 50%
- Tradución en clase e deberes e materia ao día = 20%
- Fluidez en lectura e escritura = 5%
- Exercicios a través das TIC = 5%
- Programa de lecturas = 10%
- Traballo sobre os autores e obras = 10%

Ademais a nota pode verse incrementada aínda nun 10% (se cabe) para aqueles alumnos que acheguen tarefas e traballos voluntarios, en calquera soporte e formato, que complementen a materia dada.

6.5. Procedementos e instrumentos de avaliación

Como se indica máis arriba, o 1º e sobre todo o 3º trimestre prestarán atención especial a Xenofonte, e o 2º dedicarase a Platón, especificamente ou non segundo instrúa a marcha do grupo. Para a avaliación de cada trimestre, o profesor considerará tanto o interese e a participación do alumnado como o seu coñecemento sobre as diversas actividades realizadas. Cada proba conterá un texto breve en grego para analizar e traducir, onde o alumnado poida demostrar a asimilación dos novos contidos morfolóxicos, sintácticos, léxicos e etimolóxicos, así como o apartado de cultura que corresponda, ligado ao texto obxecto de tradución ou ao estudo teórico do seu autor. O texto de cada avaliación será, consecuentemente, de Xenofonte na 1ª, de Platón na 2ª (salvo que non proceda, polo xa dito respecto diso), e outra vez Xenofonte na 3ª. Con todo, o grupo indicará se convén facer máis exames ao longo de cada trimestre sobre asuntos puntuais ou pequenas prácticas de tradución. Ademais farase unha proba de *relectio* (tradución directa sen dicionario dun texto xa traballado e corrixido en clase) cada vez que se completen no avance do curso dez textos da antoloxía.

O número de alumnos que nos últimos anos vén elixindo Grego como optativa permite facer un seguimento exhaustivo do progreso, os coñecementos e o traballo diario de cada un deles, o que facilita moitísimo a tarefa de clase e a boa comunicación co grupo. Así pois, son moitos os elementos que axudan a unha fiel avaliación do alumnado ao longo de cada trimestre:

- a lectura de textos na aula
- a realización diaria de exercicios en común
- a comprobación e corrección dos exercicios na lousa
- a exposición dun asunto do temario por un alumno ante os seus compañeiros

A observación directa do traballo diario do alumno, que presenta a materia ao día e trae os seus deberes feitos, ou colabora en clase cando é pertinente, que realiza lectura e escritura adecuadamente fluídas de textos gregos, é un índice importante que afectará á nota de avaliación. Cada día farase fronte a un novo texto da antoloxía que se estea traballando, onde os alumnos deixarán ver o seu ritmo de traballo, os seus progresos, os seus coñecementos, as súas dificultades, etc.

Ademais dos exames establecidos por trimestre que constan máis arriba, os alumnos farán outras diversas probas escritas cando a marcha do grupo así o aconselle, cando se trate dalgún asunto máis complexo, ou cando o propio grupo o considere oportuno por algunha razón. De calquera modo, os exames escritos fixaranse sempre con certa antelación e previo consenso.

Algúns asuntos do temario serven para estimular investigación de novos materiais a través da rede, o que a miúdo se encargará aos diversos alumnos para potenciar o uso das novas tecnoloxías.

De acordo co plan lector do centro, hai un programa de lecturas (xa aludido no epígrafe de *Materiais e recursos didácticos*) sobre as que tamén se fará comentario e exame.

Asígnase aos alumnos un traballo, que será entregado antes de Semana Santa (poderán dedicarlle así os dous primeiros trimestres, e será tido en conta na nota final), onde de maneira concisa recollan información elemental sobre os xéneros e as obras dos autores obxecto de tradución e de lectura obrigatoria de acordo co programa da ABAU.

6.6. Mínimos esixibles

Para o primeiro trimestre é mínimo esixible un bo coñecemento da escritura e lectura dos textos gregos que permita unha mediana fluidez. Desde o punto de vista gramatical, o alumno debe ter polo menos unha comprensión global do sistema flexivo nominal, pronominal e verbal e das estruturas sintácticas básicas da lingua grega. Ha de lograr certa destreza no uso do dicionario para a tarefa de tradución, aínda que isto non exclúe a aprendizaxe de determinado léxico frecuente nos exercicios de clase. É requisito desta avaliación que o alumno poida en exame facer fronte a un pequeno texto de Xenofonte de ao redor de 25 palabras, realizar unha somera análise elemental de morfoloxía e sintaxe e coñecer o significado das palabras que alí aparezan, todas elas de uso común ao longo do trimestre, axudándose do dicionario para unha tradución cabal.

Na segunda avaliación é requisito mínimo un coñecemento xeral da gramática grega, que non supoña dificultade para comprender a lingua e estilo propios dos textos do autor en cuestión, Xenofonte ou, se cabe, Platón, e que permita certa soltura na análise morfosintáctica do texto. O bo uso do dicionario e a aprendizaxe de certo vocabulario deben reflectirse nunha certa fluidez na tradución dun texto mediano.

No terceiro trimestre o alumno debe ser capaz de facer fronte a un texto de Xenofonte cunha certa naturalidade, sen atascarse en cuestións gramaticais pola análise morfosintáctica, sen dificultades para un bo uso do dicionario. Os exercicios de morfoloxía, de léxico e de etimoloxía realizados ao longo do curso, deben capacitalo para responder as cuestións puntuais que a ese respecto pode presentar o texto de exame, a imitación das preguntas que se lles formularán na ABAU.

O aprobado final de curso require polo menos que o alumno sexa capaz de copiar e ler con naturalidade un pequeno texto grego orixinal de Xenofonte ou de Platón; de realizar sobre el unha análise morfolóxica e sintáctica; de traducilo con axuda do dicionario; e de contestar a pequenas preguntas puntuais sacadas del sobre morfoloxía, sintaxe, etimoloxía de helenismos, obra do autor, ou contexto histórico e cultural a que o texto refire. Ademais o alumno ha de acreditar que seguiu o programa de lecturas, sobre o que na ABAU haberá sempre unha pregunta obrigatoria.

Esta materia posúe unha alta carga de formación lingüística, de modo que os coñecementos que se van paulatinamente adquirindo son sempre necesariamente base e alimento dun continuo proceso de aprendizaxe e maduración. Isto é mesmo aplicable aos contidos máis teóricos sobre a civilización grega clásica, que non pretenden senón dar unha imaxe global da cultura e historia que son xerme do noso mundo actual, da nosa cultura e da nosa maneira de entender o mundo entorno. É por elo que a avaliación será sempre continua, sen compartimentos estancos avaliábeis de forma illada; o que se traducirá, a efectos de cualificación do alumno, en que cada avaliación

absorba e invalide a nota que se obtivo noutra anterior, de maneira que o aprobado da 3ª avaliación significará aprobado final do curso, á marxe da nota que se puido obter de forma particular na 2ª (o mesmo que esta deixa sen validez xa a nota da 1ª): é dicir, a nota final, en último termo, constata se ao longo do curso houbo un progresivo avance ou, ao contrario, abandono. Non fan falta, pois, exames de recuperación (salvo nalgún aspecto ou circunstancia excepcional), na medida en que o exercicio seguinte xa mostrará no seu momento se se asimilaron ou non os coñecementos previos.

Na convocatoria extraordinaria de setembro, o exame será unha proba de contidos mínimos de análise e tradución con dicionario dun texto cun formato equivalente aos exercicios realizados a final de curso.

Continuidade da materia no Bacharelato:

A superación da materia de segundo curso estará condicionada á superación da correspondente materia de primeiro por implicar continuidade. Non obstante, o alumnado poderá matricularse da materia de segundo sen ter cursado a correspondente materia de primeiro sempre que o profesorado que a imparta considere que o alumno reúne as condicións necesarias para poder seguir con aproveitamento a materia de segundo. En todo caso, deberá cursar a materia de primeiro curso, que terá a consideración de materia pendente e será computable para os efectos de modificar as condicións nas que promocionara a segundo.

O profesor fará ao longo de cada trimestre un seguimento da materia de 1º, que capacite ao alumno para un adecuado seguimento da materia de 2º, preparando os materiais que se vise puidesen resultar necesarios e cos que o propio alumno comprobará se con iso alcanza o coñecemento básico que lle permita adaptarse e integrarse no ritmo de traballo do grupo.

7.1. Introducción

A materia de Cultura Clásica ten como obxectivo primordial achegar o alumnado ao estudo das civilizacións grega e latina nos ámbitos literario, artístico, filosófico, científico, sociopolítico e lingüístico, de xeito que poida tomar conciencia da influencia, o mantemento e a presenza destes aspectos na cultura occidental, e comprender a súa identidade cultural, así como as manifestacións que a definen. A través de Cultura Clásica preténdese iniciar o alumnado nun exercicio de reflexión e análise sobre as bases en que descansan realidades moi importantes da nosa cultura, confrontándoas co que coñecemos como legado clásico: un patrimonio común que debe ser considerado irrenunciable para os cidadáns de Europa.

De acordo con esta formulación, o currículo básico da materia artículase en bloques temáticos pertencentes a dous ámbitos diferentes: o ámbito lingüístico e o non lingüístico:

O ámbito lingüístico oriéntase fundamentalmente a analizar a relación de parentesco entre as linguas clásicas e un bo número das que se falan na actualidade. Para iso, pártese do concepto de familia lingüística, centrando a atención na familia das linguas indoeuropeas, á que pertencen o grego e o latín e da que se deriva unha boa parte das linguas modernas. O estudo da orixe e a evolución da familia lingüística indoeuropea acompáñase coa descrición do marco histórico e xeográfico onde ten lugar a devandita evolución. En relación con este aspecto, inclúese un percorrido a través da orixe e a evolución da escritura e a súa diversidade de sistemas e alfabetos. Préstase especial atención ao importantísimo papel que o latín e o grego xogaron na configuración das linguas modernas, en especial na composición culta e na formación do léxico. O obxectivo último da materia de Cultura Clásica, neste ámbito será permitir ao alumnado afondar na comprensión da propia lingua e no uso desta como elemento esencial para a comunicación e a adquisición de coñecementos.

No ámbito non lingüístico englobase o resto dos bloques propostos: xeografía, historia, mitoloxía, relixión, arte, sociedade e vida cotiá, e literatura. Todos eles irán enfocados a iniciar o alumnado no coñecemento dos aspectos máis característicos da cultura grecorromana, de xeito que a través do seu estudo sexa quen de analizar e comprender os trazos comúns e os que son diversos, valorar a herdanza clásica e respectar o patrimonio cultural da humanidade. Para sentar as bases deste estudo pártese da necesidade de coñecer o marco xeográfico e histórico en que se desenvolveron as civilizacións grega e romana ao longo do tempo, orixe da civilización occidental. O estudo das relixións grega e romana presta atención ás manifestacións máis significativas da relixiosidade oficial, os cultos públicos e privados, as manifestacións deportivas relacionadas, as festividades relixiosas e os valores culturais asociados a ela. Dentro deste apartado sitúase o capítulo da mitoloxía, no que se aborda a

construción do imaxinario colectivo europeo, grazas ás narracións míticas e lendarias, o mundo dos deuses e dos heroes, e o seu mantemento na cultura contemporánea.

Especial atención merecen as manifestacións artísticas que nos legaron as civilizacións grega e romana, que serviron e serven de modelo a moitas das producións actuais. Entre elas cómpre salientar, por unha banda, as relativas ás artes plásticas, concretamente á arquitectura, á escultura e ás artes decorativas, e, pola outra, á literatura, cuxa configuración en xéneros determina toda a nosa tradición literaria, grazas ao acervo de temas, tópicos e recursos estilísticos empregados polos seus autores. Dedícase un apartado á sociedade e á vida cotiá, dentro do cal se tratan aspectos como a organización política e social do mundo grecorromano, as clases sociais, a vida pública e privada, e os valores cívicos que se transmitiron á cultura occidental.

En todos os bloques de contidos vai implícito o estudo inescusable do mantemento do legado clásico na actualidade, co que se pretende analizar todos os elementos desta herdanza clásica que continúan a ser referentes na nosa cultura. Debido ao carácter de optatividade da materia de Cultura Clásica, é necesario ter en conta a flexibilidade na adecuación dos contidos ás características do alumnado que escolla esta opción, de xeito que o seu currículo debe ter a apertura propia das materias específicas.

A comunicación lingüística é a competencia clave con máis presenza no bloque lingüístico, xa que permite descubrir as raíces grecorromanas do vocabulario das linguas que utiliza. Non obstante, no bloque non lingüístico os propios contidos da materia fomentan, tamén, a expresión a través da comunicación textual, oral, audiovisual e dixital. A presenza das novas tecnoloxías da información e da comunicación no mundo actual debe aproveitarse como unha vantaxe para o labor cotián na aula, traballando, deste xeito, a competencia dixital. A procura de información guiada polo profesor facilita o desenvolvemento do espírito crítico e o achegamento persoal ao coñecemento. Nesta liña, tamén hai que salientar a importancia do traballo da competencia en aprender a aprender, xa que o alumnado está iniciándose na selección, na avaliación, na comprensión e na produción de información cada vez máis complexa. A perseveranza, os hábitos de estudo, a autonomía e o traballo en equipo son capacidades que se poden afianzar neste capítulo. A descuberta da historia do mundo grego e do romano a través dos seus fitos máis salientables no ámbito da política, a sociedade e a vida cotiá axudarán a potenciar as competencias sociais e cívicas, así como a competencia en sentido da iniciativa e espírito emprendedor, por medio da planificación de proxectos en equipo, reforzando os conceptos dos valores democráticos, a participación cidadá e a toma de decisións responsables. Unha visión global da xeografía e historia de Grecia e Roma impulsará o alumnado a comprender os procesos de cambio desde o mundo antigo ata a actualidade, traballando, tamén, a competencia matemática e as competencias básicas en ciencia e tecnoloxía, que capacitan para a análise de fenómenos complexos, o razoamento lóxico e o rigor científico. A aproximación ás manifestacións artísticas e literarias do mundo clásico permite o desenvolvemento da competencia en conciencia e

expresión culturais, xa que un dos obxectivos principais da materia é a constatación do mantemento das súas pegadas na actualidade.

A materia de Cultura Clásica pode significar para o alumnado de educación secundaria unha excelente vía de achegamento á posta en valor do noso patrimonio cultural, que se aloxa nos restos arqueolóxicos, nos museos e mesmo no contorno cotián, así como nas manifestacións máis inmateriais da cultura grecorromana, como o pensamento, as crenzas, a mitoloxía, a estética e a ética.

Grecia e Roma, fontes da nosa civilización, impregnan aínda non só a nosa lingua e a de gran parte das linguas europeas, senón tamén a nosa forma de ser, de pensar e de vivir. Esta materia pretende dotar ao alumnado de ESO dun coñecemento suficiente da contribución do mundo clásico á civilización occidental nos ámbitos literario, artístico, filosófico, científico e lingüístico, co fin de que comprenda mellor o mundo no que vive. Deste xeito fortalécese a súa conciencia histórica e a súa capacidade crítica, á vez que se facilita o seu acceso a moitos elementos comúns da identidade europea. Estes coñecementos contribuirán indubidablemente a unha mellora substancial da formación cultural e lingüística do alumnado, proporcionándolle o dominio dunhas ferramentas útiles para a aprendizaxe de calquera disciplina, sexa esta humanística, científica ou técnica.

A nosa cultura é debedora directa das civilizacións grega e latina. Debido a iso, o legado clásico pervive e mantén a súa vixencia en múltiples manifestacións da ciencia, a arte, a organización social e a vida cotián. Os diferentes contidos do currículo desta materia optativa mostrarán a ampla pegada de Grecia e Roma en diferentes ámbitos. Cultura Clásica é unha materia eminentemente interdisciplinar que ofrece unha dobre vertente cultural e lingüística. A vertente cultural facilita ao alumnado a comprensión e explicación da realidade actual, fortalece a súa conciencia histórica e desenvolve a súa capacidade crítica e reflexiva. A vertente lingüística está orientada cara ao coñecemento do vocabulario, sen esquecer o coñecemento da historia das linguas clásicas e a súa evolución. A familiarización coas linguas latina e grega ha de facerse a través do estudo dun vocabulario básico que axude a reflexionar sobre as raíces do léxico das linguas que fala e estuda o alumno. Para lograr tales obxectivos poderase recorrer tanto a imaxes como a textos antigos traducidos ou a textos modernos que fagan referencia aos contidos, así como a fontes de información alcanzables ao nivel do alumno, como dicionarios ou enciclopedias e, en especial, medios procedentes das tecnoloxías da información e da comunicación, como, por exemplo, procuras orientadas en internet.

Poderase profundar no estudo dun modelo específico grecorromano (unha cidade, un teatro, unha institución, un poema, un discurso, etc.), comparándoo co referente actual que lle corresponda e poñendo de manifesto as súas semellanzas e diferenzas. Así mesmo, sería recomendable a lectura dunha selección de obras clásicas estreitamente relacionadas co mundo actual ou obras de autores modernos que fagan referencia ao mundo clásico, como, por exemplo, unha novela histórica. Deberían orientarse tamén tarefas individuais

ou en equipo para descubrir na contorna do alumnado frases feitas, marcas comerciais, equipos deportivos, anuncios publicitarios e outras manifestacións que aludan a referentes clásicos. Sería conveniente que as explicacións incluísen a terminoloxía técnica na lingua orixinal, transliterando a grega cando se considere necesario, para afacer ao alumno ao coñecemento do vocabulario científico e técnico, e para facilitarlle a comprensión do significado preciso das palabras de orixe grecolatino que utiliza, establecendo sempre as analoxías e diferenzas entre o vocabulario antigo e o seu actual.

7.2. Obxectivos

A Educación Secundaria Obrigatoria ten carácter obrigatorio e gratuíto e constitúe, xunto coa Educación Primaria, a educación básica. Prestarase especial atención á orientación educativa e profesional do alumnado, de acordo cos principios de educación común e de atención á diversidade, para responder ás necesidades educativas concretas do alumnado, ao logro dos obxectivos da ESO e á adquisición das competencias correspondentes e non poderán, en ningún caso, supoñer unha discriminación que lles impida acadar os devanditos obxectivos e competencias e a titulación correspondente. A ESO ten por finalidade lograr que os alumnos adquiren os elementos básicos da cultura, especialmente nos seus aspectos humanístico, artístico, científico e tecnolóxico; desenvolver e consolidar neles hábitos de estudo e de traballo; prepararles para a súa incorporación a estudos posteriores e para a súa inserción laboral e formalos para o exercicio dos seus dereitos e obrigas na vida como cidadáns.

A Educación Secundaria Obrigatoria contribuirá a desenvolver nos alumnos as capacidades que lles permitan:

- a) Asumir responsablemente os seus deberes, coñecer e exercer os seus dereitos no respecto aos demais, practicar a tolerancia, a cooperación e a solidariedade entre as persoas e grupos, exercitarse no diálogo afianzando os dereitos humanos e a igualdade de trato e de oportunidades entre mulleres e homes, como valores comúns dunha sociedade plural e prepararse para o exercicio da cidadanía democrática.
- b) Desenvolver e consolidar hábitos de disciplina, estudo e traballo individual e en equipo como condición necesaria para unha realización eficaz das tarefas da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.
- c) Valorar e respectar a diferenza de sexos e a igualdade de dereitos e oportunidades entre eles. Rexeitar a discriminación das persoas por razón de sexo ou por calquera outra condición ou circunstancia persoal ou social. Rexeitar os estereotipos que supoñan discriminación entre homes e mulleres, así como calquera manifestación de violencia.
- d) Fortalecer as súas capacidades afectivas en todos os ámbitos da personalidade e nas súas relacións cos demais, así como rexeitar a violencia, os prexuizos de calquera tipo, os comportamentos sexistas e resolver pacificamente os conflitos.

- e) Desenvolver destrezas básicas na utilización das fontes de información para, con sentido crítico, adquirir novos coñecementos. Adquirir unha preparación básica no campo das tecnoloxías, especialmente as da información e a comunicación.
- f) Concibir o coñecemento científico como un saber integrado, que se estrutura en distintas disciplinas, así como coñecer e aplicar os métodos para identificar os problemas nos diversos campos do coñecemento e da experiencia.
- g) Desenvolver o espírito emprendedor e a confianza en si mesmo, a participación, o sentido crítico, a iniciativa persoal e a capacidade para aprender a aprender, planificar, tomar decisións e asumir responsabilidades.
- h) Comprender e expresar con corrección, oralmente e por escrito, nas linguas galega e castelá, textos e mensaxes complexas, e iniciarse no coñecemento, na lectura e no estudo da literatura.
- i) Comprender e expresarse nunha ou máis linguas estranxeiras de maneira apropiada.
- l) Coñecer, valorar e respectar os aspectos básicos da cultura e historia propias e das outras persoas, así como o patrimonio artístico e cultural, coñecer mulleres e homes que realizaron achegas importantes a cultura e sociedade galega ou a outras culturas do mundo.
- m) Coñecer e aceptar o funcionamento do propio corpo e o dos outros, respectar as diferenzas, afianzar os hábitos de coidado e saúde corporais e incorporar a educación física e a práctica do deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social. Coñecer e valorar a dimensión humana da sexualidade en toda a súa diversidade. Valorar criticamente os hábitos sociais relacionados coa saúde, o consumo, o coidado dos seres vivos e o medio ambiente, contribuíndo á súa conservación e mellora.
- n) Apreciar a creación artística e comprender a linguaxe das distintas manifestacións artísticas, utilizando diversos medios de expresión e representación.
- ñ) Coñecer e valorar os aspectos básicos do patrimonio lingüístico, cultural, histórico e artístico de Galicia, participar na súa conservación e mellora e respectar a diversidade lingüística e cultural como dereito dos pobos e das persoas, desenvolvendo actitudes de interese e respecto cara o exercicio deste dereito.
- o) Coñecer e valorar a importancia do uso do noso idioma como elemento fundamental para o mantemento da nosa identidade, e como medio de relación interpersonal e expresión de riqueza cultural nun contexto plurilingüe, que nos comunica con outras linguas, en especial coas pertencentes a comunidade lusófona.

8.1. Temario:**Bloque 1. Xeografía****Tema 1** Marco xeográfico das civilizacións grega e romana

Obxectivos

f - o

Criterios de
avaliación

- a. Localizar nun mapa fitos xeográficos e enclaves concretos relevantes para o coñecemento das civilizacións grega e romana
- b. Describir os marcos xeográficos en que se desenvolven as civilizacións grega e romana ao longo da súa historia

Estándares de
aprendizaxe

- a. Sinala sobre un mapa o marco xeográfico en que se sitúan en distintos períodos as civilizacións grega e romana, delimitando o seu ámbito de influencia, establecendo conexións con outras culturas próximas e situando con precisión puntos xeográficos, cidades ou restos arqueolóxicos coñecidos pola súa relevancia histórica
- b. Enumera aspectos do marco xeográfico que poden ser considerados determinantes no desenvolvemento das civilizacións grega e latina, e achega exemplos para ilustrar e xustificar as súas formulacións

Competencias

CMCCT - CD
CAA - CSC**Bloque 2. Historia****Tema 1** Marco histórico da civilización grega: das civilizacións minoica e micénica ao mundo helenístico

Obxectivos

e - f - g - ñ

Criterios de
avaliación

- a. Identificar, describir e explicar o marco histórico en que se desenvolve a civilización grega
- b. Coñecer as principais características de cada período da historia de Grecia, e saber situar nun eixe cronolóxico feitos históricos

Competencias

Estándares de aprendizaxe

- a. Sabe enmarcar determinados feitos históricos na civilización grega e no período histórico correspondente, pónndoos en contexto e relacionándoos con outras circunstancias contemporáneas
- b. Distingue con precisión as etapas da historia de Grecia, nomeando e situando no tempo os principais fitos asociados a cada unha delas
- c. Explica o proceso de transición que se produce entre as etapas da historia de Grecia, describindo as circunstancias que interveñen no paso de unhas a outras
- d. Elabora eixes cronolóxicos en que se representen fitos históricos salientables, consultando ou non fontes de información
- e. Sitúa dentro dun eixe cronolóxico o marco histórico en que se desenvolve a civilización grega, sinalando períodos e identificando en cada un as conexións máis importantes que presentan con outras civilizacións

CMCCT
CD
CAA
CSC
CSIEE

Tema 2 Marco histórico da civilización romana: Monarquía, República e Imperio

Obxectivos

e - f - g - ñ - o

Criterios de avaliación

- a. Identificar, describir e explicar o marco histórico en que se desenvolve a civilización romana
- b. Coñecer as principais características de cada período da historia de Roma, e saber situar nun eixe cronolóxico feitos históricos
- c. Coñecer as características fundamentais da romanización de Hispania e Gallaecia

Estándares de aprendizaxe

- a. Sabe enmarcar determinados feitos históricos na civilización romana e no período histórico correspondente, pónndoos en contexto e relacionándoos con outras circunstancias contemporáneas
- b. Distingue con precisión as etapas da historia de Roma, nomeando e situando no tempo os principais fitos asociados a cada unha delas
- c. Explica o proceso de transición que se produce entre as etapas da historia de Roma, describindo as circunstancias que interveñen no paso de unhas a outras
- d. Elabora eixes cronolóxicos en que se representen fitos históricos salientables, consultando ou non fontes de información
- e. Sitúa dentro dun eixe cronolóxico o marco histórico en que se desenvolve a civilización romana, sinalando períodos e identificando en cada un as conexións máis importantes que presentan con outras civilizacións
- f. Explica a romanización de Hispania e Gallaecia, describindo as súas causas e delimitando as súas fases
- g. Enumera, explica e ilustra con exemplos os aspectos fundamentais que caracterizan o proceso da romanización de Hispania e Gallaecia, sinalando a súa influencia na historia posterior do noso país

CCL
CMCCT
CD
CAA
CSC
CSIEE
CCEC

Bloque 3. Mitoloxía

	Tema 1 O panteón grego e romano	Competencias
Obxectivos	b	
Criterios de avaliación	Coñecer os principais deuses da mitoloxía grecolatina	
Estándares de aprendizaxe	Pode nomear coa súa denominación grega e latina os principais deuses e heroes da mitoloxía grecolatina, sinalando os trazos que os caracterizan, os seus atributos e o seu ámbito de influencia, explicando a súa xenealoxía e establecendo as relacións entre os diferentes deuses	CCL - CD CCEC
	Tema 2 Mitos grecolatinos. Os heroes	
Obxectivos	a - b - e - ñ	
Criterios de avaliación	Coñecer os mitos e os heroes grecolatinos, e establecer semellanzas e diferenzas entre os mitos e os heroes antigos e os actuais	
Estándares de aprendizaxe	<p>a. Identifica dentro do imaxinario mítico deuses, semideuses e heroes, e explica os principais aspectos que os diferencian</p> <p>b. Sinala semellanzas e diferenzas entre os mitos da antigüidade clásica e os pertencentes a outras culturas, comparando o seu tratamento na literatura ou na tradición relixiosa</p> <p>c. Recoñece e ilustra con exemplos o mantemento do mítico e da figura do heroe na nosa cultura, analizando a influencia da tradición clásica neste fenómeno e sinalando as principais semellanzas e diferenzas que se observan entre ambos os tratamentos, asociándoas a outros trazos culturais propios de cada época</p> <p>d. Recoñece referencias mitolóxicas nas artes plásticas, sempre que sexan claras e sinxelas, describindo, a través do uso que se fai destas, os aspectos básicos que en cada caso se asocian á tradición grecolatina</p>	CCEC - CD CCL- CAA CSC - CMCCT
	Tema 3 Relixión grega	
Obxectivos	l - ñ	
Criterios de avaliación	Coñecer e comparar as características da relixiosidade e da relixión grega coas actuais	
Estándares de aprendizaxe	Enumera e explica as principais características da relixión grega, póndoas en relación con outros aspectos básicos da cultura helénica e establecendo comparacións con manifestacións relixiosas propias doutras culturas	CSC - CCEC CMCCT
	Tema 4 Relixión romana: culto público e privado	

Obxectivos

b

Criterios de avaliación

Explicar os fundamentos da relixiosidade romana e distinguir a relixión oficial das manifestacións do culto privado

Estándares de aprendizaxe

Distingue a relixión oficial de Roma dos cultos privados, e explica os trazos que lles son propios

CSC - CCEC
CMCCT

Bloque 4. Arte

Tema 1 Fundamentos da arte clásica

Competencias

Obxectivos

I - b

Criterios de avaliación

Coñecer as características fundamentais da arte clásica e relacionar manifestacións artísticas actuais cos seus modelos clásicos

Estándares de aprendizaxe

a. Recoñece os trazos básicos da arte clásica nas manifestacións artísticas antigas e actuais
b. Realiza eixes cronolóxicos e sitúa neles aspectos relacionados coa arte grecolatina, asociándoos a outras manifestacións culturais ou a fitos históricos

CD - CCEC
CMCCT

Tema 2 Arquitectura en Grecia e Roma: tipos de edificios e ordes arquitectónicas

Obxectivos

I

Criterios de avaliación

Identificar as características máis salientables da arquitectura grecorromana en relación cos edificios máis singulares

Estándares de aprendizaxe

Recoñece as características esenciais das arquitecturas grega e romana, identificando en imaxes a orde arquitectónica á que pertencen distintos monumentos, para razoar a súa resposta

CD - CCEC
CMCCT

Tema 3 Escultura en Grecia e Roma: etapas, estilos e temáticas

Obxectivos

I

Criterios de avaliación

Coñecer as manifestacións escultóricas da arte grega e romana ao longo da Antigüidade e identificar a súa temática

Estándares de aprendizaxe

Recoñece esculturas gregas e romanas en imaxes, encádraas nun período histórico e identifica nelas motivos mitolóxicos, históricos ou culturais

CD - CCEC
CMCCT

Tema 4 Enxeñería romana: obras públicas e urbanismo. Vías romanas

Obxectivos	I - ñ	
Criterios de avaliación	Coñecer as creacións urbanísticas romanas, así como a súa rede viaria	
Estándares de aprendizaxe	Describe as características, os principais elementos e a función das grandes obras públicas romanas, explicando e ilustrando con exemplos a súa importancia para o desenvolvemento do Imperio e a súa influencia en modelos urbanísticos posteriores	CMCCT - CSC CD - CCEC

Tema 5 Herdanza clásica no patrimonio artístico

Obxectivos	e - ñ	
Criterios de avaliación	Coñecer e saber localizar os principais monumentos clásicos do patrimonio español e europeo	
Estándares de aprendizaxe	Localiza nun mapa os principais monumentos clásicos do patrimonio español e europeo, identificando a partir de elementos concretos o seu estilo e súa cronoloxía aproximada	CMCCT - CD CAA - CCEC

Bloque 5. Sociedade e vida cotiá**Tema 1** Organización política en Grecia e en Roma

Obxectivos	a	Competencias
Criterios de avaliación	Coñecer as características das principais formas de organización política presentes no mundo clásico, e establecer semellanzas e diferenzas entre elas	
Estándares de aprendizaxe	Nomea os principais sistemas políticos da antigüidade clásica e describe, dentro de cada un, a forma de distribución e o exercicio do poder, as institucións, o papel que estas desempeñan e os mecanismos de participación política	CCL CSC

Tema 2 Sociedade en Grecia e Roma: clases sociais

Obxectivos	g - h - ñ	
Criterios de avaliación	Coñecer as características e a evolución das clases sociais en Grecia e Roma	
Estándares de aprendizaxe	a. Describe a organización das sociedades grega e romana, explicando as características das clases sociais e os	CCL

aprendizaxe	<p>papeis asignados a cada unha, relacionando estes aspectos cos valores cívicos da época e comparándoos cos actuais</p> <p>b. Describe as principais características e a evolución dos grupos que compoñen as sociedades grega e romana</p>	CSC CSIEE
	Tema 3 A familia en Grecia e Roma	
Obxectivos	c - ñ	
Criterios de avaliación	Coñecer a composición da familia e os papeis asignados aos seus membros	
Estándares de aprendizaxe	Identifica e explica os papeis que desempeña dentro da familia cada un dos seus membros, identificando e explicando a través deles estereotipos culturais e comparándoos cos actuais	CCL CSC
	Tema 4 Vida cotiá en Grecia e Roma: vivenda, hixiene, alimentación, vestimenta e traballo	
Obxectivos	m	
Criterios de avaliación	Coñecer os trazos máis salientables da vida cotiá en Grecia e Roma	
Estándares de aprendizaxe	<p>a. Identifica e describe os tipos de vivenda, o modo de alimentación, os hábitos de hixiene e a vestimenta en Grecia e Roma</p> <p>b. Identifica e describe formas de traballo e relaciónaas cos coñecementos científicos e técnicos da época, e explica a súa influencia no progreso da cultura occidental</p>	CCL - CMCCT CD - CAA CSC
	Tema 5 Os espectáculos públicos en Grecia e Roma	
Obxectivos	d - ñ	
Criterios de avaliación	<p>a. Identificar as principais formas de lecer da antigüidade</p> <p>b. Relacionar e establecer semellanzas e diferenzas entre as manifestacións deportivas da Grecia Clásica e as actuais</p>	
Estándares de aprendizaxe	<p>a. Describe as principais formas de lecer das sociedades grega e romana, analizando a súa finalidade, os grupos aos que van dirixidas e a súa función no desenvolvemento da identidade social</p> <p>b. Explica a orixe e a natureza dos Xogos Olímpicos, comparándoos e destacando a súa importancia con respecto a outras festividades deste tipo existentes na época, e comenta o seu mantemento no mundo moderno, establecendo semellanzas e diferenzas entre os valores culturais aos que se asocian en cada caso</p>	CCL - CD CAA - CSC CSIEE

Bloque 6. Lingua e literatura

	Tema 1 Historia da escritura. Signos e materiais	Competencias
Obxectivos	e	
Criterios de avaliación	Coñecer a existencia de diversos tipos de escritura, distinguilos e comprender as súas funcións	
Estándares de aprendizaxe	Recoñece tipos de escritura, clasifícaos consonte a súa natureza e a súa función, e describe os trazos que os distinguen	CCL - CD CCEC
	Tema 2 Orixe do alfabeto. O alfabeto grego e o alfabeto romano	
Obxectivos	e - f	
Criterios de avaliación	a. Coñecer a orixe do alfabeto e distinguir os tipos de alfabetos usados na actualidade b. Recoñecer a presenza de elementos dos alfabetos grego e latino nos alfabetos actuais	
Estándares de aprendizaxe	a. Nomea e describe os trazos principais dos alfabetos máis utilizados no mundo occidental, diferenciándoos doutros tipos de escrituras, e explica a súa orixe b. Explica a influencia dos alfabetos grego e latino na formación dos alfabetos actuais, e sinala nestes últimos a presenza de determinados elementos tomados dos primeiros	CCL - CMCCT CD - CAA CCEC
	Tema 3 As linguas do mundo. O indoeuropeo e as súas familias lingüísticas	
Obxectivos	f - ñ - o	
Criterios de avaliación	Coñecer a orixe común das linguas indoeuropeas	
Estándares de aprendizaxe	a. Enumera e localiza nun mapa as principais ramas da familia das linguas indoeuropeas, sinalando os idiomas modernos que se derivan de cada unha e os aspectos lingüísticos que evidencian o seu parentesco b. Describe a evolución das linguas romances a partir do latín como un proceso histórico, explicando e ilustrando con exemplos os elementos que evidencian do xeito máis visible a súa orixe común e o parentesco existente entre elas	CCL CMCCT CD - CSC CCEC
	Tema 4 As linguas romances	
Obxectivos	l - ñ - o	
Criterios de avaliación	Identificar as linguas europeas romances e non romances, e localizalas nun mapa	
Estándares de aprendizaxe	Identifica as linguas que se falan en Europa e en España, diferenciando pola súa orixe as romances e as non	CCL - CD

aprendizaxe	romances, e delimita nun mapa as zonas onde se utilizan	CAA - CSC
	Tema 5 Composición e derivación culta de orixe grega e latina	
Obxectivos	h - ñ - o	
Criterios de avaliación	Identificar a orixe grecolatina do léxico das linguas de España e doutras linguas modernas	
Estándares de aprendizaxe	a. Recoñece e explica o significado dalgúns dos helenismos e latinismos máis frecuentes utilizados no léxico das linguas faladas en España e doutras linguas modernas, e explica o seu significado a partir do termo de orixe b. Explica o significado de palabras a partir da súa descomposición e da análise etimolóxica das súas partes	CCL CAA
	Tema 6 Latinismos, palabras patrimoniais, cultismos e semicultismos	
Obxectivos	e - ñ - o	
Criterios de avaliación	Distinguir e identificar latinismos, cultismos, semicultismos e termos patrimoniais	
Estándares de aprendizaxe	a. Identifica e diferencia con seguridade cultismos, semicultismos e termos patrimoniais, en relación co termo de orixe sen, necesidade de consultar dicionarios nin outras fontes de información b. Coñece o significado das principais locucións latinas de uso actual	CCL CD CAA
	Tema 7 Principais regras de evolución fonética do latín ao galego e ao castelán	
Obxectivos	f - l - ñ - o	
Criterios de avaliación	Facer evolucións desde o latín ao galego e ao castelán, tendo en conta os fenómenos fonéticos	
Estándares de aprendizaxe	a. Explica os procesos de evolución dalgúns termos desde o étimo latino ata os seus respectivos derivados nas linguas romances, describindo algúns dos fenómenos fonéticos producidos e ilustrándoos con outros exemplos b. Realiza evolucións do latín ao galego e ao castelán aplicando as regras fonéticas de evolución	CCL CAA
	Tema 8 Léxico grecolatino na linguaxe científica e técnica	
Obxectivos	f	
Criterios de avaliación	Coñecer e utilizar con propiedade terminoloxía científico-técnica de orixe grecolatina	
Estándares de aprendizaxe	Explica a partir da súa etimoloxía termos de orixe grecolatina propios da linguaxe científico-técnica e sabe usalos con propiedade	CCL CAA

Tema 9 Presenza das linguas clásicas nas linguas modernas

Obxectivos	h - ñ - o	
Criterios de avaliación	Constatar o influxo das linguas clásicas en linguas non derivadas delas	
Estándares de aprendizaxe	Demostra o influxo do latín e o grego sobre as linguas modernas servíndose de exemplos para ilustrar o mantemento nestas de elementos léxicos morfolóxicos e sintácticos herdados das primeiras	CCL CAA

Tema 10 Xéneros literarios grecolatinos: autores e obras principais

Obxectivos	I	
Criterios de avaliación	a. Coñecer as principais características dos xéneros literarios grecolatinos e a súa influencia na literatura posterior b. Coñecer os fitos esenciais das literaturas grega e latina como base literaria da cultura europea e occidental	
Estándares de aprendizaxe	a. Describe as características esenciais dos xéneros literarios grecolatinos e recoñece a súa influencia na literatura posterior b. Nomea os autores máis representativos da literatura grecolatina, encádraos no seu período histórico e cita as súas obras máis coñecidas	CCL CAA CCEC

Bloque 7. Pervivencia na actualidade**Tema 1** Civilización grecolatina nas artes e na organización social e política actual

Obxectivos	I - n - ñ	Competencias
Criterios de avaliación	Recoñecer a presenza da civilización clásica nas artes e na organización social e política	
Estándares de aprendizaxe	Sinala e describe algúns aspectos básicos da cultura e a civilización grecolatina que perviviron ata a actualidade, demostrando a súa vixencia nunha e noutra época mediante exemplos	CCL CAA

Tema 2 Mitoloxía e temas lexendarios nas manifestacións artísticas actuais

Obxectivos	I - n - ñ	
Criterios de avaliación	Coñecer a pervivencia da mitoloxía e os temas lexendarios nas manifestacións artísticas actuais	
Estándares de aprendizaxe	Demostra a pervivencia da mitoloxía e os temas lexendarios mediante exemplos de manifestacións artísticas	CAA

aprendizaxe	contemporáneas nas que están presentes estes motivos	CCEC
	Tema 3 Historia de Grecia e Roma e a súa presenza no noso país	
Obxectivos	I - ñ	
Criterios de avaliación	Identificar os aspectos máis importantes da historia de Grecia e Roma e a súa presenza no noso país e recoñecer as pegadas da cultura romana en diversos aspectos da civilización actual	
Estándares de aprendizaxe	Enumera e explica algúns exemplos concretos nos que se pon de manifesto a influencia que o mundo clásico tivo na historia e as tradicións do noso país	CCL CSC
	Tema 4 Traballos de investigación sobre a civilización clásica na nosa cultura	
Obxectivos	b - e	
Criterios de avaliación	Realizar traballos de investigación sobre a pervivencia da civilización clásica na contorna, utilizando as tecnoloxías da información e a comunicación	
Estándares de aprendizaxe	Utiliza as tecnoloxías da información e a comunicación para recabar información e realizar traballos de investigación acerca da pervivencia da civilización clásica na nosa cultura	CD CAA

Actividades de aprendizaxe. Instrumentos e procedementos de avaliación. Cultura Clásica - ESO

Bloque 1. Xeografía

Temporalización	Estándares 1-2 (2 de 50)	Criterios de cualificación e instrumentos de avaliación				
		Grao mínimo consecución	Peso	Actividades aprendizaxe	Instrumentos avaliación	Procedementos avaliación
Tema 1	Marco xeográfico das civilizacións grega e romana					
1º trimestre setembro	1. Sinala sobre un mapa o marco xeográfico en que se sitúan en distintos períodos as civilizacións grega e romana, delimitando o seu ámbito de influencia, establecendo conexións con outras culturas próximas e situando con precisión puntos xeográficos, cidades ou restos arqueolóxicos coñecidos pola súa relevancia histórica	100%	2%	Elaboración de mapas Proxectos de traballo individual	Observación Posta en común Proba escrita	Rexistro Avaliación común
1º trimestre	2. Enumera aspectos do marco xeográfico	50%	2%	Traballo individual	Posta en común	Rexistro

setembro	que poden ser considerados determinantes no desenvolvemento das civilizacións grega e latina, e achega exemplos para ilustrar e xustificar as súas formulacións					
----------	---	--	--	--	--	--

Bloque 2. Historia

Temporalización	Estándares 3-9 (7 de 48)	Criterios de cualificación e instrumentos de avaliación				
		Grao mínimo consecución	Peso	Actividades aprendizaxe	Instrumentos avaliación	Procedementos avaliación
Tema 1	Marco histórico da civilización grega: das civilizacións minoica e micénica ao mundo helenístico					
1º trimestre outubro	3.Sabe enmarcar determinados feitos históricos na civilización grega e no período histórico correspondente, pondoos en contexto e relacionándoos con outras circunstancias contemporáneas	50%	2%	Asimilación de conceptos Exposición acontecementos Cronoloxía acontecementos	Observación Posta en común Redacción	Rexistro Avaliación común
	4.Distingue con precisión as etapas da historia de Grecia, nomeando e situando no tempo os principais fitos asociados a cada unha delas	100%	2%	Interpretación de liñas cronolóxicas	Preguntas de resposta curta Preguntas opción múltiple	Rexistro
1º trimestre outubro	5.Explica o proceso de transición que se produce entre as etapas da historia de Grecia, describindo as circunstancias que interveñen no paso de unhas a outras	50%	1%	Exercicios de emparellamento	Observación	Rexistro
	6.Elabora eixes cronolóxicos en que se representen fitos históricos salientables, consultando ou non fontes de información	100%	2%	Elaboración de eixos cronolóxicos	Observación Proba escrita	Rexistro Avaliación común
	7.Sitúa dentro dun eixe cronolóxico o marco histórico en que se desenvolve a civilización grega, sinalando períodos e identificando en cada un as conexións máis importantes que presentan con outras civilizacións	50%	2%	Completar eixos cronolóxicos		
Tema 2	Marco histórico da civilización romana: Monarquía, República e Imperio					
1º trimestre novembro	3.Sabe enmarcar determinados feitos históricos na civilización romana e no período histórico correspondente, pondoos en contexto e relacionándoos con outras circunstancias contemporáneas	50%	2%	Asimilación de conceptos Exposición acontecementos Cronoloxía acontecementos	Observación Posta en común Redacción	Rexistro Avaliación común

	4.Distingue con precisión as etapas da historia de Roma, nomeando e situando no tempo os principais fitos asociados a cada unha delas	100%	2%	Interpretación de liñas cronolóxicas	Preguntas de resposta curta Preguntas opción múltiple	Rexistro
	5.Explica o proceso de transición que se produce entre as etapas da historia de Roma, describindo as circunstancias que interveñen no paso de unhas a outras	50%	1%	Exercicios de emparellamento	Observación	Rexistro
1º trimestre novembro	6.Elabora eixos cronolóxicos en que se representen fitos históricos salientables, consultando ou non fontes de información	100%	2%	Elaboración de eixos cronolóxicos	Observación Proba escrita	Rexistro Avaliación común
	7.Sitúa dentro dun eixe cronolóxico o marco histórico en que se desenvolve a civilización romana, sinalando períodos e identificando en cada un as conexións máis importantes que presentan con outras civilizacións	50%	2%	Completar eixos cronolóxicos		
1º trimestre decembro	8.Explica a romanización de Hispania e Gallaecia, describindo as súas causas e delimitando as súas fases	50%	2%	Búsqueda de información Elaboración de esquema	Traballo de clase	Posta en común
	9.Enumera, explica e ilustra con exemplos os aspectos fundamentais que caracterizan o proceso da romanización de Hispania e Gallaecia, sinalando a súa influencia na historia posterior do noso país	25%	2%	Fotografías con exemplos Mapas e esquemas	Traballo de clase	Posta en común

Bloque 3. Mitoloxía

Temporalización	Estándares 10-16 (7 de 41)	Criterios de cualificación e instrumentos de avaliación				
		Grao mínimo consecución	Peso	Actividades aprendizaxe	Instrumentos avaliación	Procedementos avaliación
Tema 1	O panteón grego e romano					
2º trimestre xaneiro	10.Pode nomear coa súa denominación grega e latina os principais deuses e heroes da mitoloxía grecolatina, sinalando os trazos que os caracterizan, os seus atributos e o seu ámbito de influencia, explicando a súa xenealoxía e establecendo as relacións entre os diferentes deuses	100%	3%	Cadro xeral do panteón grecorromano Paralelos grego-romano	Rexistro	Avaliación común
Tema 2	Mitos grecolatinos. Os heroes					

2º trimestre xaneiro	11. Identifica dentro do imaxinario mítico deuses, semideuses e heroes, e explica os principais aspectos que os diferencian	100%	2%	Táboas identificativas	Observación	Avaliación común
	12. Sinala semellanzas e diferenzas entre os mitos da antigüidade clásica e os pertencentes a outras culturas, comparando o seu tratamento na literatura ou na tradición relixiosa	25%	2%	Traballo de investigación	Posta en común	Rexistro
	13. Recoñece e ilustra con exemplos o mantemento do mítico e da figura do heroe na nosa cultura, analizando a influencia da tradición clásica neste fenómeno e sinalando as principais semellanzas e diferenzas que se observan entre ambos os tratamentos, asociándoas a outros trazos culturais propios de cada época	25%	1%	Traballo de investigación	Posta en común	Rexistro
	14. Recoñece referencias mitolóxicas nas artes plásticas, sempre que sexan claras e sinxelas, describindo, a través do uso que se fai destas, os aspectos básicos que en cada caso se asocian á tradición grecolatina	100%	3%	Análise de exemplos	Observación	Rexistro
Tema 3	Relixión grega					
2º trimestre febreiro	15. Enumera e explica as principais características da relixión grega, pondoas en relación con outros aspectos básicos da cultura helénica e establecendo comparacións con manifestacións relixiosas propias doutras culturas	25%	1%	Exposición na clase	Rexistro	Avaliación común
Tema 4	Relixión romana: culto público e privado					
2º trimestre febreiro	16. Distingue a relixión oficial de Roma dos cultos privados, e explica os trazos que lles son propios	50%	1%	Esquemas dos cultos	Rexistro	Avaliación común

Bloque 4. Arte

Temporalización	Estándares 17-22 (6 de 34)	Criterios de cualificación e instrumentos de avaliación				
		Grao mínimo consecución	Peso	Actividades aprendizaxe	Instrumentos avaliación	Procedementos avaliación
Tema 1	Fundamentos da arte clásica					

2º trimestre febreiro	17.Recoñece os trazos básicos da arte clásica nas manifestacións artísticas antigas e actuais	100%	3%	Elaboración de esquemas Comentario obras actuais	Observación	Avaliación común
	18.Realiza eixes cronolóxicos e sitúa neles aspectos relacionados coa arte grecolatina, asociándoos a outras manifestacións culturais ou a fitos históricos	75%	2%	Elaboración de eixos cronolóxicos		
Tema 2	Arquitectura en Grecia e Roma: tipos de edificios e ordes arquitectónicas					
2º trimestre febreiro	19.Recoñece as características esenciais das arquitecturas grega e romana, identificando en imaxes a orde arquitectónica á que pertencen distintos monumentos, para razoar a súa resposta	100%	2%	Elaboración de esquemas Comentario diapositivas	Posta en común Proba escrita	Rexistro
Tema 3	Escultura en Grecia e Roma: etapas, estilos e temáticas					
2º trimestre marzo	20.Recoñece esculturas gregas e romanas en imaxes, encádraas nun período histórico e identifica nelas motivos mitolóxicos, históricos ou culturais	100%	2%	Elaboración de esquemas Comentario diapositivas	Posta en común Proba escrita	Rexistro
Tema 4	Enxeñería romana: obras públicas e urbanismo. Vías romanas					
2º trimestre marzo	21.Describe as características, os principais elementos e a función das grandes obras públicas romanas, explicando e ilustrando con exemplos a súa importancia para o desenvolvemento do Imperio e a súa influencia en modelos urbanísticos posteriores	75%	2%	Elaboración de esquemas Comentario diapositivas	Observación Posta en común	Rexistro
Tema 5	Herdanza clásica no patrimonio artístico					
2º trimestre marzo	22.Localiza nun mapa os principais monumentos clásicos do patrimonio español e europeo, identificando a partir de elementos concretos o seu estilo e súa cronoloxía aproximada	100%	2%	Búsqueda de exemplos Elaboración de mapa	Traballo de investigación Comentario de imáxenes	Rexistro

Bloque 5. Sociedade e vida cotiá

Temporalización	Estándares 23-30 (8 de 28)	Criterios de cualificación e instrumentos de avaliación				
		Grao mínimo consecución	Peso	Actividades aprendizaxe	Instrumentos avaliación	Procedementos avaliación
Tema 1	Organización política en Grecia e en Roma					

3º trimestre abril	23.Nomea os principais sistemas políticos da antigüidade clásica e describe, dentro de cada un, a forma de distribución e o exercicio do poder, as institucións, o papel que estas desempeñan e os mecanismos de participación política	50%	2%	Elaboración de esquemas Comentario de textos	Observación Posta en común	Rexistro Avaliación común
Tema 2	Sociedade en Grecia e Roma: clases sociais					
3º trimestre abril	24.Describe a organización das sociedades grega e romana, explicando as características das clases sociais e os papeis asignados a cada unha, relacionando estes aspectos cos valores cívicos da época e comparándoos cos actuais	50%	1%	Pirámide social Lectura de textos	Posta en común	Rexistro
	25.Describe as principais características e a evolución dos grupos que compoñen as sociedades grega e romana	25%	1%	Cadros clasificatorios Redacción dun texto	Posta en común	Rexistro
Tema 3	A familia en Grecia e Roma					
3º trimestre abril	26.Identifica e explica os papeis que desempeña dentro da familia cada un dos seus membros, identificando e explicando a través deles estereotipos culturais e comparándoos cos actuais	25%	1%	Traballo individual ou de grupos	Posta en común	Táboa valorativa
Tema 4	Vida cotiá en Grecia e Roma: vivenda, hixiene, alimentación, vestimenta e traballo					
3º trimestre abril	27.Identifica e describe os tipos de vivenda, o modo de alimentación, os hábitos de hixiene e a vestimenta en Grecia e Roma	50%	1%	Traballo individual ou de grupos	Posta en común	Táboa valorativa
	28.Identifica e describe formas de traballo e relacións cos coñecementos científicos e técnicos da época, e explica a súa influencia no progreso da cultura occidental	25%	1%	Traballo individual ou de grupos	Posta en común	Táboa valorativa
Tema 5	Os espectáculos públicos en Grecia e Roma					
3º trimestre abril	29.Describe as principais formas de lecer das sociedades grega e romana, analizando a súa finalidade, os grupos aos que van dirixidas e a súa función no desenvolvemento da identidade social	50%	1%	Esquema tipos de ocio Recintos ou edificios dos distintos tipos de ocio	Traballo de aplicación e síntesis	Táboa valorativa
	30.Explica a orixe e a natureza dos Xogos Olímpicos, comparándoos e destacando a súa importancia con respecto a outras festividades deste tipo existentes na época, e comenta o seu mantemento no mundo moderno, establecendo semellanzas e diferenzas entre os valores culturais aos que	50%	1%	Investigación Lecturas	Exposición de traballos	Táboa valorativa

	se asocian en cada caso					
--	-------------------------	--	--	--	--	--

Bloque 6. Lingua e literatura

Temporalización	Estándares 31-46 (16 de 20)	Criterios de cualificación e instrumentos de avaliación				
		Grao mínimo consecución	Peso	Actividades aprendizaxe	Instrumentos avaliación	Procedementos avaliación
Tema 1	Historia da escritura. Signos e materiais					
3º trimestre maio	31.Recoñece tipos de escritura, clasifícaos consonte súa natureza e a súa función, e describe os trazos que os distinguen	50%	2%	Investigación Comentario de imáxenes	Traballos dos distintos tipos de escritura	Táboa valorativa
Tema 2	Orixe do alfabeto. O alfabeto grego e o alfabeto romano					
3º trimestre maio	32.Nomea e describe os trazos principais dos alfabetos máis utilizados no mundo occidental, diferenciándoos doutros tipos de escrituras, e explica a súa orixe	50%	2%	Comparación e comentario distintos tipos de escritura	Observación	Rexistro
	33.Explica a influencia dos alfabetos grego e latino na formación dos alfabetos actuais, e sinala nestes últimos a presenza de determinados elementos tomados dos primeiros	50%	2%	Estudo do alfabeto grego Prácticas de escritura	Proba escrita	Avaliación común
Tema 3	As linguas do mundo. O indoeuropeo e as súas familias lingüísticas					
3º trimestre maio	34.Enumera e localiza nun mapa as principais ramas da familia indoeuropea, sinalando os idiomas modernos que se derivan de cada unha e os aspectos lingüísticos que evidencian o seu parentesco	75%	2%	Mapa lingüístico Cadro clasificatorio	Traballo de grupo	Rexistro
	35.Describe a evolución das linguas romances a partir do latín como un proceso histórico, explicando e ilustrando con exemplos os elementos que evidencian do xeito máis visible a súa orixe común e o parentesco existente entre elas	75%	2%	Comparación familia indoeuropea e familia romance	Búsqueda de exemplos E exercicios cooperativos	Observación Caderno de aula
Tema 4	As linguas romances					
3º trimestre maio	36.Identifica as linguas que se falan en Europa e en España, diferenciando pola súa orixe as romances e as non romances, e delimita nun mapa as zonas onde se utilizan	100%	2%	Mapa lingüístico Cadro clasificatorio	Traballo de grupo	Rexistro
Tema 5	Composición e derivación culta de orixe grega e latina					

3º trimestre maio	37.Recoñece e explica o significado dalgúns dos helenismos e latinismos máis frecuentes utilizados no léxico das linguas faladas en España e doutras linguas modernas, e explica o seu significado a partir do termo de orixe	100%	2%	Investigación léxica Táboas morfolóxicas Exercicios de etimoloxías Comparación de linguas	Posta en común	Rexistro
	38.Explica o significado de palabras a partir da súa descomposición e da análise etimolóxica das súas partes	75%	2%		Proba escrita	Avaliación común
Tema 6	Latinismos, palabras patrimoniais, cultismos e semicultismos					
3º trimestre maio	39.Identifica e diferencia con seguridade cultismos, semicultismos e termos patrimoniais, en relación co termo de orixe sen, necesidade de consultar dicionarios nin outras fontes de información	50%	2%	Definición e clasificación do léxico	Exercicios de asociación e clasificación	Caderno de clase
	40.Coñece o significado das principais locucións latinas de uso actual	75%	2%	Investigación de aforismos	Comentario de aforismos	Proba oral
Tema 7	Principais regras de evolución fonética do latín ao galego e ao castelán					
3º trimestre xuño	41.Explica os procesos de evolución dalgúns termos desde o étimo latino ata os seus respectivos derivados nas linguas romances, describindo algúns dos fenómenos fonéticos producidos e ilustrándoos con outros exemplos	50%	2%	Esquemas regras de evolución Comentario de exemplos	Exercicios de léxico	Proba escrita
	42.Realiza evolucións do latín ao galego e ao castelán aplicando as regras fonéticas de evolución	50%	2%			
Tema 8	Léxico grecolatino na linguaxe científica e técnica					
3º trimestre xuño	43.Explica a partir da súa etimoloxía termos de orixe grecolatina propios da linguaxe científico-técnica e sabe usalos con propiedade	75%	2%	Cadros etimolóxicos Familias léxicas	Exercicios de asociación Definicións	Caderno de clase
Tema 9	Presenza das linguas clásicas nas linguas modernas					
3º trimestre xuño	44.Demostra o influxo do latín e o grego sobre as linguas modernas servíndose de exemplos para ilustrar o mantemento nestas de elementos léxicos morfolóxicos e sintácticos herdados das primeiras	50%	2%	Listas de palabras Comentario de exemplos	Traballo de clase Posta en común	Observación Rexistro
Tema 10	Xéneros literarios grecolatinos: autores e obras principais					
3º trimestre xuño	45.Describe as características esenciais dos xéneros literarios grecolatinos e recoñece a súa influencia na literatura posterior	75%	2%	Lecturas e comentarios de textos	Clasificación de textos Comentario literario	Proba escrita

	46.Nomea os autores máis representativos da literatura grecolatina, encádraos no seu período histórico e cita as súas obras máis coñecidas	75%	2%	Esquemas por cronoloxía e por xéneros	Traballo de clase	Táboa valorativa Proba escrita
--	--	-----	----	---------------------------------------	-------------------	-----------------------------------

Bloque 7. Pervivencia na actualidade

Temporalización	Estándares 47-50 (4 de 4)	Criterios de cualificación e instrumentos de avaliación				
		Grao mínimo consecución	Peso	Actividades aprendizaxe	Instrumentos avaliación	Procedementos avaliación
Tema 1	Civilización grecolatina nas artes e na organización social e política actual					
Todo o curso	47.Sinala e describe algúns aspectos básicos da cultura e a civilización grecolatina que perviviron ata a actualidade, demostrando a súa vixencia nunha e noutra época mediante exemplos	100%	2%	Aplicación e comparación do estudado co presente	Observación	Rexistro
Tema 2	Mitoloxía e temas lexendarios nas manifestacións artísticas actuais					
Todo o curso	48.Demostra a pervivencia da mitoloxía e os temas lexendarios mediante exemplos de manifestacións artísticas contemporáneas nas que están presentes estes motivos	50%	2%	Aplicación e comparación do estudado co presente	Observación	Rexistro
Tema 3	Historia de Grecia e Roma e a súa presenza no noso país					
Todo o curso	49.Enumera e explica algúns exemplos concretos nos que se pon de manifesto a influencia que o mundo clásico tivo na historia e as tradicións do noso país	50%	1%	Aplicación e comparación do estudado co presente	Observación	Rexistro
Tema 4	Traballos de investigación sobre a civilización clásica na nosa cultura					
Todo o curso	50.Utiliza as tecnoloxías da información e a comunicación para recabar información e realizar traballos de investigación acerca da pervivencia da civilización clásica na nosa cultura	100%	2%	Aplicación e comparación do estudado co presente	Observación	Rexistro

8.2. Orientacións metodolóxicas

As propostas pedagóxicas para esta etapa elaboraranse desde a consideración da atención á diversidade e do acceso de todo o alumnado á educación común, arbitrando métodos que teñan en conta os diferentes ritmos de aprendizaxe, favorezan a capacidade de aprender por si mesmos e promovan a aprendizaxe en equipo. A metodoloxía didáctica neste etapa será fundamentalmente activa e participativa, favorecendo o traballo individual e cooperativo do alumnado así como o logro dos obxectivos e das competencias correspondentes. Procurarase o traballo en equipo do profesorado co obxecto de proporcionar un enfoque multidisciplinar do proceso educativo, garantindo a coordinación de todos os membros do equipo docente de cada grupo. Prestarase unha atención especial á adquisición e o desenvolvemento das competencias e fomentarse a correcta expresión oral e escrita. A lectura constitúe un factor fundamental para o desenvolvemento das competencias clave; é de especial relevancia o desenvolvemento de estratexias de comprensión, utilización e avaliación crítica de diferentes formas de información, de todo tipo de textos e imaxes, en todo tipo de soportes e formatos. Coa finalidade de promover a comprensión lectora e de uso da información, dedicarase un tempo a lectura na práctica docente. Promoverase a integración e uso das Tecnoloxías da Información e a Comunicación na aula, como recurso metodolóxico eficaz para desenvolver as tarefas de ensino e aprendizaxe. Para unha adquisición eficaz das competencias e a súa integración efectiva no currículo, deberán deseñarse actividades de aprendizaxe integradas que lle permitan ao alumnado avanzar cara aos resultados de aprendizaxe de máis dunha competencia ao mesmo tempo. Para isto, aproveitaráanse as posibilidades que ofrecen as metodoloxías de proxectos, entre outras, así como os recursos e actividades da biblioteca escolar.

O estudo da Cultura Clásica enfocarase do seguinte modo: a partir da lectura dun texto clásico pertencente ao mundo mitolóxico, literario ou filosófico, ponse ao alumnado en contacto coas características fundamentais das civilizacións clásicas. Na presentación e introdución do mundo clásico, intervén tamén a observación de formas de organización social, política e relixiosa, así como o estudo dos principais aspectos históricos, culturais e artísticos das culturas grega e latina. Deste xeito exponse comparacións e a posibilidade de contrastar os devanditos aspectos, para comprender a súa evolución e como se transformaron nas formas actuais de organización. Por outra banda, propónse tamén a ampliación do propio vocabulario e a mellora da comprensión e expresión dos alumnos mediante a realización de exercicios variados sobre léxico. Co estudo e a observación dos mecanismos de formación de palabras das linguas clásicas, o alumnado logrará aplicar os mesmos recursos ao estudo e manexo da súa lingua materna. Do mesmo xeito, e a través da lectura de textos específicos, poderá comprobar a procedencia clásica da maioría de termos relacionados cos distintos campos do saber humano.

Preténdese, pois, que os alumnos, a través dun estudo diacrónico da Cultura Clásica, cheguen a recoñecer as súas raíces lingüísticas e culturais; sexan

capaces de situarse historicamente no momento en que se producen e no actual, para poder valorar todos os aspectos estudados a través da súa evolución. Todo iso pode exporse tendo en conta a bagaxe cultural e lingüística do alumno e coa pretensión de mostrarlle novos patróns expresivos que amplíen as súas posibilidades de comunicación na sociedade. Terán importancia a linguaxe que se empregue e a calidade e adecuación dos textos que se utilicen en clase, tanto os pertencentes á Cultura Clásica como os textos actuais que se introduzan para establecer as comparacións oportunas. Ao mesmo tempo, débese cultivar o aprecio polas diferentes culturas e linguas e o respecto pola realidade plurilingüe e multicultural de España como produto directo da presenza e pervivencia da cultura clásica.

8.3. Materiais e recursos didácticos

Durante o devir da aprendizaxe desta materia, débese procurar un estudo da Cultura Clásica que permita ao alumnado descubrir as posibilidades que ofrece a lectura de textos como fontes de información sobre a Antigüidade, que sexan á súa vez punto de partida do desenvolvemento da expresividade e a creatividade. É necesario tamén contribuír á reflexión sistemática sobre a linguaxe, co fin de mellorar e enriquecer a súa competencia comunicativa e a súa aplicación na aprendizaxe doutras linguas.

Preténdese que o alumnado entre en contacto con esta materia tendo en conta tres obxectivos principais: a introdución do estudo do mundo e cultura clásicos; a aproximación ao coñecemento das linguas clásicas, e a constatación da presenza e pervivencia das realidades grecolatinas na sociedade occidental actual.

Así mesmo, poténciase a comprensión lectora dos alumnos mediante gran variedade de actividades:

1. Análise da estrutura de textos diversos, identificación de elementos e trazos culturais (mitoloxía, literatura, relixiosidade, organización social...)
2. Localización e comparación das ideas esenciais que presentan os textos clásicos, confrontándoas sempre con textos das culturas posteriores e contemporáneas para observar a pervivencia e evolución dos xéneros literarios (temas, personaxes...)

Neste mesmo eixo, estímúlase a expresión oral e escrita con actividades diversas:

1. Realización de debates e coloquios sobre os aspectos socioculturais traballados, para incentivar aos alumnos e fomentar o seu espírito crítico.
2. Planificación e elaboración de sinxelos traballos de investigación, etc.

Ofrécese unha visión da chegada e permanencia das culturas grega e latina na nosa península. Mediante a observación de mapas, a lectura de textos breves e o seu comentario, o alumno aproximarase ao legado cultural que perdurou ata os nosos días, traballando distintos aspectos:

1. A localización e o recoñecemento das principais colonias gregas e os posteriores asentamentos romanos.
2. A observación e valoración dos restos arqueolóxicos presentes na xeografía peninsular.
3. O coñecemento da organización social, política e económica das provincias romanas, remarcando aspectos curiosos sobre urbanización, trazado de calzadas, construción de acueductos, etc.
4. A constatación da orixe das cidades a través do recoñecemento de topónimos, etc.

Mediante o apartado de Literatura, pretendemos presentar ao alumnado os trazos específicos dos grandes xéneros literarios a través da presentación dos seus máximos expoñentes (obras e autores), ofrecendo fragmentos de obras literarias clásicas traducidas e poñendo diversas actividades que permiten a

investigación, selección e plasmación da información achada; así como o rastrexo de tópicos, temas e personaxes nas manifestacións literarias e artísticas posteriores e contemporáneas.

No apartado de pervivencia das linguas (Bloque 6, Tema 9: Presenza das linguas clásicas nas linguas modernas) contéplanse os seguintes aspectos:

1. Ampliar o vocabulario dos alumnos a través da observación de termos grecolatinos, que poden clasificarse nos distintos campos do saber e que poden traballarse a partir da selección de textos clásicos e, tamén, de textos da vida escolar e cotiá (libros de texto doutras materias, artigos científicos, cinema...)
2. Preséntase tamén unha primeira aproximación para observar a evolución sufrida polas linguas grega e latina, que desembocou no nacemento das diversas linguas románicas.

Búscase unha maneira de aproximar as linguas clásicas aos alumnos, de modo que as contemplan como algo vivo e cambiante, e deixar no esquecemento o tópico de linguas mortas.

8.4. Criterios de avaliación e cualificación

Os referentes para a comprobación do grao de adquisición das competencias e o logro dos obxectivos na avaliación da materia serán os criterios de avaliación e estándares de aprendizaxe avaliáveis que figuran no epígrafe 8.1 desta programación didáctica. A avaliación do proceso de aprendizaxe do alumnado de ESO será continua, formativa e integradora. Garantirase o dereito dos alumnos a una avaliación obxectiva e a que a súa dedicación, esforzo e rendemento sexan valorados e recoñecidos con obxectividade. No proceso de avaliación continua, cando o progreso dun alumno non sexa o adecuado, estableceranse medidas de reforzo educativo. Estas medidas adoptaranse en calquera momento do curso, tan pronto como se detecten as dificultades e estarán dirixidas a garantir a adquisición das competencias imprescindibles para continuar o proceso educativo.

Polo que respecta aos criterios de cualificación, o profesor utiliza unha actilla co calendario de clases e a lista de alumnos, onde vai tomando nota ao longo do trimestre dos diversos resultados das probas que se van facendo, das actuacións en clase de cada alumno, das súas achegas ao progreso na materia. Todo este material de avaliación será tido en conta para obter unha nota que atenda a todos eses aspectos de acordo coa ponderación seguinte:

- Exames escritos = 40%
- Traballos e tarefas de clase = 20%
- Colaboración en clase e deberes e materia ao día = 20%
- Programa de lecturas = 10%
- Exercicios a través das TIC = 10%

Utilizarase ademais, en paralelo, a cualificación numérica dos diversos estándares de aprendizaxe de acordo cos pesos a eles asignados nesta programación.

Ademais a nota pode verse incrementada aínda nun 10% (se cabe) para aqueles alumnos que acheguen tarefas e traballos voluntarios de ampliación ou profundización, en calquera soporte e formato, que complementen a materia dada, segundo as súas aptitudes e intereses persoais.

Neste punto hai que estar moi atento á calidade, personalidade e orixinalidade do traballo presentado, pois máis a miúdo do desexable, o alumnado presenta como traballos meras copias sacadas de internet nas que ás veces nin sequera leu nin entendeu o que di.

Teranse tamén en conta uns criterios mínimos de boa presentación, tal como se recolle na avaliación por competencias. Unha mala cualificación neste campo pode chegar a supoñer ata un punto menos da nota global final de cada avaliación:

- limpeza, marxes, caligrafía lexible, correctas ortografía e expresión, nas tarefas escritas

- claridade, boa dicción, expresión e compostura correctas, nas tarefas orais
- adecuación aos estándares existentes para os diversos formatos e programas nas tarefas de soporte informático

8.5. Procedementos e instrumentos de avaliación

As unidades en que está dividido o temario están agrupadas en sete bloques. Estes formarán, de acordo coas tres avaliacións dos tres trimestres do curso, tres grupos de dous bloques respectivamente, porque o bloque 7, referido á pervivencia na actualidade, se tratará sempre ao longo do curso en todos e cada un dos temas dos restantes bloques.

Para o primeiro trimestre (bloques 1.Xeografía e 2.Historia), propóñense como mínimo dous exercicios: un primeiro moi ao principio para poder realizar unha avaliación inicial; e outro xa avanzado o trimestre para comprobar o grao de consolidación dos contidos e rectificar, se fose necesario, a metodoloxía empregada.

Na segunda avaliación, segundo trimestre, preténdese realizar exame para saber se os alumnos aprenderon os contidos dos bloques 3.Mitoloxía e 4.Arte. Pero, segundo o avance real do grupo e segundo o inspire e permita a materia, iranse articulando pequenos exercicios diversos que se acumularán na nota final desta avaliación. Os temas de mitoloxía e arte son, normalmente, aqueles nos que o alumnado mostra máis interese e maior capacidade de traballo, polo que tamén é normalmente máis doado avalialos e cualificalos.

No terceiro trimestre (bloques 5.Sociedade e vida cotiá e 6.Lingua e literatura), os temas do programa deberían poder abarcarse xa con certa maior madurez que permita un enfoque máis xeral nos exames, a fin de que o alumnado verifique o nivel que alcanzou.

Ao final do curso realizarase un exame global que permita ver se se alcanzaron os contidos mínimos e as competencias básicas.

Para a avaliación de cada trimestre, o profesor considerará tanto o interese e a participación do alumnado como o seu coñecemento sobre as diversas actividades realizadas. Con todo, o grupo indicará se convén facer máis exames ao longo de cada trimestre sobre asuntos puntuais ou pequenas prácticas. Cada día extraerase da materia dada en clase algún exercicio que os alumnos deberán preparar e presentar na clase seguinte. De maneira que a boa marcha do curso require continuidade e constancia no traballo diario. Seguirase unha metodoloxía activa que promova a ampla participación do alumno en clase. Faranse debates, preguntas para espertar a atención, actividades colectivas, etc. As explicacións dos conceptos fundamentais de cada unidade completaranse coa lectura e comentario dalgún texto, explicando as ideas fundamentais para facilitar a comprensión dos alumnos e o léxico para que amplíen o seu vocabulario. Prestarase atención especial ao léxico español e galego de orixe latina e grega. Os procedementos de composición e derivación de orixe clásica así como os latinismos veranse nas unidades nas que vaian aparecendo. O caderno do alumno, os traballos e as actividades extraescolares para o desenvolvemento das actividades propostas deberase

entregar no prazo debido; salvo caso de forza maior non se permitirán as entregas en data posterior á fixada. Utilizaranse amplamente todo tipo de medios audiovisuais.

Así pois, son moitos os elementos que axudan a unha fiel avaliación do alumnado ao longo de cada trimestre:

- a lectura de textos na aula
- a realización diaria de exercicios en privado ou en común
- a comprobación e corrección de exercicios na lousa
- a exposición dun asunto do tema por un alumno ante os seus compañeiros

A observación directa do traballo diario do alumno, que presenta a materia ao día e trae os seus deberes feitos, ou colabora en clase cando é pertinente, é un índice importante que afectará á nota de avaliación. Valorarase a súa participación activa en clase: atención, interese, esforzo, investigación, realización dos exercicios propostos.

Ademais dos exames establecidos por trimestre, os alumnos farán outras diversas probas escritas cando a marcha do grupo así o aconselle, cando se trate dalgún asunto máis complexo, ou cando o propio grupo o considere oportuno por algunha razón. De calquera modo, os exames escritos fixaranse sempre con certa antelación e previo consenso.

Certos asuntos do temario serven para estimular a investigación de novos materiais a través da rede, o que a miúdo se encargará aos diversos alumnos para potenciar o uso das novas tecnoloxías. En apoio do plan lector, tentarase extraer das lecturas un pequeno programa de literatura clásica ou relatos de tema clásico sobre os que tamén se fará comentario e exame.

8.6. Mínimos esixibles

Esta materia pretende unha formación básica e integral, de modo que os coñecementos que se van paulatinamente adquirindo son sempre base e alimento dun continuo proceso de aprendizaxe e maduración. Isto é mesmo aplicable aos contidos máis teóricos sobre a civilización clásica, que non pretenden senón dar unha imaxe global da cultura e historia que son xerme do noso mundo actual, da nosa cultura e da nosa maneira de entender o mundo entorno. É por elo que a avaliación será sempre continua, sen compartimentos estancos avaliábeis de forma illada; o que se traducirá, a efectos de cualificación do alumno, en que cada avaliación absorba e invalide a nota que se obtivo noutra anterior, de maneira que o aprobado da 3ª avaliación significará aprobado final do curso, á marxe da nota que se puido obter de forma particular na 2ª (o mesmo que esta deixa sen validez xa a nota da 1ª): é dicir, a nota final, en último termo, constata se ao longo do curso houbo un progresivo avance ou, ao contrario, abandono. Non fan falta, pois, exames de recuperación (salvo nalgún aspecto ou circunstancia excepcional), na medida en que o exercicio seguinte xa mostrará no seu momento se se asimilaron ou non os coñecementos previos.

O alumno estará en condicións de aprobar a materia cando demostre un aproveitamento das actividades de clase e dos controis realizados ao longo do curso. A avaliación será continua e serán moitas as notas para avaliar e do conxunto de todas elas extraerase a nota final. Por tanto, as notas dos controis poderanse ver modificadas, positiva ou negativamente, polo resto de notas da valoración dos procedementos e actitudes que o alumno mostre. Como xa se mencionou anteriormente, realizaranse probas tanto de teoría como de práctica, que facilitarán ao alumnado o proceso de recuperación dentro da avaliación continua. De maneira paralela, controlarase o traballo diario do alumno.

Os contidos mínimos para este curso serán os seguintes:

- Comprender os diversos tipos de escritura e a súa función
- Constatar a orixe grecolatina de palabras de uso común e do léxico científico e técnico das linguas modernas
- Identificar as linguas románicas e a súa distribución xeográfica
- Recoñecer na lingua propia os principais elementos lingüísticos das linguas clásicas
- Recoñecer os fitos esenciais da literatura grecolatina como base literaria da cultura europea e occidental
- Coñecer os principais deuses e lendas mitolóxicas do mundo grecolatino, para establecer semellanzas e diverxencias entre mitos e heroes antigos e actuais
- Ter unhas nocións básicas sobre xeografía e historia de Grecia e Roma
- Nocións mínimas sobre os principais sistemas de organización política e social de gregos e romanos

- Características principais da vida privada de gregos e romanos, confrontándoas coas actuais
- Recoñecemento das principais pegadas deixadas por gregos e romanos na nosa península e, a grandes liñas, en Europa
- Relacionar manifestacións artísticas de hoxe cos seus modelos clásicos
- Localizar os principais monumentos clásicos do noso patrimonio

O ensino da materia optativa Cultura Clásica terá como finalidade o desenvolvemento das seguintes capacidades:

1. Introducirse no estudo do mundo clásico a partir dos referentes actuais
2. Coñecer e utilizar con soltura terminoloxía científica e técnica de orixe grecolatina
3. Dispoñer de criterios de orientación para comprender fenómenos culturais, literarios, artísticos, políticos, filosóficos, científicos e técnicos de raíz grecolatina
4. Desenvolver a capacidade de razoamento e de crítica mediante o coñecemento da nosa tradición cultural
5. Valorar as achegas feitas por gregos e romanos á civilización europea e universal
6. Recoñecer a riqueza cultural inherente á diversidade lingüística, advertindo a orixe común da maioría das linguas de España e Europa
7. Constatar o influxo das linguas clásicas en linguas non derivadas delas
8. Verificar a pervivencia da tradición clásica nas culturas modernas
9. Consolidar a formación básica na área lingüística, co fin de poder manexar a lingua culta, oral e escrita
10. Utilizar adecuadamente as fontes das que se poden extraer informacións valiosas sobre a nosa tradición clásica, contando entre elas as tecnoloxías da información e comunicación

Grego - 1º de Bacharelato

Coa finalidade de atender á diversidade do alumnado, propóranse textos orixinais coa tradución cando o nivel de gramática da clase non sexa o adecuado. Neste caso, levaranse a cabo exercicios de comprensión sobre o texto en lingua grega. Outros textos presentarán notas adicionais de tradución, e estarán dirixidos a aqueles alumnos que teñan un grao adecuado de coñecementos da lingua grega. É recomendable que certas prácticas de tradución se realicen en grupo. Cando o grupo traduza o texto orixinal, pódense comparar as traducións e comentar os aspectos máis relevantes. Así mesmo, pode mostrarse ao alumnado dúas versións de traducións clásicas, para que eles vexan as diversas posibilidades e busquen a súa propia.

Os alumnos con maiores dificultades serán atendidos de modo específico, adecuando os exercicios ao seu nivel de comprensión e modificando ou engadindo tarefas máis sinxelas que permitan o seu avance co fin de, se é posible, achegalos finalmente ao nivel xeral do grupo ou, polo menos, ao nivel de coñecementos mínimos esixibles que permitan a súa recuperación.

A avaliación inicial, terminado o estudo do sistema de escritura, permitirá detectar que alumnos teñen maiores problemas para seguir a marcha do curso. Para eles realizaranse exercicios que repitan e consoliden o estudado ata o momento. Vixiarase con maior atención a súa capacidade de estudo e a realización dos deberes que se lles preparen e encarguen. Despois do alfabeto, os primeiros exercicios de declinación e de análise e tradución de frases son moi sinxelos e graduais, o que permitirá percibir os distintos ritmos de traballo dos distintos alumnos.

Grego - 2º de Bacharelato

Coa finalidade de atender á diversidade do alumnado, propóñense textos orixinais cunha breve explicación ao comezo sobre o seu contido para aqueles alumnos que non teñan o nivel de gramática adecuado ao do grupo. Esta explicación, ás veces, presentará por unha banda a tradución practicamente literal dalgunhas pasaxes fundamentais do texto en cuestión e, por outra, mostrará sempre un léxico co vocabulario necesario para traducilo. É recomendable tamén que leven a cabo exercicios de comprensión sobre o texto en lingua grega. Resulta moi interesante e á vez estimulante que algunhas prácticas de tradución se leven a cabo en grupo. Realizada a tradución, pódense comparar as solucións e comentar aqueles aspectos máis relevantes. Así mesmo, pode mostrarse ao alumnado varias versións de traducións clásicas, e consultar as súas opinións respecto diso, para que valoren o que ao seu xuízo mellora o resultado dunha tradución.

Aqueles que presenten dificultades maiores ou lagoas de gramática que debería saberse do curso anterior poderán solicitar do profesor esquemas, cadros de paradigmas e outro material complementario e de apoio que lles permita adecuarse á marcha do grupo. O profesor tentará preparar calquera material que lles poida parecer necesario para mellorar o seu rendemento ou corrixir as súas carencias.

Educación de persoas adultas

Se a marcha do grupo o aconsella, analizadas as dificultades específicas e as condicións de traballo que os alumnos da quenda de educación de adultos poidan presentar, poderase adaptar o currículo e adecuar o avance na materia ao seu ritmo de estudo.

Os contidos en xeral non terán tanto desenvolvemento nin profundización como na quenda de diúrno, aínda que, por outra banda, sendo maiores, precisan en xeral de menos tempo para comprender os conceptos e adquirir as mecánicas necesarias. Sen embargo os exames sempre terán en conta a menor carga horaria do nocturno e adaptaranse a eses tempos.

Cultura Clásica - ESO

A atención á diversidade de niveis, estilos e ritmos de aprendizaxe, e de intereses e capacidades presentes nas aulas plásmase de varias formas:

1. As secuencias de aprendizaxe expoñen o achegamento a novos contidos a través da evocación de coñecementos previos e a posta en relación dos contidos propios da materia cos doutras materias do currículo así como de situacións próximas á experiencia do alumnado, e favorecen a comprensión dos contidos e a súa xeneralización por medio de modelos, esquemas, etc. Con esta secuencia de aprendizaxe culmina o armazón que permitirá aos alumnos a asimilación dos conceptos, procedementos e valores.
2. Os textos expositivos están especialmente coidados para que se identifiquen as ideas esenciais e se poidan elaborar esquemas para organizar a información.
3. Os exercicios e actividades están secuenciados por niveis de dificultade de forma que facilitan a adquisición de competencias básicas a todos os alumnos. Segundo que actividades levan ao traballo en grupo, ao repaso ou á ampliación, e ao uso das tecnoloxías da información e comunicación.
4. Para atender ao alumnado con máis altas capacidades intelectuais, cada tema presentará un apéndice que permita ser usado como guía de investigación e ampliación dos asuntos tratados.
5. En cada tema destacaranse no traballo de clase os asuntos e os datos mínimos fundamentais que se esixirán aos alumnos con dificultades, permitindo ademais que estes se utilicen de formas diversas con distintos tipos de exercicios cos que os alumnos poidan deixar ver as súas capacidades: probas de test, exames descritivos, interrelación de coñecementos, pequenos traballos (literarios ou plásticos), tarefas de procura de información, imaxes e reflexo da cultura clásica en artes diversas, debates e comentarios de clase, explicación de vocabulario e etimoloxías, e, en xeral, calquera forma, ferramenta ou

soporte que cada alumno estime máis adecuado ás súas habilidades para plasmar os coñecementos adquiridos.

As actividades previstas concíbense como un abanico de suxestións para que o profesor seleccione as que lle parezan máis adecuadas para o desenvolvemento da programación e de paso poida atender de modo individualizado aos alumnos. A educación personalizada e individualizada pretende atender a todas as necesidades e niveis do alumnado. É dicir, debe ir dirixida tanto ao alumno considerado medio como ao que presenta dificultades para a aprendizaxe sen esquecer aos alumnos que polas súas aptitudes e intereses están por encima do termo medio.

Este será o punto de partida para deseñar as diferentes actividades, que estarán claramente diferenciadas en dous bloques:

- As actividades e textos básicos, tendentes ao desenvolvemento normal do currículo, incluídas nas diferentes unidades didácticas.
- Outros textos e actividades complementarios mediante soporte electrónico e procura en rede como material de apoio son suxestións entre as que o profesor poida seleccionar o máis adecuado para cada alumno ou grupo de alumnos de acordo coa súa contorna, capacidades, intereses ou co grao de consecución dos obxectivos propostos.

10. SEGUIMIENTO E RECUPERACIÓN DE MATERIAS PENDENTES

Tratándose o Grego de bacharelato de materia optativa, na que os grupos son xeralmente reducidos e moi próximo e directo o traballo de aula, non adoita darse a circunstancia de que haxa alumnos coa materia pendente. Pero se se dese o caso de que algún alumno elixise novamente Grego en 2º de bacharelato a pesar de ter pendente o Grego 1 do curso anterior, ou coa materia de primeiro curso pendente por cambio de modalidade, o profesor achegaralle esquemas gramaticais e tarefas de tradución pautada que lle faciliten o repaso da materia de 1º e ao mesmo tempo lle sirvan para mellorar e reforzar o seu avance mentres cursa a materia de 2º. En días alternos o profesor encargará ao alumno pendente unha tarefa que corraxirá e estudará con el na sesión seguinte: cada martes e xoves o alumno terá un novo exercicio que o profesor poderá corraxir nos días intermedios.

No caso da Cultura Clásica de ESO, si hai máis posibilidades de que haxa alumnos coa materia pendente. Este ano son doce os alumnos que, na convocatoria extraordinaria de setembro non aprobaron a Cultura Clásica, e algúns repetirán 3º, pois son varias as materias que lles quedaron pendentes, pero poderán repetir a Cultura Clásica ou cambiar de optativa; e outros pasarán de curso por imperativo legal (por ter xa repetido o curso ou ter a idade que lle obriga a pasar).

Si houbese alumnos de 4º ESO coa Cultura Clásica de 3º pendente, con eles realizaríase un plan para a preparación, seguimento e recuperación da materia, se se chega a acordo e móstranse interesados no proxecto seguinte:

Unha vez por semana o profesor entregará un material de traballo para que os alumnos acaden os mínimos esixibles de cada tema. O profesor supervisará o traballo dos alumnos e brindaralles a axuda que puideren requirirle. Coa recollida do traballo feito, se lles entregará o tema seguinte, e así sucesivamente ao longo do curso.

CONTIDOS (Temporalizados por avaliacións)

temporalización	examen	contidos
1º trimestre	xaneiro 2019	Bloque 1. Xeografía 1. Marco xeográfico da civilización grega 2. Marco xeográfico da civilización romana Bloque 2. Historia 1. Marco histórico da civilización grega: das civilizacións minoica e micénica ao mundo helenístico 2. Marco histórico da civilización romana: Monarquía, República e Imperio
2º trimestre	abril 2019	Bloque 3. Mitoloxía 1. O panteón grego e romano 2. Mitos grecolatinos. Os heroes 3. Relixión grega 4. Relixión romana: culto público e privado

		<p>Bloque 4. Arte</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Fundamentos da arte clásica 2. Arquitectura en Grecia e Roma: tipos de edificios e ordes arquitectónicas 3. Escultura en Grecia e Roma: etapas, estilos e temáticas 4. Enxeñería romana: obras públicas e urbanismo. Vías romanas 5. Herdanza clásica no patrimonio artístico
3º trimestre	maio 2019	<p>Bloque 5. Sociedade e vida cotiá</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Organización política en Grecia e en Roma 2. Sociedade en Grecia e Roma: clases sociais 3. A familia en Grecia e Roma 4. Vida cotiá en Grecia e Roma: vivenda, hixiene, alimentación, vestimenta e traballo 5. Os espectáculos públicos en Grecia e Roma <p>Bloque 6. Lingua e literatura</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Historia da escritura. Signos e materiais 2. Orixe do alfabeto. O alfabeto grego e o alfabeto romano 3. As linguas do mundo. O indoeuropeo e as súas familias lingüísticas 4. As linguas romances 5. Composición e derivación culta de orixe grega e latina 6. Latinismos, palabras patrimoniais, cultismos e semicultismos 7. Principais regras de evolución fonética do latín ao galego e ao castelán 8. Léxico grecolatino na linguaxe científica e técnica 9. Presenza das linguas clásicas nas linguas modernas 10. Xéneros literarios grecolatinos: autores e obras principais

Queda aínda na Programación un **Bloque 7. Pervivencia na actualidade**

Tema 1: Civilización grecolatina nas artes e na organización social e política actual

Tema 2: Mitoloxía e temas lexendarios nas manifestacións artísticas actuais

Tema 3: Historia de Grecia e Roma e a súa presenza no noso país

Tema 4: Traballos de investigación sobre a civilización clásica na nosa cultura

Este non será tratado de maneira específica en temas traballados independentemente, pois ao longo de todo o curso todos os temas dos seis bloques recollidos no precedente cadro de temporalización atenderán sempre á cuestión da pervivencia do mundo clásico no noso entorno e no noso mundo actual.

O tema 3 incluírase no 1º trimestre, o tema 2 no 2º e os temas 1 e 4 no 3º.

CRITERIOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN

Segundo o proxecto explicado no apartado anterior, se todo se desenvolve de maneira favorable, os alumnos poderán pasar a proba que, previo acordo con eles, permitirá comprobar o seu grao de consecución dos estándares correspondentes. E si o traballo feito no trimestre fora satisfactorio por se mesmo, podería incluso ser innecesaria unha última proba escrita. A avaliación positiva nos tres trimestres de este xeito (sexa ou non co exame correspondente, segundo o volume e calidade do traballo feito polos alumnos) suporá a avaliación positiva final na materia.

Dos estándares de aprendizaxe recollidos na programación, o cadro seguinte amosa aqueles onde os alumnos pendentes deben acadar un mínimo do 50% para obter o aprobado. Co material de traballo semanal antes aludido, preténdese que os alumnos satisfagan este nivel mínimo de esixencia que podería facer innecesario o exame do trimestre. As tarefas propostas

atenderán a cada un destes estándares e servirán para obter a cualificación nas competencias diversas.

<p>1º trimestre</p>	<p>Xeografía</p> <p>1. Sinala sobre un mapa o marco xeográfico en que se sitúan en distintos períodos as civilizacións grega e romana, delimitando o seu ámbito de influencia, establecendo conexións con outras culturas próximas e situando con precisión puntos xeográficos, cidades ou restos arqueolóxicos coñecidos pola súa relevancia histórica</p> <p>Historia</p> <p>3. Sabe enmarcar determinados feitos históricos nas civilizacións grega e romana e no período histórico correspondente, pondoos en contexto e relacionándoos con outras circunstancias contemporáneas</p> <p>4. Distingue con precisión as etapas da historia de Grecia e Roma, nomeando e situando no tempo os principais fitos asociados a cada unha delas</p> <p>6. Elabora eixes cronolóxicos en que se representen fitos históricos salientables, consultando ou non fontes de información</p> <p>7. Sitúa dentro dun eixe cronolóxico o marco histórico en que se desenvolven as civilizacións grega e romana, sinalando períodos e identificando en cada un as conexións máis importantes que presentan con outras civilizacións</p>
<p>2º trimestre</p>	<p>Mitoloxía</p> <p>10. Pode nomear coa súa denominación grega e latina os principais deuses e heroes da mitoloxía grecolatina, sinalando os trazos que os caracterizan, os seus atributos e o seu ámbito de influencia, explicando a súa xenealoxía e establecendo as relacións entre os diferentes deuses</p> <p>11. Identifica dentro do imaxinario mítico deuses, semideuses e heroes, e explica os principais aspectos que os diferencian</p> <p>12. Sinala semellanzas e diferenzas entre os mitos da antigüidade clásica e os pertencentes a outras culturas, comparando o seu tratamento na literatura ou na tradición relixiosa</p> <p>14. Recoñece referencias mitolóxicas nas artes plásticas, sempre que sexan claras e sinxelas, describindo, a través do uso que se fai destas, os aspectos básicos que en cada caso se asocian á tradición grecolatina</p> <p>Arte</p> <p>17. Recoñece os trazos básicos da arte clásica nas manifestacións artísticas antigas e actuais</p> <p>18. Realiza eixes cronolóxicos e sitúa neles aspectos relacionados coa arte grecolatina, asociándoos a outras manifestacións culturais ou a fitos históricos</p> <p>19. Recoñece as características esenciais das arquitecturas grega e romana, identificando en imaxes a orde arquitectónica á que pertencen distintos monumentos, para razoar a súa resposta</p> <p>20. Recoñece esculturas gregas e romanas en imaxes, encádraas nun período histórico e identifica nelas motivos mitolóxicos, históricos ou culturais</p> <p>21. Describe as características, os principais elementos e a función das grandes obras públicas romanas, explicando e ilustrando con exemplos a súa importancia para o desenvolvemento do Imperio e a súa influencia en modelos urbanísticos posteriores</p> <p>22. Localiza nun mapa os principais monumentos clásicos do patrimonio español e europeo, identificando a partir de elementos concretos o seu estilo e súa cronoloxía aproximada</p>
<p>3º trimestre</p>	<p>Sociedade e vida cotiá</p> <p>23. Nomea os principais sistemas políticos da antigüidade clásica e describe, dentro de cada un, a forma de distribución e o exercicio do poder, as institucións, o papel que estas desempeñan e os mecanismos de participación política</p> <p>24. Describe a organización das sociedades grega e romana, explicando as características das clases sociais e os papeis asignados a cada unha, relacionando estes aspectos cos valores cívicos da época e comparándoos cos actuais</p> <p>27. Identifica e describe os tipos de vivenda, o modo de alimentación, os hábitos de hixiene e a vestimenta en Grecia e Roma</p> <p>29. Describe as principais formas de lecer das sociedades grega e romana, analizando a súa finalidade, os grupos aos que van dirixidas e a súa función no desenvolvemento da identidade social</p> <p>30. Explica a orixe e a natureza dos Xogos Olímpicos, comparándoos e destacando a súa importancia con respecto a outras festividades deste tipo existentes na época, e comenta o seu mantemento no mundo moderno, establecendo semellanzas e diferenzas entre os valores culturais aos que se asocian en cada caso</p>

Lingua e literatura

31. Recoñece tipos de escritura, clasifícaos consonte súa natureza e a súa función, e describe os trazos que os distinguen
32. Nomea e describe os trazos principais dos alfabetos máis utilizados no mundo occidental, diferenciándoos doutros tipos de escrituras, e explica a súa orixe
34. Enumera e localiza nun mapa as principais ramas da familia das linguas indoeuropeas, sinalando os idiomas modernos que se derivan de cada unha e os aspectos lingüísticos que evidencian o seu parentesco
35. Describe a evolución das linguas romances a partir do latín como un proceso histórico, explicando e ilustrando con exemplos os elementos que evidencian do xeito máis visible a súa orixe común e o parentesco existente entre elas
36. Identifica as linguas que se falan en Europa e en España, diferenciando pola súa orixe as romances e as non romances, e delimita nun mapa as zonas onde se utilizan
37. Recoñece e explica o significado dalgúns dos helenismos e latinismos máis frecuentes utilizados no léxico das linguas faladas en España e doutras linguas modernas, e explica o seu significado a partir do termo de orixe
39. Identifica e diferencia con seguridade cultismos, semicultismos e termos patrimoniais, en relación co termo de orixe
40. Coñece o significado das principais locucións latinas de uso actual
43. Explica a partir da súa etimoloxía termos de orixe grecolatina propios da linguaxe científico-técnica e sabe usalos con propiedade
46. Nomea os autores máis representativos da literatura grecolatina, encádraos no seu período histórico e cita as súas obras máis coñecidas

11. ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES

Non hai gran cousa de material grego próximo no ámbito galego: Galicia non é zona que ofrezca restos da colonización grega da Antigüidade e non é fácil, nin en tempo nin en diñeiro, organizar algunha actividade que poida levar aos alumnos ou poida ser traída ata eles. Mostras de arqueoloxía, arte ou cultura da Antigüidade grega só en pequena medida poderían verse no Museo Municipal de Pontevedra, que mestura algúns valiosos elementos entre a súa rica colección de restos da romanización de Galicia. Algo máis frecuente nunha contorna relativamente próxima e por tanto máis alcanzable é o conxunto de restos de romanización e época castrexa que si poderían ser de interese para os alumnos de Cultura Clásica. Pero isto parece máis pertinente para algún programa coordinado por ou xunto co Departamento de Latín ou mesmo de Historia. Mostras de máis entidade obrigarían a desprazarse ata o Museo Arqueolóxico Nacional en Madrid ou ata moi diversos puntos da nosa costa mediterránea, o que requiriría un esforzo que este Departamento tan deficitario non pode de ningún modo asumir. Tamén no outro sentido, é dicir, que algún programa ou exposición itinerante que nos interesase directamente visite Galicia, é algo igualmente, por desgraza, moi pouco frecuente.

Só hai algo previsto que quizá poida materializarse se hai grupo suficiente: o Festival de Teatro Greco-Latino que cada ano se organiza en diversos puntos da xeografía española con restos clásicos, e aquí en Lugo e Ourense, para traer representacións escolares de obras de teatro, traxedia e comedia, gregas e latinas, podería en 2019 (como ocorreu en cursos pasados) poñer en escena *Nubes* de Aristófanes ou *Edipo Rei* de Sófocles, que están no programa de lecturas.

A Delegación Galega da Sociedade de Estudos Clásicos, pola súa banda, vén organizando estes últimos anos o pequeno concurso *Odisea* na rede, no que adoitan participar algúns alumnos de Grego. Cando salga a convocatoria, informarase dela ao alumnado adscrito a este Departamento, para apuntar aos que desexasen participar.

De maior entidade é o concurso de Cultura Grega organizado antes desde Grecia polo seu Ministerio de Educación e despois desde a sede nacional que o representa en Madrid, para os alumnos de Grego de 2º de Bacharelato, para o que podería haber candidatos, aínda que para determinalo ha de esperarse tamén a que salga a convocatoria e o seu programa. En compensación, o Departamento de Latín e Grego de Filoloxía da Universidade de Santiago de Compostela tomou o relevo e os cursos pasados celebrou unha Olimpíada de tradución de textos clásicos, á que alumnos nosos concorreron con éxito, e que probablemente se poida repetir este novo curso.

Tamén en colaboración coa Facultade de Filoloxía da USC, poderíase organizar unha charla da profesora Teresa Amado sobre os estudos de grego e a súa grandísima repercusión no noso léxico técnico, científico e cultural en xeral, pero cita e data aínda están por concertar.

O estudo de Grego en Bacharelato convértese, neste sentido, nunha vía de especial valor e rara riqueza para ofrecer a este alumnado unha información e formación á que doutro xeito moi dificilmente teñen acceso e da que os máis deles nin sequera teñen noticia.

Moito máis ambicioso é o proxecto dunha viaxe cultural a Grecia, visitando Atenas e algúns outros puntos de gran valor turístico, arqueolóxico, histórico e cultural (Epidauro, Micenas, Tirinto, Delfos, etc.), que podería realizarse na última semana de xuño, acabados os exames, ou quizá mesmo nalgunha outra data que non trastornara aos alumnos na marcha do curso. Este Departamento non descarta a súa realización e está disposto a axudar e organizar tal viaxe, se as condicións adecuadas se materializan: o número de alumnos, as condicións económicas, as datas dispoñibles.

O proxecto realizado con moitísimo éxito en cursos pasados, e organizado por este departamento sen axuda e sen sequera ningunha colaboración económica externa, preténdese que poida levarse a cabo cada dous anos, de modo que sempre atopen oportunidade de participar os alumnos de Grego 1 e 2 en cursos alternos.

Os centros deberán incluír dentro do seu proxecto educativo un programa de promoción da lectura (Proxecto Lector de Centro) no que integren as actuacións destinadas ao fomento da lectura, da escritura e das habilidades no uso, no tratamento e na produción da información, en apoio da adquisición das competencias clave. Fomentárase a existencia dunha biblioteca escolar, instrumento fundamental para o desenvolvemento do programa de promoción da lectura, como centro de referencia de recursos de lectura, de información e de aprendizaxe e como punto de encontro que facilite a comunicación, a creatividade, as aprendizaxes e o traballo colaborativo ademais de estimular os intercambios culturais no centro.

En apoio do Plan Lector, Grego de Bacharelato contempla dentro do seu Programa unha lista de lecturas, á marxe dos diversos e múltiples fragmentos de texto que o propio temario inclúe.

1º de Bacharelato debe realizar unha lectura por trimestre, segundo o seguinte plan:

- 1ª avaliación: Homero, *Ilíada I, VI, XVI, XXII*
- 2ª avaliación: Aristófanes, *Nubes*
- 3ª avaliación: Sófocles, *Edipo Rei*

Estas obras son as mesmas que de novo lerán en 2º de Bacharelato, aínda que entón poderán acceder a elas con maior coñecemento e madurez, o que lles permitirá unha lectura máis fácil e á vez máis completa para o seu estudo, en tanto que serán parte do programa de lecturas obrigatorio para a PAU. Así pois, 2º de Bacharelato seguirá este plan de lectura:

- antes do 20 de novembro: Homero, *Ilíada I, VI, XVI, XXII*
- antes do 20 de xaneiro: Aristófanes, *Nubes*
- antes do 20 de marzo: Sófocles, *Edipo Rei*
- antes do 20 de maio: Antoloxía de líricos arcaicos: Safo, Alceo e Anacreonte (monódica); Alcmán, Estesícoro, Íbico, Simónides, Píndaro e Baquílides (coral).

En Cultura Clásica de ESO son moitos os textos e fragmentos que ilustran cada tema. Quizá algún deles inspire unha lectura máis ampla que a que o texto en cuestión achega, pero será a marcha do grupo a que instrúa respecto diso. É bastante posible que, co estudo do teatro clásico no tema correspondente, encoméndese a cada alumno a lectura dunha comedia ou traxedia dalgún autor dos estudados. E co estudo da mitoloxía tamén atoparán material de lectura abundante para todos os estilos e gustos.

13. ACTUACIÓNS PREVISTAS DE ACORDO CO PLAN TIC

En aras da educación dixital, promoverase o uso das tecnoloxías da información e da comunicación na aula como medio didáctico apropiado e valioso para desenvolver as tarefas de ensino e aprendizaxe.

Son moi numerosos os recursos educativos para Grego ou para Cultura Clásica na rede, e moi abundante todo tipo de información relacionada cos asuntos do temario. De modo que a miúdo os alumnos terán que usar a rede para ampliar coñecementos a partir de exercicios que lles serán encomendados en clase. Por outra banda, establécese unha comunicación dinámica entre alumno e profesor, pois certas tarefas serán enviadas a través do *e-mail* ou mediante a aula virtual.

En Grego de Bacharelato en particular, os alumnos deben aprender a utilizar o seu computador para a escritura de textos gregos en caracteres *Unicode* do sistema politónico, ata que asimilen a distinta distribución do teclado grego e as fontes adecuadas para iso. Por outra banda, o concurso *Odisea*, para aqueles alumnos que estean interesados, só pode realizarse na *web*.

Determinados materiais complementarios para a explicación en clase requiren soporte audiovisual que fará necesario o computador e canón de proxección ou, no seu caso, lousa dixital. A utilización das TIC realizarase atendendo a criterios varios, como:

- presentacións en *PowerPoint* sobre diferentes aspectos do mundo clásico
- visitas virtuais a museos e recintos arqueolóxicos de interese tanto gregos como latinos
- utilización do correo electrónico entre profesor e alumnos para intercambio de exercicios e documentos útiles para a materia
- utilización da *web* para acceder a documentos, mapas, cronoloxías, calendarios

14. AVALIACIÓN DA PROGRAMACIÓN

Unha vez terminado o curso, e de acordo cos asuntos que se reflectirán na Memoria, realizarase unha revisión e avaliación da Programación, que permitirá cambiar ou matizar aqueles puntos que pareza procedente para cursos vindeiros atendendo aos resultados académicos e os procesos de mellora. Para tal avaliación, consideraranse os seguintes aspectos:

	moi pouco	pouco	regular	ben	moito
	0-2	3-4	5-6	7-8	9-10
1	cúmpanse os obxectivos do programa				
2	adécuese a marcha do curso ao calendario proposto				
3	o grupo avalía positivamente o temario				
4	os obxectivos reflíctense nos contidos de exame				
5	cúmpanse o plan lector				
6	cúmpanse o plan TIC				
7	as notas globais do curso foron satisfactorias				

Pontevedra, 14 de setembro de 2018

Ado.: Juan Gil Mayoral